

OMAPÄRASED MUUSIKUD

Rein
RANNAP
lk. 9

Urmas
SISASK
lk. 12-13

Igor
TÖNURIST
lk. 18-19

Muusikaleht

Nr. 8
AUGUST
1999
Hind 9.-

Kõik dirigendid

Osa lauljate massist

On inimesi, kes soovivad laulupidu näha summerdamise ühe variatsioonina, isegi poffmuusikute hulgas. Või kas üldse ongi laulupidu vaja? President ütles, et see on loll jutt, sest laulupidu pole moe-, vaid südameasi. Laulupidu on tuhandete inimeste ise ilutegemise äraõppimise ja sellest siiralt rõõmutundmise ettevõtmine. Just nagu Kalevipojal, kellest seekord oli palju laule, oli rõõm selle üle, et suutis palgikoormaga tulla üle Peipsi. Ja see on midagi hoopis enamat kui õllekapast julgust saanult lihtsate laulukeste kordamine.

Laulupidu polnud summerdamise variatsioon

1päev

Laulupeo kunstiline juht Ants Soots on öelnud: "Kahel päeval demonstreerida kõigile lauljatele jõukohast eesti kooriloomingut olnuks pisut ühekülgne." Selle ühekülgse vältimiseks järgneski esimesel päeval **ühendkooridele kontsert keerukamatest vokaalsümfoonilistest teostest 4 orkestri moodustatud ühend-orkestri ja valikkooride osavõtul.** Kahetsusväärne, et Estonia teater jäi kõrvale. Ja mõningaid teisi tugevaid taidlusorkestreid, näiteks Narva oma, vist ei võetud kampa.

Kava oli mitmekülgne. Tundus, et avapala, E. Tambergi uus kantaat J. Krossi, Fr. Tuglase, K.J. Petersoni ja K. Lepiku luulele oli probleemiderägastikus vaevlevale, oma teed otsivale tänasele **Eestile kohane.** Valuliste, lühikeste pursetena kulgev muusika oli karakterilt heitlik, rahutu, justkui otsiv, kus õnnehetked on veel üürikesed, rõõmupeost rääkida ei saa. Orkestrikäsitlus oli meisterlik, tuntav oli autori poolehoid trompetile ja löökpillidele. Huviga jään ootama selle sümfonisti sulega kirjutatud töö kontserdiettekannet.

H. Elleri "Kodumaine viis" omakorda polnud just tänapäeva Eestile iseloomulik teos, vaid omamoodi instrumentaalne "Eesti hümn". Eduard Tubina üsna alguses kõlanud Pidulik prelüüd (1940) on tema orkestriteostest vast kõige lihtsama struktuuri ja vormiga.

Oratoriaalsesse vormi kuulus 3 pildist koosnev Sanctus R. Tobiasi "Joonase lähetamisest", mida alles hiljuti kanti jälle edukalt ette Saksamaal. Lai kõlapind löi otse üleva tunde. Sai nautida R. Tobiasi meelisvõtet: kõigi solistide üheaegset kasutamist koos segakooriga.

Teises eesti "Sanctuses" – C. Kreegi Reekviemi VII osas oli omakorda tunda polüfoonia meistrikätt. VI lühike osa Hostias läbis arengus aga suure akordilise tõusu.

Samasse sakraalmuusika valdkonda kuulus ka maailmaklassikast G. Fr. Händeli "Halleluja" oratooriumist "Messias" – suurejooneline, pompöösne lugu.

Maailmaklassika palad olid mitmekülgsed. G. Verdiga on seotud kaunid, voogavad meloodiad. Ja Orjade koor ooperist "Nabucco" polnud teistsugune. C. Orffi omapärase, kergesti arusaadava muusikaga O Fortunatel kantaadist "Carmina Burana" on paljuütlev moto: "O Fortune velut Luna stadi variabilis" – "Miski ei häiri õnneratta kulgu."

Ka eesti muusika polnud kaugeltki vaid oratoriaalne ja hümniline. Õnnestunud oli H. Elleri "Kodumaise viisi" ette paigutatud teine kodumaine rahvalik lugu: G. Ernesaksa Kõrtsistseen ooperist "Tormide rand". Avastasin jälle A. Kapi kantaadi "Päikesele" haarava muusika.

Lõpupoole läksid tuurid üles: R. Kulli populaarne bravuurne marss "Kodumaa" ning K. A. Hermanni "Kungla rahvas" kaasalaulmise võimalusega.

Dirigendipuldus vaheldusid meie parimad jõud – N. Järvi, E. Klas, A. Volmer, T. Kaljuste jt. Jäi mulje, et just N. Järvi oskas orkestrilt viimase välja pigistada. Ja pähe tuli ketserlik mõte: "Ei tea, kas ka sellepärast, et selles pikas ja turskes mehes on kõige rohkem jõudu?" Võib-olla vääraks see aspekt ka arvestamist, kui keegi tõsiselt uuriks Järvi-maagiat, loomulikult palju enamate ettekannete põhjal.

Loodan, et need lauluväljakule tulnud inimesed, kes pole ealeski sattunud kontserdisaali ja võib-olla esmakordselt needki, kes seal harva käivad, veendusid väärtmuusika tohutuse kaasahaaravas mõjujõus. Muusikapärandis sirvides leiab põnevaid heliloojaid ja lugusid loomulikult teisigi, aga kuuldud valik oli ka hea. Oli üks väärt muusikaõhtu.

II päev

4. juulil alustasid puhkpilliorkestrid. Palju mängitakse Soomes tegutseva meisterliku orkestreerijana tuntud P. Raigi palu. Nüüd on kavas viljaka autori

"Isamaale", kus kasutatud hümnini intonatsioone. H. Hindpere uus lugu "Sõit suurele peole" tundub olevat mitte just kergemate killast – rütmikas, erineva karakteriga, estraadinõksuga teos. Mõlemaid teoseid dirigeeris A. Avarand. P. Karbi loomingupärand pole eriti suur, rahvuslik fantaasia "Kiigemael" on tema üks parimaid töid. P. Karpi tuntakse samuti orkestrikäsitluse spetsialistina, ta oli ka G. Ernesaksa ooperite orkestreerija. Juhatas L. Muldre. Puhkpillimängijad lõpetasid oma etteaste tujuküllase C. Teicke marsiga "Vanad sõbrad" H. Saade hoogsal dirigeerimisel. Orkestrite esinemine jättis hea mulje. Arvan siiski, et puhkpillimuusikat kirjutavate heliloojate ring võiks olla avaram.

Lastekoorid üllatasid A. Valkoneni "Lootusega". See levimuusikas head vastuvõttu leidnud T. Kõrvitsa seades lugu hakkas meeldima. Võte iseenesest pole uus – mäletan hästi A. Haugi "Rahu hällilaulule" osaks saanud edu. Ja T. Voll on sobiv mees seda dirigeerima. Seejärel kuulsime L. Jõela juhatusel K. A. Hermanni "Lauljate tervitust", läbi aegade üht armastatuimat ja hästi kõlavat lastekooride lugu. Järgmise looga olime taas tänases päevas – U. Sisaski pikas "Kalevi tulekus" aitasid vististi trummipöörin ja L. Rahula laste vaimul mitte väsida.

Ei julge kinnitada, et on kasvanud meeskooride vokaalne tase, väge täis meestelaul. K. Arengu sõnul võtab vabadusega kaasnenud paugust toibumine aega. Esitatud laulud on tuntuud ja toredad – suursugune V. Kapi "Laena mulle kannelt, Vanemuine", patriotilisi tundeid väljendav T. Vettiku "Mu sünnimaa", kangelaslik M. Härma "Enne ja nüüd", rütmilist vaheldust pakkuv A. Ritsingu "Santa Maria", Ed. Tubina "Muhu tants". Kuulajateni töid need juba aastaid meestelaulu eesotsas seisnud tunnustatud dirigendid K. Areng, A. Ülcoja, A. Ritsing, J. Rent, A. Soots. Tulevikku silmas pidades soovin ja loodan tänastest rivis olnud poistest (kes laulsid koos meestega K. Tüürpu "Mu Eestimaa" ja V. Juhandi "Õnne, Eesti") tublit täiendust meeskooride ja nende dirigentide vananevatele ridadele.

Vaike Uibopuu juhataatud "Ta lendab mesipuu poole" tuli kordamisele.

Tore oli poistekooride esituses marsiliku karakteriga lauludest popurrii "Kes selle tamme istutas?". See liik laule on peaaegu kadumas, ususi enam polegi. Samalaadne popurrii oli ju ka viimasel noorte laulupeol.

Naiskoorilaulude plokki vaatlen n-õ kahest aspektist. U. Naissoo lühike, mõjus "Luulet sinu süles" ja G. Ernesaksa unistav-lüüriline "Sireli, kas mul õnne?" on laulvust, kandvust nõudvad lood. Neile lisandus hästi rahvaviiside helikeeles mõtleava E. Mäe tsükkel "Neiulaulud". Uuemaid viise esindasid O. Ehala "Nukitsamehe laulud" ("Valu laul", "Päikeseratas"). Need on vallutanud naiskooride (üldse noorte) poolt nii laululava kui ka teatrisaali. Kahjuks ei märganud naiskoore juhatanud dirigentide seas uusi nägusid. Kaua veel? Kolleegid segakooride poolelt näitavad küll head eeskju.

Mudilaskooridele laulude raskusaste kõikus skaalal "väga raske – lihtne" vahel. Eurolooga katsetanud K. Hunt kontrollis "Kuningalauluga" kõige väiksemate lauljate viimase peal suutlikkust. Loo selgeks-õpetamise hinda tuleb küsida asjaosalistelt. Ja siis A. Saluveeri "Lähme lapsed" (muidu krapasakas lugu), juba ühest suurpeost (noorte laulupidu '93) teise kordumise pitsoriga. Seevastu mudilaste ühenduses naiskooriga kuulsime R. Eespere tagasihoidlikku, lihtsat laulu "Aeg".

Segakoorid, ühendkoor. Nüüd algas laulupidu. Ei ole tarvidust eraldi üle korrata esitatud laulude väärtusi, saab ainult tänulik olla ja rahulolu tunda. Ühe tähelepaneku siiski lisan. P. Sarapiku "Ta lendab mesipuu poole" (tuli kordamisele, juhataas V. Uibopuu) on varalähkunud autori üks enim lauldav laul. Võib arvata, et "Kui mina alles" – teemale õnnestub leida veel uusi ja uusi seadevariante.

Praegu ilmselt pole aeg soodus uute sobivate laulupeolaulude tekkeks. Koori-heliloojate nappus, nooremate vähene kogemus, huvipuudus, sant elu – põhjusi on mitmeid. Heliloojad on ka alati toonitanud laulupeolaulu komponeerimisega kaasnevat raskust. Peale ühe lastekooriloo uusi rohkem polnudki. Võib-olla polegi vaja – Tüürpu, Härma, Saar veavad alati välja.

Ja lõpuks. Porisejate raha asjata tuuldeloopimise etteheidetele ütlen vastuseks: ekraanide ja kvaliteetse helitehnika kasutamine on ainuvõimalik lahendus, ka edaspidi. Kindlasti teab kauaaegne vaheteks tude lugeja, et vabadus on juba käes.

Huvipakkuvat jätkus kuulajailegi – ole vaid valmis kõike haarama! Tore, et kooride vahetuste aeg täideti-sisustati sõnaliste meenutustega, heli ja pildi vahendusel kiirekskursiga laulupidude ajaloost-arengust, intervjuudega (Abhaasia eesti kultuuriseltsi Kalevipoeg esindaja H. Reiljan, K. Areng, N. Järvi jt.), eestluse elujõust rääkimisega.

Millisteks kujunevad uue aastatuhande laulupeod?

Andres Vahisalu tekst
Anne-Malle Halliku fotod

VIIETUHANDEAASTASE RAHVA PIDU

Miks me oleme nii vana rahvas?

Alles see oli, kui rõhutasime, et viietuhandaastane eesti rahvas on Euroopa vanimaid, kui mitte vanim rahvas. Aga veel oleme vähe arutlenud, miks ta on sellisena nii kaua püsinud. Suhteline kaugus suurtest rahvaste rändamisest ja segunemisest keskusest. Seda küll. Aga samal ajal kui palju meil on ägisetud selle üle, et asume Lääne ja Ida piiril ja meid rünnatud nii sealt kui sealt, siit on läbi käinud ja käivad ka praegu Hansa ja teised suured kaubateed. Ja sellele vaatamata oleme me püsinud. Nähtavasti võib vastust leida meie rahvaluulest ja ajalooürikutest ning reisikirjadest Maarjamaalt.

Meie rahvaluule, mille kogud on ühed suurimad maailmas, näitab, et eestlane pole olnud ei sõdiv (Sigtuna oli episood, mida pole mõtet suureks puhuda) ega sehkendav-kaubitsev rahvas. Hansastki jäi ta eemale ja kes kaasa läks, lakkas olemast eestlane. Eestlane on olnud looduse rüpes oma tööd tegev ja nii loodusest kui ka oma töö tulemustest rõõmu tundev inimene. Igal mäekesel ja ojakesel on meil oma nimi ja oma legend. Ja tööd, olgu see põlluharimine, karjakasvatamine või kraasimine-kudumine, on püütud teha kaunilt. "Ma ise ilutegija" - nii algab üks meie kaunemaid rahvalaule. Ning tehtud töö ja loodud ilu üle on tuntud ehtsat rõõmu, mitte ainult mõnu, nagu kokkuahmitud raha või millegi muu taolise üle. Selle elutunnetuse loomulik osa on olnud sisemisest jõutunnetusest ja ilumeelset kantud pehme huumor.

Kuidas avaldus see äsjasel peol?

Sellest vaimust oli kantud ka meie äsjane laulu- ja tantsupidu. See polnud tänapäeva maailmale iseloomulik festival, kuhu inimesed tulevad suurte meistrite kunsti tarbima. Kümned tuhanded inimesed – nii need kes peole esinema pääsesid kui ka need, kellele

ruumi ei leitud - olid ära õppinud küllaltki keeruka kava. See polnud kõrgprofessionaalsel tasemel, kuid tehtud põhimõttel: "Ma ise ilutegija." See aga on omaette väärtus. Rõõm kava äraõppimisel tehtud töö üle otse voolas välja ja nakatas nii laulu- kui ka tantsupeol.

Ning pehme eestipärane huumor. Isegi mitte niivõrd kavas olnud lauludes (neis, eriti uuemates, andis siin-seal tunda end suund festivaliseerumisele-tehnilisele, kuid kohati väikese hingejõuga keerukusele), vaid nendes, mida lauldi rongkäigus: "Kungla rahvas", "Vändra metsas Pärnumaal", "Ei ma pole Saare saunas käind", "Hirv ojal joob", "Kui sul tuju hea, siis püüa seda teistelegi näidata" jne. Ja mitte ühtegi võõrast plakatit: ei "Au parteile" ega "Coca-cola" reklaami.

Mõtlemapanevat

Kuid ka mõtlemapanevat hakkas silma. Selle laulupeo kujundus polnud nii vaimukas kui eelmise, koolinoorte laulupeo oma. Vast parim oli Raplamaa oma vokiga ja transparendiga

"AB, hakka pähel!

Kui ei hakka,
lükka takka!"

Ning rahvas naeris välja eurolollusi. Uhke plakati puhul "Tartu meresadam" küsiti: "Kus on Tartu meri?"

Mõtlemapanev oli seegi, et rongkäigus laulud laulude hulgas polnud ühtki taasiseseisvunud Eestis loodut. "Ärkamisagssed" enam ei istu ja uusi rahvale hingelähedasi pole ilmselt loodud.

Nähtavasti pole need negatiivsed muutused juhuslikud, vaid seotud ka sellega, et praegu kõigutatakse ürgestiliku, meie rahva viietuhandaastase püsimise aluseid: eesti rahvas kommertsialiseerub, amerikaniseerub, festivaliseerub.

Läkitus kogu maailmale

Sellele tuleks vastu astuda. Kõigepealt sügava-sügava kummardusega Eesti koolijuhudele ja muusikaõpetajatele (sõna "eesti" on siin meelega suure tähega, sest eestikeelse laulupeol löid kaasa ka mitmed venekeelsed koorid, eriti Ida-Virumaalt), kes meie müdilastes ja koolilastes on äratanud ja ülal hoidnud "ise ilutegemise" kauni traditsiooni. Eriti aga nendele ameeriklastele ja muudele teiste maade inimestele, kes tulid meie laulupeole laulma eesti keeles.

Kuid sellest nähtavasti on vähe. Antropoloogid on tõestanud, et traditsioonilistes, primitiivsetes ühiskondades oli erinevaid elulaade. Miks siis nüüd, kui inimkond on palju targem, unifitseerub ta ohtlikus suunas? Ürgestilik elulaad oli üks kaunimaid ja tervemaid, ühtlasi eestluse 5000-aastast püsimist soodustav tegur. Ja seda on meis, nagu äsjane pidugi näitas, veel palju olemas. Miks ei võiks me deklareerida kogu maailmale: me tahame selle baasil kujundada midagi tänapäevaseid kogu maailma ähvardavaid ohte kõrvaldavat ja inimkonda vaimselt rikastavat! Mõtelgem erakondliku purelemise asemel ühiselt, kuidas seda oleks kõige optimaalsem teha ja kutsugem teisi rahvaid meid selles toetama!

See oleks viimase peo suur läkitus kogu maailmale.

Herbert Vainu tekst
Malle Elveti foto

Laulupeost ja Muusikalehest

Vanemuise lauljanna kirjast talle Muusikalehe müinud Anne-Malle Hallikule

Peomuljed on ka minul väga head. Esimese päeva kontsert ilmselt õigustas ennast. Laulmine seal oli suur elamus, vähemalt mulle isiklikult. Repertuaar oli raske ja suurt vaimset ning vokaalset pingutust nõudev. Kui tahetakse seda suunda laulupidudel edaspidi jätkata (tõise vokaalsümfoonilise muusika esitamise), võtaks küllap mitmeid professionaalseid lauljaid, kes ehk midu laulupeole laulma ei saaks tulla, sellest rõõmuga osa. Nn projektkoorid kõiksugustel festivalidel osalemiseks moodustatakse kahjuks ainult Tallinna-keskselt. Üldlaulupeo valikkoori moodustamine võiks saada üle-Eestilised mõtted. Ettevalmistused (kavade koostamine, nootide paljundamine, koori koostamine, proovid paaris-kolmes keskuses üle Eesti) peaksid algama varem kui mõõdalainud laulupeo puhul. Ja kõige tähtsam: selles

kooris peaksid laulma siiski ainult need, kes seda tõeliselt soovivad. See tähendaks ilmselt lepingute sõlmimist lauljatega üksikult (nagu Savonlinna ooperifestivali kooris, kust osavõtjaid palju Eestist, ka "Vanemuisest"). See on muidugi hoopis uus suhtumine laulupeosse või nagu R. Tobias teda reformida tahtis – muusikaeposse ...Laulupidu võiks tõesti olla Eesti Nokia.

Nüüd jutuga hoopis teise kanti. Olen sügisest alates teie lehe regulaarne lugeja. Kui suvepuhkus lõpeb, otsin ka vanad aastakäigud raamatukogudest välja ja uurin läbi. Siis saan rohkem kurssi teie spetsiifikaga. Kuid juba nende kahe numbril põhjal, mis Teilt sain, on selge, et olete elutervelt laiapõhjaline ja samas kõrgetipuline – väikeste maakohtade ja taitlejate muusikategemistest kuni maailma esisuuruste (N. Järvi) saavutusteni on vaatluse all ...

Jõudu Muusikalehe tegemisel!

Kõike head!

Triinu Leppik

Elva-Vilnius-Tallinn

Sellise marsruudi läbis enamik meie tudengiseisusesse kuuluvast laulurahvast. Eelnes ju suurele üldlaulupeole "Gaudemus" Vilniuses 25.-27. juunil ja selle eelkontsert Elva laululaval 24. juunil.

"Kas sa Gaudekale tuled?" küsiti Muusikaakadeemia kooris "tere" asemel. Üliõpilaste pidu ikkagi. Ja vaevalt ei ükski kohaleläinutest oma otsust kahetses.

Meie, st Balti muusikaakadeemiade kooride kontsert toimus 25. juuni õhtul Vilniuse ülikooli kirikus, mis oli kuulajaid puupüsti täis. "Gaudemuse" enda jaoks publikuhuvi nii palju ei jagunud: rongkäik marssis tihtilugu uhkes üksinduses ja ega lauluväljakulgi kohtadest puudust olnud! Vilniuse laululava on teatavasti Tallinna oma koopia, ainult veidi väiksem, ilma tuletornita ja sellist head mäge pole neil ka.

Kava oli nüüdisaegne ja estraadilähedasema helikeelega, kui Eestis tavaks, ja üsna pikk. Lisaks hümnidele ja laulupeokantaadile oli igal riigil (Eestil, Lätil ja Leedul) oma laulude blokk. Kuna laulud olid esitajamaakeelsed, väänati sõnu päris pentsikult ja enamasti oskas iga rahvas omaenda laule. Kõige kurvem oli lugu "Valvuriga", mille juhataja Peeter Perens esimeses üldproovis lihtsalt partiisid õpetas. Siiski tuli see kontserdil väga hästi välja (lugu, mitte partiid!).

Tantsupeost tehti särav ja värvikas *show*, mille lõpetas võimas ilutulestik. Ei saa kurta, viimast jätkus laulupeo lõppu ka. Soovijad võisid jääda samasse lauluväljakule tantsima, kuid enamik eestlasi sõitis siiski kodu poole. Kõigi ühiseks üllatuseks seisime aga tundide kaupa Läti piiril ja esmaspäevaks tööle minejad said pika nina. Tallinna laulupeoni jäi vähem kui nädal ...

Njah, laulupidude vähesuse üle kurta ei saa. Pigem võis lauljate hulgast kuulla, et massiüritustest hakkab siiber saama. Ometi oli äsjane üldlaulupidu Rahva Laulu Pidude selle sõna parimas tähenduses ja publikurohkus rääkis rõõmsalt vastu laulupeo kadu ennustanud arvamustele.

Talongsupisabas mina küll seista ei jõudnud. Vingu levitav wokiroog oli sealsamas, seistava järjekorra ja söödava hinna eest. Muru peal jätkus isega istumisruumi ja – oh rõõmu! – isegi legendaarne peldikuprobleem oli astunud suure sammu lahenemise poole, ehkki müügiartikkel pealkirjaga "WC pilet" tekitas väljakul suurt lusti.

Esimese päeva eliitkontserdi idee oli iseenesest hea, ehkki valitute hulka mittedatsumisel oli paratamatult kurb pärast "Koitu" ja "Laulu algust" jääda lavale kuulajateks.

Teise päeva kava oli traditsiooniline, pealtvaatajaid ja dirigente ka rohkem. Hea, et teada-tuntud laulupeogurude hulka hakkab tulema ka uusi tegijaid. Ja rõõmu tegid taas publiku hulka ilmunud sini-mustvalged lipud: ilmselt on isamaalisuse häbenemise aeg seks korraks möödas.

Ühtekokku oli see väga hea õhkkonnaga pidu. Ka legend Eestist kui võrratust koorilaulumaast püsib ilmselt just laulupeokultuuri toel. On see asjaolu rõõmu- või ärevusttekitav, jääb igauhele endale mõelda.

Kaie Tanner

Tartus vaimukalt

"Üks väga tore pidu. Mul on heameel, et mind kutsuti Tartusse dirigeerima," säras Tartu juubelilaulupeo lõpus külalisdirigent Taavo Virkhaus. 130 aasta möödumisel esimesest eesti üldlaulupeost Taaralinnas oli kogu Tartu muusikat täis. Pidulikku sündmust olid kaema tulnud Lydia Koidula (Liis Bender) ja Carl Robert Jakobson (Andres Dvinjaninov). Laulupeolise Koidula luuletuse lugemisega algaski meelikõitev pidu. 200 meeskooride lauljat Kalev Lindali ja Alo Ritsingu juhatusel andsid laulmistere peotulele, mille tõrviku ulatas lauljaille maestro Uno Uiga,

kes on laulupeokooride ees seisnud juba pool sajandit.

Ebatraditsiooniline oli peoliste liikumine lauluväljakule. Koorid olid rivistunud linna eri paikadesse. Värviliste kiirtena suundusid nad hobuveokil liikuva tule suunas. Eri paigus tervitasid laulutuld orkestrid.

Rivis oli 154 kollektiivi 4921 esinejaga, nende hulgas seitse väliskollektiivi.

Esinejate jaoks oli ka uudne nägus savinööp osavõtja märgi asemel.

Ühendkoor alustas nii laval kui publiku keskel paiknenuna "Kungla rahvaga".

Ligi kolmetunnise kontserdi avaosas laulsid kõige nooremad, mudilaskoorid.

Järjepidevuse tunnuseks esinesid mudilased ka koos naiskooridega.

Erilise võlu juubelilaulupäevale Tartus lisas kaunite koorilaulude kõrval ka peo vaatamängulisus. Kogu kontserdi ajal olid oma mõtetega publiku ees Koidula ja Jakobson.

Lavastaja Ain Mäeots tõi laulupaaside ajal kohale rahvalikke palu esitava noorte näitlejate rühma meenutama eelmise sajandi hõngu. Kogu peo lõpu eel süüdati lava ette veeretatud pirakad õlepallid.

Kui järgneval Tallinna laulupeol tekitas võõristust pooltühi turvameestest ümbritsetud esiridade suletud tsoon VIP-idele (kas kardeti atentaati?), siis Tartus rõõmustas südant see, et esmakordselt olid **aukohad varutud Tartu ja Tartumaa paljulaste-listele peredele**. "Kui poleks tasuta kutseid, poleks me kogu perega saanud küll peole tulla," tunnistas 7 lapse isa Urmas Liikvart, trükikoja peamehaanik. Peo korraldajad saatsid neile koju mikrobussi ja kostitasid hea-parema.

Tammepärgadega tunnustatud koorijuhtide säravad näod peo õnnestumisest olid kõnekamad kui sõnad. Pisike äpardus lisas vürtsi. Põlev õlepall lendas hooga dirigendipuldi pihta ja seda kaunistavad tammepärjad said pisut tulekeelest näksata.

Eriline heameel oli peolistel sellest, et kõhkluse, kas laulupidu on rahvale vaja, kummutasid puupüsti täis publikutribüünid.

Seekordne Tartu laulupidu oli erinäoline meeldejäeva ja kaasahaarava lavastuse tõttu.

Koidula ja Jakobson olid Tartu juubelilaulupeo aukülalised.

Malle Elveti tekst ja foto

Ameeriklased töid pisarad silma

“See oli hingematvalt emotsionaalne kontsert,” ütles Virumaa Poistekoori direktor Ello Odraks. “Nii hingestatud esitust pole ma veel eales siinmail kohanud.”

Virumaa Poistekoor võõrustas Eesti fännidest koorilauljaid Portlandist läinud nädala lõpul. Ameeriklased külastasid Rakveret ja Lahemaad ning käisid eile Tallinnas Veljo Tormise kodus tema laule laulmas. Pühapäeval, pärast suurejoonelist kontserti Rakvere Gümnaasiumis, kus külalisi jälgis täissaal kuulajaid, pidasid ameeriklased virulasega ühispeo Karula kõrtsis. Ka seal võeti laul üles ning mõnigi eestlane pidi Portlandi noorte selja taga häbenema, et ta ei tea peast “Tuljaku” sõnu, vastupidiselt kaugetele külalistele... Peale selle oskasid nad ka eesti keeles rääkida.

“See on kahtlemata selle suve suursündmus Virumaal,” kiitis Odraks, kelle emotsioonid olid hiljutise Carrerase kuulamisega võrreldes hoopis teises suurusjärgus.

Aare Mäe

Virumaa Teataja, 22. VI 1999

Teel laulväljakule on astumas ka täiskasvanud ameeriklasi, kes suure eesti koorilaulu austaja Lonnie Cline'i (vt. ML 1998, Nr 3, lk 2 ja 1999, Nr 7/8, lk 24-24) juhutamisel võtsid osa laulupeost.

Laulupeo asemel Ameerikasse

Tuhanded eestlased helistasid nädalavahetusel Sky Plussi, et võita Ameerika iseseisvuspäeva puhul raadiojaama välja pandud tasuta reis Ameerikasse ...

Vahest ähvardas nädalalõpp muidu liiga patriootiliseks kiskuda. Ainus jututeema oli laulupidu ja noored teavad, et ega seal peale isamaalise

laulu-tantsu meelelahutust moodustama laval Eesti kaardi pakuta... Kuid siiski ei saa aru, miks seda vaja oli.

Lootus jääb, et enne, kui amerikaniseeruv Eesti taotleb järgmiseks osariigiks saamist, me sõpruse või muu märgiks USA iseseisvuspäeva riiklikuks pühaks ei kuuluta ...

Allar Tankler

Pärnu Postimees, 07.07.1999

Ebaõnnestunud lõpp

10. juuli Valgamaalases on avaldatud jutuajamine laulupeo Valgamaa korraldustoimkonna juhi Helve Brauniga. Andnud peole positiivse hinnangu, märgib H. Braun, et “lõpp vajus ära, ei tulnud välja nii, nagu lavastaja Arne Miku stsenaarium ette nägi. Lauljad pidid tulema lavalt alla, võtma publiku n-õ kaissu, et laulda koos rahvalikke laule ... Laulväljak oli nii rahvast täis, et lauljail polnud võimalik ümber publiku ringi võtta, publik omakorda arvas, kui lauljad hakkasid lavalt alla tulema, et pidu on läbi ja hakkas lahkuma. Nii ei tulnud sellest ilusast ühislaulmisest midagi välja ...

Kui lauljad lavalt lahkusid, pidid maakondade vapid

võõrustama lavale Eesti kaardi. Vapid toodi lavale küll ning maakondade kollektiivide juhid kogunesid nende ümber ja neile toodi lilli. Eesti kaardist ei tulnud aga midagi välja.”

Noppeid

19. juunil avaldas Põhjarannik intervjuu laulupeotuld Virumaal saanud peaminister Mart Laarilt. Ta ülistas laulupidude mõtte algatajat J. W. Jannsenit, ütles, et eestlased laulsid end rahvuseks, kuid seejuures ei protestinud baltisaksa ülevõimu vastu. Väitis, et sai häid muljeid Järvamaa laulupeost. Lõpetuseks ütles Laar, et “kui laulupidu ära kaob, ei saa me sinna midagi parata.”

6. juunil avaldas Raplamaa ajaleht Nädaline juhtkirja laulupeost. Polemiseeritakse Rein Langi laulupeovastase artikliga Postimehes. Peetakse sobimatuks seda, et laulupeo kolonni etteotsa oli pandud erekollane sõiduauto SAAB kahe napolis riituses võltsnaeratust naeratava “beibega”.

Lauljad Hagudi Kõrgemast Kommertskoolist

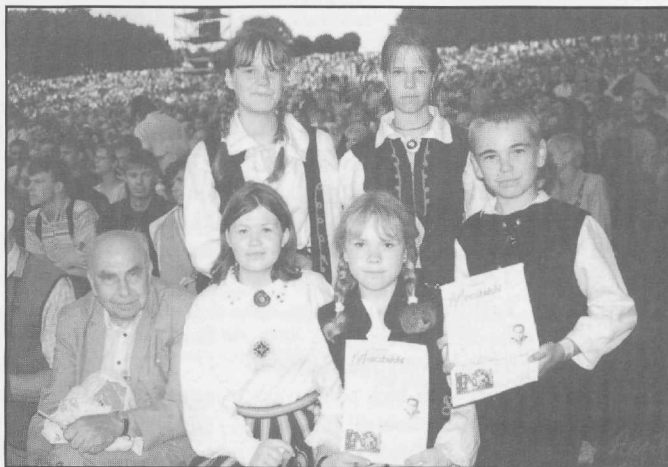
Laulupeo Muusikalehe tiraaž oli tavalisest ligi 3 korda suurem – seda müüdi nii lauljatele kui pealtvaatajatele. Toimetus kasutas selleks lapsi, kes endale nii iga numbri müügiga taskuraha teenisid.

Teiste hulgas paistsid silma Hagudi Põhikooli õpilased. Eriti hoos oli noorim neist – alles mudilaskooris laulev “allameetrimees” Valle Kapstas. Ka raamatupidamine oli tal korras – 4. juuli hommikul teadis ta täpselt palju oli teeninud ja oli sellega väga rahul.

Oma edu aluseks pidasid nad viisakat pöördumist inimeste poole, mida neile oli õpetatud nii kodus kui koolis. Edasi – Muusikalehe põhjalik tutvustamine. Reaalsete tulemuste eest teeb Muusikaleht ettepaneku nimetada Hagudi Põhikool ümber Hagudi Kõrgemaks Kommertskooliks. See ei peaks takistama ka ühte neist noortest kommertsmeistritest – Erge Ideoni – jätkamast õpinguid Rapla Muusikakoolis.

Müügihoos ei unustatud seda, milleks nad olid laulupeole tulnud – proovide-esinemiste ajaks katkestati müük. Ning kiitsid nad oma muusikaõpetajat Pilvi Düünat, kes laulis ka 3. juuli kontserdi valikkooris. Oli siin tegemist telepaatiaga või juhusliku kokkulangemisega, P.Düüna ilmuski ekraanile just sel ajal, kui me temast rääkisime. “Vaadake ise, kui armas õpetaja,” ütlesid Hagudi lapsed.

Herbert Vainu

Istuvad vasakult Sirli Seisonen ja Erge Ideon, püsti Valle Kapstas, Riin Aas, Pirgit Vahtramäe.

Anne-Malle Halliku fotod

TORONTO-EESTI Vestlus Charles Kipperiga

Mida kujutab endast Teie juhitud Toronto Eesti Meeskoor?

Toronto Eesti Meeskoor asutati 1950. a. 18-liikmelisena. Tema esimeseks juhiks oli August Kiilaspea. Üsna varsti oli selles 40-50 meest. Ta kasvas Roman Toi juhtimisel 100-liikmeliseks kooriks. Tehti reise Rootsi ja Soome.

Mina tulin, kui olin ülikooli lõpetanud ja töötanud, koore juhtinud juba mõned aastad, selle koori dirigendiks 1981. a. ja olen olnud selleks praeguseni.

Praegu on meil liikmeid üle 60, Eestisse seekordsele laulupeole tuli 45 meest. Me oleme püüdnud kutsuda laulma nooremaid mehi. Toronto Eesti Majas on teisipäevaõhtuti tegutsev täienduskool. Umbes 30-aastased isad toovad sinna oma lapsed ja ise jäävad lauluharjutusele. Nii on viimase 2-3 aasta jooksul koor kasvanud üsna jõuliselt. Muidugi on ka mitmed pered Eesti Majast emaldunud, aga on suur kontingent inimesi, kes panevad suurt rõhku eestlusele. Mõned kooriliikmed käivad 120 km, üks koguni 180 km kauguselt.

Peale selle tegutseb ka kaks segakoori. Kui Toi pidi vanuse tõttu oma töökoormust vähendama, hakkas Estonia juhatama Margit-Tiia Maiste, pianisti Armas Maiste abikaasa. Koor on varasema ajaga võrreldes pisut väiksem, aga laulupeost võttis jällegi osa.

5 aastat tagasi loodi ka veel üks eesti segakoor, millel nimeks Ööbik. See koor on nüüd ligi 40-liikmeline, üle poolte tulid laulupeole. Algatajateks olid Toronto Ülikooli naiskorporatsiooni liikmed. Algul oli plaanis luua naiskoor, aga mehed tulid ka kampa. Mina juhatasin seda koori. Harjutame asutuses, mis kannab nime Tartu Kolledž. See asub 12-korruselises hoones, kus paiknevad ühiselamud ja all korporatsiooni saalid. Põhiliselt on see eestlaste käes.

Peale selle on 3 kirikukoori: 2 luterlikku, üks baptistide. Pensionäride klubi juures tegutseb naiskoor. Oleme vist kõige rohkemaarvulised Ameerika mandril.

Kas Teie meeskoori ettevalmistamine Tallinna laulupeoks oli keerukas?

Ei olnud. Me võtsime laulupeo ühend- ja meeskooride kava oma põhikavaks, õppisime laulud selgeks. Osa oli ju varem õpitud. Esitasime neid Torontos kontsertidel.

Mina olen kooriga siin juba neljandat korda ja mulle on kõik põhiliselt tuttav. Nooremad mehed, kes aga on esimest korda, on väga vaimustatud. Ma usun, et see mõjub väga positiivselt välismaal elavatele eestlastele. Laulupidu on kahtlemata üks olulisemaid üritusi välisestlaste kinnitamiseks Eestil külje.

Toronto Eesti Meeskoor. Ees keskel dirigent Charles Kipper

Järgmisel aastal tuleb meil koori 50. juubel. Selleks tegime helisalvestuse, mis on nii kasseti kui ka CD-na olemas.

Pärast laulupidu tegime me ka kontserdireisi mööda Eestimaad. Meil aitas seda organiseerida EKE Inseneride Meeskoor.

Kõigepealt startisime Narva koos Toronto rahvatantsurühmaga. Laulsime Narva kindluse saalis ja seejärel saatsime paari lauljaga tantsijate esinemist kindluse õuel. Hea mulje jäi. Publikuks olid eestlased, venelased, tatarlased jt. Vene poistekoor tervitas meid lauldes vene ja eesti keeles.

Õõbisime Narva-Jõesuus. Järgmisel päeval peatusime Sinimägedes. Neli vanemat kooriliiget leidsid seal oma kaevikud üles ja see oli neile suur elamus. Ka noorematel, kes olid Sinimägedest kuulnud, oli huvitav neid näha oma silmaga. Järgmine esinemine oli Rakvere Kultuurimajas, seejärel sõprusõhtu mõnede Rakvere Meeskoori liikmetega.

Seejärel oli kontsert Võru linnas, teel sinna peatusime paar tundi Tartus. Viimane kontsert oli Pärnus. Neli kontserti nelja päevaga – küllalt tihe kava ja rahvast oli palju. Igas linnas oli ka tuttavaid inimesi.

Milles seisneb veel Toronto eestlaste muusikaclu?

Meeskoor ja Estonia segakoor annavad igal aastal kumbki 2 kontserti ja korraldavad ühe tuluõhtu. Meil on ka oma solistid. Käivad esinejad Eestist. Keskmiselt on Eesti Majas muusikaüritusi kord kuus, mõnikord üle kahe kuu. Kokku tuleb 300-350 inimest. Organiseerib seda Eesti Kultuuri-keskus Stella Pahapilliga eesotsas. On ka teisi aktiviste, näiteks Eerik Loodus, kes tõi kohale Väikeste Lõõtspillide Ühingu. Sügisel saabub RAM Ameerikasse, tuleb Torontost läbi,

annab ühe kontserdi kontserdimajas, teise Eesti Majas.

Ega Te ainult eesti muusikast elatu?

Vaba aeg kulub küll selle peale ära – kaks koori, tegutsen ka klaverisaatjana. Aga põhitööks on muusikaõpetamine keskkoolis ja põhipalga saan sealt.

Kas Te võiksite ka võrrelda muusikaõpetust Kanadas ja Eestis?

Ma ei oska sellest täpselt rääkida. Aga Kanadas on küll rohkem pillimängu – puhk- ja keelpilliorkestreid, laulu tase on aga võrdlemisi nõrk.

Mõnikord mõtlen: mis kasu minu tööst on. Mitte rohkem kui 5% minu õpilasi tegeleb pärast kooli lõpetamist veel pillimänguga, teised vaid kuulavad popmuusikat. Arvan, et kui õpetataks rohkem laulmist, jätkaks neist suurem protsent laulukoorides ja isetegemisrõõmu oleks rohkem.

Kas Torontos pole nii nagu Portlandis, kus ameeriklased on eestlaste kooriharrastusega kaasa ja isegi Eesti laulupeole esinema tulnud?

Kui ma kolleegidega olen rääkinud, suhtuvad nad suure huviga sellesse, mida me teeme. Kuid siiani on see olnud kõik. Ma arvan, et rahvusvaheliselt tuntud palade esitamine laupäeva õhtusel kontserdil võib olla rahvusvaheline kõlapind ja järgmisel korral tahavad ehk mujaltki koorid tulla siia esinema või mujal analoogilisi üritusi korraldada.

Küsitles
Herbert Vainu

Juuni- ja juulikuud olid sel aastal eriti rikkad kõikvõimalikest, sh muusikavõistlustest. XXIII laulupeole Tallinnas eelnesid juunis paljudes maakondades oma eellaulupeod, tähistati võidupüha ja jaanipäeva (Haapsalu jaanituli taheti oma kõrguse poolest kanda Guinnessi rekordite raamatusse ja kuigi selle tippu asetatud kuusk langes põlemaminemata alla, otsustati vastav taotlus siiski esitada). Peeti linnade, valdade, külade ja pensionäride päevi (osalit, näiteks Tõrvas, jaanipäeva seotult) jne. Toimusid Eesti Kontserdi kontserdid. Rohkesti avaldati materjale üldlalupeo kohta Tallinnas nii selle eel kui ka järel. Ürituste ülekülluse tõttu märgime ära vaid olulisimad ja omapärasemad.

Harjumaalt

* 2. juunil jätsid Nissi põhikooli lõpetajad kooliga hävasti **oma-loomingulise lauluga**.
* Keila kirikus andis kontserdi Iisraeli pianist **Gil Shurat** Tõnu Kaljuste juhataud Tallinna Kammerorkestri saatel.
* 19.-21. juunil toimusid Kehra päevade raames viidi läbi ka **õpilaskonkreete ja ansambli üleriigilise konkursi**, kus paistsid silma Türi, Kehra ja Laupa õpilased. Need kaks üritust on plaanis ühendada ka edaspidi.
* 3. juulil tähistas Harju maakonna haridusosakonna juhataja ja kauaaegne Õpetajate Meeskori laulja **Enn Kasemaa** oma 60. sünnipäeva lauluväljakule marssides.
* 14.-18. juulini osales seekord Saksamaal Bayreuthis korraldatud järjekordset folkloori-festivalil Euroopa 19. Eesti kollektiivi hulgas saateansamblina ning andis iseseisvaid kontserte Kose viiuliansambel **Pillipiigad** Joka Helilaidi juhatamisel.

Hiiumaalt

* 16. juunil esitles Kärdla kirikus kohaliku helilooja, Alo Põldmäe eraõpilase **Siim Liigi** CD-plaati.
* 26. juunil oli Emmaste kirikus vaimulik laulupäev, mille kujundas ühtseks tervikuks Avo Tamme torupillimäng.
* 27. juunil oli Kassaris **Hiiu-maa laulupäev**, kus peale Avo Tamme ja teiste kohalike muusikute astus üles taidlejad Ameerikast, Soomest ja Tartust. Konferansjeeks oli Hiiu Leigar (Mait Trink).
* 15. juuli Hiiu-maa avaldas jutujamase Hiiu-maal kontserte andnud Equadori pealinnas Quito elava maailmakuulsu viiuldaja **Michael Grubega**. Talle meeldinud väga Hiiu loodus ja hiidlaste ausus (viilut polnud vaja rangelt valvata) ja ta tahab Quito teha Hiiu-maa-nimelise tänava.
* 31. juulil oli Kassaris **folkloorne kiigepidu**.

Jõgevamaalt

* Jõgeva Muusikakoolis oli tänukontsert kooli asutajale ja 29 aastat direktoriametit pidanud **Elvi Kotkasele** tema 70. sünnipäeva puhul. Kohal olid ka selle kooli lõpetanud tuntud muusikud. Õhtut juhtis lõputunnistuse nr 1 omanik Ene Pilliroog.
* 12. juunil oli Põltsamaal **Peipsiäärsete maakondade laulupidu**. Esmakontserdil osalesid poistekoorid.
* 12. juuni Vooremaa kirjutatakse sellest, kuidas **J. Carrerase kontserti** jälgisid piletitäna inimesed Tartu vanas lunapargis. Sõideti rattal üles, karjudes seal "José"; mängiti võrkpalli – üle piirdeala läinud pallid tagastas turvamees jne. Leitakse, et pärast kuumõhupalli üleslennutamist kadus distants esineja ja publiku vahel.

* 19.-20. juunil toimunud **Põltsamaa veinipeol** esines mitmeid tuntud professionaalseid muusikuid.
* 6.-9. juulini olid Kuremaal V rahvusvahelised akordionimuusika-päevad. Osalesid muusikakoolide õpilased ja harrastusmängijad. Peajuhendaja Tiit Kalluste.
* 17. juuli Vooremaa teatas, et Jõgeva linnavalitsus otsustas sealse **kultuurikeskuse** mitte 18 miljoni krooni eest ümber ehitada, vaid 7 miljoni krooni eest **renoveerida**.
* Jõgeva Muusikakooli direktoriks kinnitati **Marina Vou**.
* Juuli lõpul oli vabariiklik segakoorigiljate **VI Puurmanni suvekool**.

Järvamaalt

* 15.-19. juunini muusikerisid Järvamaa Mõisakoolide Liidu eestvedamisel Albu, Laupa ja Roosna-Alliku mõisas Kaie Urb (sopran), Heiki Mätlik (kitarr) ja Olev Ainomäe (oboe).
* 9. juulil Koigi Kultuurimajas toimusid **diskorite festivalil** osales vähem rahvast kui varasematel sellistel üritustel. Ähvardab väljasuremisohu.

Läänemaalt

* 3. juulil oli RAMi meeskori kontsert sarjas "Hei, hei, tule jaama" seekord ka pooleldi mahajäetud Haapsalu raudteejaamas. Rahvast oli palju, piire murdus, keegi siiski vigastada ei saanud. Kontserdid toimusid veel Tallinnas, Kehras, Aegviidus, Raplas ja Türi.
* 20. juulil alustas Haapsalu kuuorid 5 kontsertid koosnevat romantilise hõnguga sarja põhiliselt professionaalsetest muusikutest koosnev Promenaadiorkester **Loit Lepalane** juhatusel.
* 28. juulil algasid Haapsalu järjekordsed **Viulimängud**.

Pärnumaalt

* 2. juunil oli Pärnu Postimehes pikemalt juttu **puhkpillimuusikast**. Kultuuritöötaja Heli Kallasmaa kirjutab, et pärast nõukogude perioodi lõppu kipuvad puhkpilliorkestrid lagunema. Norralane Äge Korneliussen, kes on Eestis käinud alates 1990. aastast, on vastupidisel arvamusel ja lubab pärast pensionile jäämist tulla Eestisse elama.
* Juuni algupoolel algas Pärnus rohket **suve muusikaürituste sari**. Neljapäev-õhtuti olid kontserdid Pärnu Raehoonde, püüpäeviti kell 16 esinesid Ranna kölaokojas harrastusmuusikud ja kell 20 Elisabeti kirikus orelimuusika. (18. juulil Ines Maidre)
* 12. juunil oli **Pärnu-Jaagupis** vaimulik kontsert, 13. rahvakunstpüü.
* 17. juuni Pärnu Postimees teatas, et Pärnu **Sütevaka muusikaosakonna** tegevus jätkub 2000. aastal Tallinna Otsa-kooli filiaalina. 1999/2000. õppeaastal võivad sütevakalased õppida Tallinnas.
* 19.-20. juunil olid Pärnus **rahvamuusikapäevad**.
* 21. juunil võitis **aasta lühima öö konkursi** leedu lauljatar Neda Malunaviciute. Preemiad said Rein Rannap ja Viljandi Kultuurikolledži ansambel N-Euro.
* 26. juunil oli Pärnus rahvusvaheline suupillipäev

Mängiti ka sakslaste kingitud **poolemeetrise akordsuupilli**

* 25. juunil esinesid Pärnu Raekojas eesti operi tulevikuloostes Mart Madiste, Rauno Elp ja Ain Anger.
* 15. juulil oli Pärnus folgifestival **Pärnumaa pirand**, mis järgmisel päeval jätkus **Audru andervakana**.
* 16.-24. juulini olid **Pärnu Ooperi** etendused: heliinstallatsioon "Elektra", Mozarti ooper "Intendant", galaõhtu jne.
* 22. juulil tähistas Pärnu I Keskkoolist 1980. a alguse saanud **Väikeste Löötspillide Ühing** oma registreerimise 10. aastapäeva.

Põlvamaalt

* 3. juuni koidus teatatakse, et uuel õppeaastal alustab Räpina muusikakoolis tööd **akordionipetuse eelklass**.
* 22. juunil avaldas Koit pikema artikli kokukanti naasnud ja seal puhkpilliorkestrite juhtimise enda peale võtnud **Peter Änilasest**.

Raplamaalt

* 5. juunil Hageris toimusid kohila piirkonna laulu- ja tantsupäevadel leelotas sealikandist pärit **Laine Mesikäpp**.
* 8. ja 12. juunil ilmusid Nädalises vastulaused **Terje Luige** tegevusele seoses Mahtsa seltsimaja renoveerimisega (vt. ML Nr 6/7, lk 7).
* 13. juuni tähistatakse Rapla kirikus **Hugo Lepnurme** 85. sünniaastapäeva tema suhteliselt vähetuntud muusikapalade esitamisega.
* 30. juunil Rapla kultuurikeskuses toimusid kohaliku ja Läti Madona puhkpilliorkestri ühiskontserdi kohta märgiti Nädalises, et Madona orkestris on rohkem noori.

Saaremaalt

* 11.-12. juunil esinesid mitmel pool Saaremaal veerandsada **külapillimeest** kogu Eestist, kes on pillimängu omandanud kuulmise järgi.
* 18.-20. juunil oli Orissaares 7 Läänemere saare koolilaste **rahvusvaheline folkloorifestival**.
* Kuressaare Muusikakooli õpilased käisid Gotlandi Noorte Festivalil ja esinesid ka Stockholmis Eesti majas.
* Kuressaare kaunite kunstide preemia sai noor laulja **Priit Pruuli**.
* 10. juulil algasid Kuressaare linnapargis iganädalased Kuressaare suve muusika üritused, kokku kolm kontserti. Kuressaare linnaorkestri kõrval esines Saaremaal pärit kutselistest muusikutest koosnev kammerorkester. 1. kontserdi tõmbenumbri olid Heli Läätis ja Peeter Saul. Viimasel astusid solistidena üles Saare maavanem ja Kuressaare linnapea.
* 18.-20. juulini oli Valjalas Saaremaa IX folgipäev.
* 21.-24. juulini toimus V Mustjala muusikafestival.
* 30. juulil peeti maha Kuressaare jazzifestival. Külalisesinejaid oli ka Soomest ja Venemaalt.

Tartumaalt

* 18. juuni Tartu Postimees avaldas jutujamase **Alo Ritsinguga**, ke väidab, et temast sai koorijuhth esmajoones tänu Gustav Ernesaksale ning et seltskondlike koosolemist põhjal ei saa väita, et eestlased on laulurahvas.

Valgamaalt

* 3.-8. juunini avaldas Valgamaalane pikema järjeutu **Cimze seminarist** võrsunud kultuuritegelastest. Nende hulgas on mitmeid muusikuid, tuntuim vast Artur Kapi isa Joosep.
* 4.-5. juunini toimunud ja üle Eesti laialt reklaamitud **Otepää Beach Partyst** pole Valgamaalases sõnagi. Küll valgustab seda Põlvamaa Koit, kuna pidu jätkus 8. juunil Intsikurmu lauluväljakul Põlva lähisteel. Oli palju tantsu ja alkoholiprükimist.

* 6. juunil Saulkrastis toimunud ülelülise laste laulu- ja tantsukonkursi finaalis esinesid edukalt **Valga Studio Joy noored**.
* 24.-25. juulil olid **Otepää puhkpillipäevad**, külalis mitmel poolt Lõuna-Eestist. Ühendati veepeoga Pühajärvel.

Viljandimaalt

* 4.-6. juunil Viljandimaal toimusid hansapäevade raames avati **Kolga-Jaanis** renoveeritud Villem Reimanni pastoraal, 130. sünnipäeva pidav koor sai sinna harjutusruumid.
* 10. juulil avaldas Sakala pikema materjali **Untsakate solistist Margus Põldsepast** ja 16. juulil Eva Liivak-Anschuetzist.
* 29. juuli Sakala teatas, et seekordsel pärimusmuusika festivalil suurenes Viljandi rahvaarv kahekordseks, **alkoholimüük aga seitsmekordseks**.

Ida-Virumaalt

* 1. juunil saatis rahvusvahelise lastekaitsepäeva puhul **lasteade ja algklasside lapsi** Kohtla-Järvel puhkpilliorkester Kultuurihoonesse kontserdile.
* 4.-5. juunini 5. korda toimusid **Narva linna päevad** oli mitmeid muusikaüritusi, tähistati ka Puškini 200. sünniaastapäeva.
* 5. juunil oli Kohtla-Järve keskvaljakul **muusika- ja kunstimat**.
* 19. juunil avaldas Põhjarannik pika loo varem estraadilauljana töötanud praegusest **Kiviõli linnapeast Tiit Kuusmikust**.
* Jaanipäevaks valmis Jõhvis **uus laululava**, kus võib anda ka teatrietendusi.
* Põhjarannik oli rohkesti materjale laulupeotule liikumisest Virumaal, 3. juulil seda korraldanud Peeter Paursonist, kes on laulnud 22 aastat meeskooris Kaevur.

Lääne-Virumaalt

* 5. juunil Rakveres toimusid seekordsel **Wesenberg Rockil** käis vaid 300 inimest. Üritus on häbumas.
* 18. juunil sõitis rahvakunstiansambel Kungla nagu eelmiselgi aastatel **hobusega läbi Rakvere linna**.
* 13.-17. juulini toimusid edukalt **Võsu muusikapäevad**. Peaorganisatoriks oli Tallinna Filharmonia. Laulis ka Jassi Zahharov.

Võrumaalt

* 2. juunil algas Võrumaa Teatajas abiturienti Erki Raguli pikem lugu: "Kuldar Sink. Kilde helilooja elust."
* 4.-6. juunini toimusid **Võrumaa akordionimuusika päevad**, 9. juunil oli Võrumaa Teatajas pikem lugu sealsest žüri esimehest Tiit Kallustest, kes on "Misso miis".
* 19. juunil asetati mälestustahvel Vastse-Roosa kunagise kooli- ja muusikajuhile **Theodor Petaile** (1890-1942) sealse koolimaja seinale.
* 19. juunil taaspühitseti Urvaste kihelkonnapäevade raames sealse kiriku OÜ Kriisa Oreliehituse pooltremontitud **orel**.
* 20. juunil avati mälestustahvel Fr. R. Kreutzwaldi majamuseumi seinale, tähistamiseks seal 155 aastat tagasi toimunud Kreutzwaldi kohtumist "Kalevala" koostaja Elias Lõnnrooga.
* 30. juunil kirjutas Mõniste jahimees Tõnu Vaaks Võrumaa Teatajas Austrias toimunud **jahisarve puhujate võistumängimise**, kus ta esindas ainsana Eestist.
* 20. juulil esindas Soomes Kaustise folkloorifestivalil ainsana Eestit Võru Kandle kapell Erja Aropi juhendamisel.
* 23. juulil avati kontserdigala ligi 20 miljonit maksmat läinud taastatud **Kubja laululava**, mis mõeldud nii kultuuri kui ka spordi jaoks. Töömeestele anti iludusvigade kõrvaldamiseks aega 12. augustini.

EMA uus hoone saab korda

Kesklehed peaaegu ei valgustanud Eesti Muusikaakadeemia uue hoone piduliku üleandmist ehitajalt 31. juunil, ajastatud üldlaulupeo ette, kui Tallinna oli kogunenud juba palju muusikuid. Skeptiline suhtumine oli mõistetav – tegelikult polnud veel tööd lõpetatud (nii juhtus hiljem ka Kubja laululava avamisega Võrumaal) ning hoone sisustamiseks oli puudu ligi 20 miljonit krooni. Riikliku komisjoni vastuvõtuaktile allakirjutamine oli planeeritud kuu aega hilisemale ajale. Ainukesena valgustas kujunenud olukorda realistlikult Märt Treier Sõnumilehes 1. juulil pessimistliku pealkirja all “Muusikud kiratsevad.”

Nagu selgub Muusikalehe poolt augusti alguspäeval EMA prorektorilt Marje Lohuarult saadud intervjuust, on nüüd raskused põhiliselt ületatud. Laenude ja liisingutega on vajalik raha hangitud, väikese hilinemisega vormistatakse ka riiklik akt. 23. augustil kogunevad uude hoonesse koosolekule õppejõud. 30. augustil toimub uute üliõpilase inauguratsioon, algab õppetöö, 12. septembril tähistatakse piduliku koosolekuga Estonias uue hoone avamist ja õppeasutuse 80. aastapäeva ning seejärel siirdatakse rongkäigus uutesse ruumidesse.

“Üleminekuperioodil” on eeldatavasti mitmesuguseid segadusi ja õppetöögi häiritud. Muusikalehel on kokkulepe EMA haldusprorektori Tonio Tamraga, et ta kirjutab meile pikemalt kogu epopöast, k.a. uude hoonesse sisseelamisega ilmnunud keerukusest siis, kui see on jõudnud põhiliselt lõpule, s.o. käesoleva aasta lõpupoole.

II Suure-Jaani Muusikapäevad

toimusid 18.-22. juunil ning olid pühendatud heliloojate Kappide mälestusele. Paljudel üritustel, millest on ajakirjanduses piisavalt juttu olnud, oli kaks põhilist korraldajat, keda tutvustame Anne-Malle Halliku fotode kaudu.

*Muusikapäevad avati Kappide muuseumis, kus muusik, muusikaloolane ja poliitik Vardo Rumessen näitas videoid Artur Kapi “Hiibi”, Rudolf Tobiase “Joonase lähetamise” ja Cyrillus Kreegi “Reekviemi” ettekannetest ning kommenteeris neid põhjalikult. Kuulajad olid põhiliselt organistid ja muusikaloolased Tallinnast. Ruumis viibis ka Suure-Jaani elanikke.

*Suure-Jaani kirikus toimus laupäeval, 20. juunil suur orelimaratoni, mille juhatas sisse Andres Uibo, kes rääkis Artur Kapi osast Eesti orelimuusikas. Selle järel mängis terve plejaad noori organiste. Igatüks esitas ühe Artur Kapi oreliteose ja teise kas Eesti või maailma klassikast. Andres Uibo oli seekordsete muusikapäevade kunstiline juht.

Meisterfotograafi näitus

Juuni lõpul avati pidulikult ning kogu suve on Kiek in de Kökis lahti suurel määral just kultuuri-, sh muusikaelu kajastamisele spetsialiseerunud veteranfotograafi Kalju Suure 80. personaalnäitus. Põhiosa tema loomingust leiab kajastamist 8 albumis, millest osa on juba avaldatud.

Muuseumi direktori Maruta Varraku poolt näitusele valitud fotod omakorda peegeldavad sellest vaid osa, kusjuures küllalt rikkalikult on esindatud viimaste aastate looming. Näitus annab kena ülevaate autori meisterlikkusest, mis ei rajane niivõrd mitmesuguste tehniliste nipide kasutamisele kui võrd oskusele leida ilmekaid (pisi)detaile oma loomingulise mõtte avamiseks ning portreereitavate iseloomustamiseks.

Pärnu seekordse muusikasuve suurüritused

on Pärnu Postimehes laildaselt kommenteeritud, v.a. vast folkloorseid ja Pärnu Ooperi ettevõtmised. Üritusi on väga palju ja väga erinevates paikades, nii et nende järgneva nädala nimekirja võtab enda alla peaaegu kogu lehekülje.

11. juuni PP-s kirjutab linnavalitsuse töötaja Lauri-Kaur Laus, et Pärnus puudub ainus suve esindusüritus. “Pärnu on paljude väga heade ja väga erinevate ürituste linn ja neid jagub terveks suveks.” Ametlikku suvepealinna kuulutamist küll sel aastal pole, kuid 21. juunil tähistatakse Pärnu suve avamist Tallinna kui EV pealinna, Otepää kui talvepealinna ja Pärnu kui suvepealinna ühise koosviibimisega. Nii see suure viimasajus ka toimus.

Juuli teisel poolel ilmus aga ka Pärnu suve organiseerimise kohta kriitilisi materjale, sh juhtkirja vormis. 20. juulil protestitakse selle vastu, et nn perepidudel, milles ka lapsed osalevad, on rohkesti erootikat, esinemistes ka ropendusi, ning alkoholi, 28. juuli juhtkirjas, et lärm, mis sageli kaasneb ka koguni üle kesköö ulatuvatele muusikaüritustele, ei tohiks siiski oluliselt segada inimeste unerahu.

Sama küsimuse tõstas 15. juuli Järva Teatajas Paide linnaapea Tõnu Kõiv. Tema

arvates on vaja maailmakogemustest lähtudes kehtestada reeglistik, kui palju detsibelle võib erinevatel aegadel õhku paisata, et heli ei muutuks müraks.

Neeme Järvi tuleb D. Oistrahhi festivalile esmakordselt pedagoogiks.

14. juuli Pärnu Postimees avaldas Neeme Järvi poolt Toomas Kuterile antud intervjuu sel puhul, et edaspidi hakkab ta D. Oistrahhi festivalide raames Pärnus läbi viima dirigeerimiskursusi. N. Järvi ütles, et tema poole on tihti pöördunud noored dirigeerimise õppimiseks, kuid seni on ta tegelnud vaid kontsertide andmisega. Samal ajal ta teab, et paljudel dirigeerimise õpetajatel puudub praktiline dirigeerimiskogemus või piirduvad nad, tuues näiteks Leonhard Bernšteini, ainult muusika, mitte aga dirigeerimistehnika õpetamisega. N. Järvi lisab, et tema tahab noortele edasi anda esmajoonelise dirigeerimistehnika, mida ta on omandanud paljusid orkestreid juhatades.

Kursused kujunevad teatud määral konkursiks. Määratakse esimene, teine ja kolmas koht ning lõppkontserti juhatavad edukaimad kursuselased-dirigendid. Lõpuks ütles N. Järvi, et David Oistrahhi festival sobis suurepäraselt sellise kursuse korraldamiseks, sest tegemist oli suure kunstnikuga. Oma eesmärgiks ütles N. Järvi olevat tuua selle festivali kursustele rahvusvaheliselt tunnustatud noori dirigente.

McFerrini fenomen

Sel suvel Eestit külastanud maailmamuusika nimed leidsid siinsete muusikakriitikute ja ka publiku poolt üsna jaheda vastuvõtu. Nähtavasti ei olnud nad ka parimas vormis. Erandi moodustab vast Pärnu Jazzil 10. juulil esinenud Bobby McFerrin.

Pärnu Postimees reklaamis teda 8. juulil ette kui inimest, “kelle lauljavõimed nihutavad kuulajate kujutlusvõime piiri. Kord kõlab ta kui vares, kord kui ooperisopran, kord kui väike laps, kord kui be-pop trompet”. “Ta kasutab helide tekitamiseks kogu oma keha kui instrumenti”, “on muutnud arusaamist sellest, mida saab teha inimhääle ja –kehaga”. Seejuures esitab ta “hämmastava virtuoossuse ja veenvusega nii popmuusikat kui klassikat.”

Ning ega ka 11. ja 16. juuli arvustused sellest erinevad. McFerrin andis läbilõike kogu oma tegevusest, esines nii mehe, naise kui trompetina, tõmbas dirigendina rahva koorina kaasa jne. Kokkuvõttes – kogu muu Pärnu Jazz jäi tema varju.

Ka Paul Hillier, kes on 3 päeva teda lindistanud, ütles 11. juuni intervjuus: “Tema muusikastiil oli midagi täiesti teist, millega ma olin seni tegelnud ja seetõttu väärtuslik kogemus. Õppisin temalt palju.”

P. Hillier Pärnus

11. juuni Pärnu Postimees avaldas intervjuu samal päeval Pärnus Eesti Filharmoonia Kammerkoori juhatanud Paul Hillierilt. Ta ei juhi enam 2 aastat iseenda asutatud Hillier Ensemble'it. Põhjenduseks väidab ta, et ansambel reisib liiga palju, mis ei võimalda keskenduda muusika valikule, ja esitab ühelaadset muusikat. Praegu on P. Hillier USAs Indiana Ülikooli vanamuusika osakonna juhataja ja ansambli Pro Arte Singers dirigent. Trupp on muutuva koosseisuga, repertuaar on lai, haarates nii vana- kui ka uut muusikat.

Vanamuusikaga ütleb Hillier end olevat

esialgu sidunud huvist vokaalmuusika vastu. Kui 19. sajandil kirjutati põhiliselt instrumentaalmuusikat ja heliloojad olid enamikus pianistid, siis varem valitses a capella koorimuusika ja heliloojad olid arvatavasti lauljad. Töö vanamuusikaga jaguneb kolme etappi: 1) sügav lahtimõtestamine, 2) esituse omaseksaamine, 3) kontserdil unustada, et on tegemist vanamuusikaga ja teha lihtsalt muusikat. Seejuures võtab ta kavva ainult ilusat muusikat.

Arvo Pärtile juhtis P. Hillieri tähelepanu ta eestlasest abikaasa. Talle see meeldis, kuna see on täis lootust. Ta on seda palju esitanud ning kirjutanud Pärdist ka 1997.a. ilmunud raamatu.

200 kuulajale

16. juunil avaldas Pärnu Postimees selle kontserdi kohta artikli, mis osaliselt kujutab endast jutujamist Ameerikast naasnud Üllar Tankleriga. Ta ütleb, et kui Ameerikas satud klassikamuusika jaama peale ning kuuled head esitust, on dirigendiks enamjaolt Neeme Järvi.

Eesti Filharmoonia Kammerkoori kontserdil Paul Hillieri dirigeerimisel said artikli autori arvates kokku maailma tipud: suurepärase koor ja veel suurepärasem dirigent. Iga laul inglise romantilisest koorimuusikast oli omamoodi pärl. Ja seda ettekannet said kuulata vaid Tartu, Pärnu ja Tallinna muusikahuvilised, ei keegi muu maailmas.

Artikkel lõpeb mõttega, et hea kontserdi kuulamiseks pole tarvis sõita tuhandete kilomeetrite taha "Sul ei ole vaja välja käia tuhandeid kroone tippkunstist osasaamiseks. See kõik tuleb veel sinu õuele. Ära maga maha võimalust olla üks väljavalituist."

Vanamuusikafestivalid

Haapsalu Toomkirikus 7.-10. juulini toimunud VI Haapsalu vanamuusika festivali kunstiline juht oli **Toomas Siitan**. Nii enne festivali algust (6. juulil) kui ka pärast selle lõppu (17. juulil) selgitas ta Lääne Elus oma põhimõtteid. Tahe on luua vanamuusikast laiem pilt kui teeb seda **Hortus Musicus**. Et pilethindu mitte liiga kalliks ajada – nagunii maksab riik kinni 85% - piirduti seekord kodumaiste ansambeliga. Sellest ühe – **Heinavankri** – juht Margo Kõlar andis omapoolse intervjuu (10. juulil). Põhiliselt esitatakse välismaal franko-flaami koolkonna kummalisekõlalist varasemat sakraalmuusikat. Nende umbes 70 kontserdist antakse Eestis vaid 11-12.

Kontserdi avasid Tallinnas barokkorkester ja Studio Vocale Vivaldi muusikaga, lõpetasid **Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester Tõnu Kaljuste juhatusel**, kandes ette C. Fr. Händeli "Iisrael Egiptuses". Vahepeal oli teisi etteasteid ka Haapsalu Festivali Koorilt ja soome viiulivirtuoosilt Petri Tapiolt.

Nädal aega hiljem toimunud Viljandi vanamuusika festivali kunstiliseks juhiks oli hortuslane ja viljandlane Neeme Punder, kes nüüd juhib ka Viljandi Linnakapelli, mis seekord paistis silma suurema mänguõhinaga kui akadeemilised hortuslased. Nemad andsid suure osa kavast eesotsas Andres Mustoneniga. Esinesid hiljuti Narvas kontserdi andnud Musica Petropolitana Peterburist, mis mingipärast mängis vähe vene barokiajastu muusikat. Nagu Haapsaluski, ning ka Tallinnas esitasid Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester Händeli oratooriumi.

Urmas Sisask kaitseb Nõiakaevu

Urmas Sisask käis oma vanemate kodumail Harjumaal Tuhalas, kus ta ka osalt veetis lapsepõlve. Kõigepealt esitas ta väikeses Tuhala kirikus, kus tema vanaisa oli olnud kunagi köster, klaveril tähistava muusikat. Klaver kõlas selles kirikus esmakordselt ning oli sinna toodud Oru koolist. Kohal oli sadakond muusikaõpetajat kogu Eestist, külalisi ka Saksamaalt ja USA-st.

Seejärel viis U. Sisask läbi Tuhala nõiakaevu kaitseks eelkristliku rituaali kurikate sahina ja šamaanitrummide saatel. Nõiakaevu on vaja loitsudega kaitsta Kose Põllumajandustehnika plaani vastu rajada Lava rabasse 400 hektari suurune turbatoomisala, mis tooks kaasa Nõiakaevu hävimise.

Nissi kirik kontserdipaigaks

Nissi kiriku remont Harjumaal pole veel lõpetatud, aga sellest on juba kujunemas arvestatav kontserdipaik. Juunis-juulis toimusid seal mitu kontserti koostöös Eesti Kontserdiga. Esinesid Jüri Leiten, Anne-Liis Poll, Heiki Mätlik ning mitu organisti, k.a. Euroopa tipporganist Martin Rost Saksamaalt.

Nissi kirikul on nüüd ka oma organist – Muusikaakadeemia lõpetav Jaanus Torrim, kes koos oma kirikumuusikust abikaasa Enega ostis Nissi valda maja.

Keila uuendatud lauluväljak polüfunktsionaalne

5. juunil viidi Keila uuendatud lauluväljakul läbi Harjumaal laulupidu. Osalejaid umbes 3500, põhiliselt lapsed. Esindatud olid kõik kooriliigid peale meeskooride.

Lauluväljak on polüfunktsionaalne, seda võib kasutada kontsertide korral lavana ja korv- ja võrkpalli mängimiseks. Laulupäeval polnud aga sellele ühele Eesti väikelinnade parimale laululavale võimalik paigutada helitehnikat. Äsjavalminud laululaval ja selle ümbruses alanud vandalismiaktidele lõputegemiseks seati üles valvekaamera.

Analoogiline polüfunktsionaalne laululava ehitati ka Jõhvi ja Võrumaale Kaubjale.

Avo Tamme Rein Rannapist

Rein Rannapi järjekordsest turneest mööda Eestimaad pealkirja all "Klaver tuleb külla II. Katedraali klaver" on juttu mitmetes maakonnalehtedes, selle juurde parasjagu omapäraseid pilte, näiteks autogrammiandmisest või noodimaalimisest ninaotsale. ML valis neist refereerimiseks välja pikima, mis on kirjas pisima maakonna väljaandes Hiiu Leht 20. juulil. Kontserti kuulati Emmaste kirikus ja loo autoriks oli Hiiumaal elav tuntud muusik Avo Tamme.

Ta püüdis pärast kontserti saada Rein Rannapilt intervjuud. Sellest ei tulnud aga suurt midagi välja, nii et põhiosa loost moodustavad autori mõtisklused Rannapist. Avo Tamme tähelepanekule, et liiga palju oli kuulda elektroonikat ja liiga vähe klaverit, Rannap siiski vastas, ajas süü helitehnikute kaela. Soovitusele muretseda monitorid vastas Rannap, et ta ei jõua neid osta, juba valjuhääldajate eest tuli maksta 20 000 EEK.

Avo Tamme mõtetest. Kõigepealt sellest, mis artiklist käib läbi kaks korda. Rein Rannap on irriteeriv omapärane isiksus, kes on aukartustäratav nii muusikuna kui ka mändžerina ja keda seetõttu tullakse kuulama. Kuid ta pole veel nii võimekas, et teda tuldas kuulama ka ilma (enese)reklaamita. Ta tahab silma paista.

Enda nimetamine Rein Klaveripoeg Rannapikski kõlab nagu Rein Kalevipoeg.

Teiseks – Rannap esines talaaris (eelmine kord siniste juustega), laskis isegi korra põlvili. Kuid A. Tamme ei saanud aru, kas see oli efektitsemine või tõeline pöördumine Jumala poole. R. Rannapi suhteid religiooniga ei jõudnud ta küsida. Kuid hõbedaselt särav talaar sobis Avo Tamme arvates talle hästi, sõltumata sellest, kas see kuulus rituaali hulka või oli vaid rekvisiit publiku püüdumiseks.

Inspiratsioon tuletorni juubelist

24. juulil peeti Hiiumaal Kõpus tuletorni juures selle ehitamise otsustamisest 500 aasta möödumise puhul (ehitati aastail 1505-1530) maha omapärane üritus pealkirja all "Pasuna ja pika puuga". Nimi oli pandud arvestades esialgset kavatsust lavastada Hiiumaal suvitavate Viuu Härmä ja Paul-Erik Rummo poolt spetsiaalselt selleks kirjutatud stsenaarium. Raha aga ei jätkunud ning piirduti Ines Aru ja Tõnu Aava naljaviskamisega, mõnede koreograafiliste ja muusikaliste etteastetega, millest tähtsaim vast Kõrtsistseen Gustav Ernesaksa ooperist "Tormide rand". Nii tähistati ühtlasi ooperi kirjutamise 50. aastapäeva. Laulis ka Tallinna Tehnikaülikooli Akadeemiline Meeskoor.

Lõpuks tuli orkestrit juhatama Eri Klas. Ta tegi ka ettepaneku asutada Kõpu majaka fond, andes sellesse esimesena 1000 krooni. Üldse koguti üle 6000 krooni.

Selle asja organiseerijad on ise täis tahtmist ka edaspidi organiseerida igal aastal Kõpu tuletorni juures üks suurejooneline üritus.

Norras klaverit õppiv Heli Jakobson

Eesti muusikaelust

"Ka Eestis ei tahaks ma päris võõraks jääda, kuigi siin on tuntuks saada peaaegu võimatu. Esiteks käib siin tõsise muusika kontserditel Norraga võrreldes väga vähe publikut ja teiseks valitseb eesti meedias täielik massikultuuri kultus: Kroonika kirjutab heal paberil ja suures tiraažis popstaarist, kellel pärast tuhandekroonist restoranilõunat kõht lahti läks või 15-aastasest pornotähest, andekad noored tõsise muusika tegijad ei paku kellelegi huvi".

Vooremaa, 24. juulil 1999

Kuidas õpetada keelpille?

17. juunil avaldas Meie Maa Kuressaare Muusikakooli tuntud viiuliopetaja **Laine Sepp** muljeid osalemisest koos Niina Murdveega Euroopa Keelpilliopetajate Ühingu 27. konverentsil Inglismaa sadamalinnas Portsmouthis.

Kõigepealt peatub L. Sepp Dalcroze'i eürütmial, mis "kujutab endast liikumist, õpetades

kogu keha tundmaõppimist." L. Sepp leiab, et see on muusikule väga vajalik, sest "mida keha ei tea, seda pole võimalik ka pillil mängida". Hüpleva striihhil on aluseks hüplemine, vallsil kiikumine. L. Sepp kirjeldab, kuidas Saint-Saënsi "Luige" kõlades paarideks jaotatud osalejad improviseerivad luidepaari: "Sellisel teel töötlemine annab lastele vabadust, julgust, mängurõõmu ja ka ansambli mängu tunnetust."

Edasi on juttu Helsingis tegutsevate ungarlastest vendade Geza ja Czaba Silvay'de poolt väljatöötatud Kodaly-süsteemil põhinevast värviliste keelte metoodikast ja inglanna Sheila Nelsoni "Vajalikust keelpilli metoodikast".

Selle alusel teeb L. Sepp ettepaneku korraldada meie õppeprotsess ümber nii, et **solfedžo ja muusikaliteratuuri õppimine käiks läbi oma eriala instrumendi- ja grupitundide**. Siis jääks lastel rohkem aega pilli harjutamiseks. Need, kes lähevad muusika alal õppima, võiksid neid aineid süvendatult saada viimases klassis.

Samas avaldab L. Sepp kahtlust, kes ministeeriumis läheb sellele.

Ivo Linna endast

Ivo Linna 50. sünnipäeva eel avaldas Meie Maa pikema intervjuu temaga. Selgub, et lapsena luges ta palju ja kuulas raadiot, muusikuks saamise mõtet polnud. See tuli venna Taivo eeskujust. Oma parimateks koosseisudeks pidas ta Apelsini ja Rock Hotelli, parimaks publikuks saarlasi ja väikeste rahvamajade rahvast. Kõige omapärasem publik olnud Laoses, kus ei plaksutata, aga meeldiva loo lõpul huigatakse kummaliselt. Angoolas jällegi plaksutatakse laulu ajal. lõpul mitte.

Kahetseb Ivo Linna seda, et on jätnud pooleli Kuressaare muusikakooli ning Tartu Ülikooli eesti keele õppimise.

Ennast peab ta enne saarlaseks, siis alles eestlaseks. Talle meeldib see, et mõnikord tuleb tema juurde võhivõõras inimene, kes ütleb end ka olevat saarlase, pole aga näinud, et tallinlased niimoodi suhtleksid. I. Linnal on suvekodu Muhul ning on ka arvamusel, et Muhu on etem Kanaari saartest, kuhu ta pole kunagi jõudnud.

Martti Meumersi unistus

Kahe ansambliga – Rumal Noorkuu ja 4 Ever – tegutsev ja TPÜS dirigeerimist õppiv Martti Meumers unistab 3.juuni Tartu Postimehes ajast, kui ta ei peaks esinemiskohti otsides mõtlema rahast. "Esinemine ööklubis on nüri töötamine, mis ei paku muusikule midagi."

Rahvamuusik Pirrupuusaare planeedilt

16. juunil avaldas Pärnu Postimees 4 päeva varem Pärnu Eliisabeti kirikus vaimulikku rahvalaulu esitanud Viljandi kolledži õppejõult Celia Rooselt võetud intervjuu. Saatjaks oli elektrikitarist Robert Jürjental. C. Roose sõnul oli arhailise esituse nüüdisaegse kõlamaastikuga kokkupanemise tulemus üllatav.

Oma hinge ütleb C. Roose olevat maal Pirrupuusaarel, kus tema vanavanaisa talust on nüüd 14 hektarit tema oma. Kolmandat aastat korraldab ta tänava suvel lastelaagreid. Ja lõpetab sõnadega "Võin öelda, et olen pärit planeedilt, mille nimi on Pirrupuusaare."

Lauri Aav Ida-Virumaa 7 linna muusikafestivalist

10.-16.juulini peeti Ida-Virumaal juba teist aastat festivali "Setse linna muusika". Erinevatel päevadel esines igas linnas – Narva-Jõesuus, Kiviõlis, Kohtla-Järvel, Sillamäel, Püssis, Narvas ja Jõhvis – erinevad, küllaltki tuntud klassikalise muusika ansamblid. Organiseerija on Eesti Kontsert, konkreetselt produtsent Lauri Aav. Põhjarannik avaldas üsna põhjalikult eelreклаami Igor Garšneki sulest ning valgustas ka kontsertide kulgu. Märjiti, et Kohtla-Järvel oli publikut piisavalt ja Sillamäel anti esinejaile lilli. Kiviõlis oli kuulajaid vaid 20. Põhjusena märjiti ära ka seda, et kui eelmisel aastal olid kontserdid tasuta, siis nüüd tuleb pileti eest maksta, tõi mitte palju – 25-35 krooni.

Vahetult festivali lõpul, 17.juulil avaldati kokkuvõtte jutujamaisest Lauri Aavaga. Ta märkis, et idee tuli maakonnast, mullu oli Eesti Kontsert korraldajana paremas olukorras, sest finantsabi saadi, erinevalt käesolevast aastast, samuti kultuuriministeeriumilt ja Eesti Kultuurkapitalilt. Ka tänavused madalad pileti hinnad ei kata kulutusi. Aava sõnul tuleks jõuda selleni, et edaspidi sõidaksid turistid, ka Peterburist, festivali ajaks Ida-Virumaale terveks nädalaks ja kuulaksid ära kõik kontserdid, samuti võiks tegutseda kohalik fänniklubi. Paigale peaks jääma ka vahekorid: neli eesti, kolm välismaa ansambli.

Festivali kavatsetakse jätkata, kuid kas juba tuleval aastal, ei osanud Lauri Aav öelda. Ta arvas siiski, et tulev aasta võiks olla edukam, kui festivali seondada Narva lahingu 200. aastapäevaga. Mõeldav oleks ka kasutusele võtta uusi esinemiskohti.

21.juulil käsitles sama küsimust kohalik muusikakriitik Sirlu Romanovitš. Märkinud ära, et vaid Narva-Jõesuu Kuursaalis toimunud kontserdil oli poole tuhande kuulaja ümber, on ta veelgi pessimistlikum. 7 linnas kuulajaid ei leidu. Kas mitte korraldada Ida-Virumaal edaspidi suvel vaid üks suur klassikakontsert.

Sillamäeski Vestnik valgustas seda sündmust üsna põhjalikult, muidu kultuurilembeline Narvskaja Gazeta aga üldse mitte.

Albert Pettinen taas noorusmail

Praegu Soomes elav ja töötav helilooja, koorijuht ja muusikaõpetaja Albert Pettinen käis kodumail tähistamas 50 aasta mõödumist oma muusikalise tegevuse algusest

Pasi Horttanainen (vasakul) ja Albert Pettinen esinemas Metskülas Nurme talus

Viljandi rajooni Kildu mittetäieliku keskkooli õpilasena. Edasi jätkusid õpingud Viljandi lastemuusikakoolis ja Tallinna Konservatooriumis, põhjaladeks puhkpill ja dirigeerimine. Tervelt 17 aastat töötas ta Suure-Jaanis ja lõi sellele linnale omamoodi hümnigi.

Seekordsed kontserdid toimusid Metskülas, Viljandis ja Tartus. Musitseeris ta koos akordioniõpilase Pasi Horttanaineniga, kes võitis 5 aasta eest ülesoomelise akordionistide võistluse tiitliga "Kuldne harmoonia", ja rahvaülikoolis laulmist õppinud algkooliõpetaja Pirjo Puustineniga.

Albert Pettinen on Eestis välja andnud kolm, Soomes kaks laulikut. Suurejaanilastest on laululooming võib-olla isegi arvukam kui Kappidel ja Saarel. Viimane teos on muusikaline näidend "Rajansusi" (Piihuhunt), mis esietendus tema dirigeerimisel just meie üldlaulupeo ajal Kirde-Savomaal Juanikoskis, kus ta praegu töötab muusikaõpetaja ja koorijuhina.

Anne-Malle Halliku tekst ja foto

MALLE ELVETI SÕNUMID

Rekordiline kantripidu päikeselises Luunjas

Luunja kolmas kantripidu 17.-18.juulil oli rekordarvuline nii publiku kui ka esinejate poolest. Publikut oli umbes 7 tuhat, nende hulgas palju välismaalasi Hispaania ja väljast. Esines 12 ansambli, esmakordselt oli kohal varemgi kutsutud Apelsin, mis nüüd esineb nime all Los Apelsinos (Tõnu Aare, Jaan Arder). Ka tõusev täht Tanel Padar.

"Luunja on koht, kus alati särab päike," väitis Seelikuküttide mäenedžer Lembit Tähepõld. Kas sel või muul põhjusel on kohaliku kultuurimaja direktori Ursel Oja korraldatud kantripäevad saamas või juba saanud sedalaadi ürituste hulgas Eestis kõige populaarsemateks.

Tartu laulupeole eelnenud ettevõtmised

Tartu kooridel on tava, et pidupäevadel meenutatakse endisi laulupidude tegijaid, muusikuid, dirigente. Reedel 18.juunil pandi mälestusõied Tartus Raadi kalmistul muusikute kalmudele kooride laulu saatel.

Kauniks sissejuhatuseks peomeeleollu oli ülikooli auks reedel toimunud külalis-kollektiivide kontsert. Ka Tšehhi lastekoor "Rolnitska" laulis suurepäraselt, hoolimata sellest et jõudis viivituse tõttu Läti-Eesti piiril Tartusse alles keset kontserti.

Tartust pärit Taavo Virkhausi tunnustuseks tema 65. sünnipäeva künnisel peeti reede õhtul võimas vabaõhukontsert Vanemuise pargis. Seal, nagu aulakontserdilgi, säras eriti Ameerika koor.

Berliini Filharmoonikute uus peadirigent valitud

Kuulsate Berliini Filharmoonikute hulgas käib kaadri valik demokraatlikel põhimõtetel. Aastase katseaja järel saab uus muusik kindla orkestrandi koha, kui teda aktsepteerib 2/3 128-liikmelise orkestri koosseisust. Uue peadirigendi valivad orkestrandid salajasel hääletusel nagu kardinalid paavsti.

1989. a. Herbert von Karajani järel peadirigendiks valitud Claudio Abbado otsustas lahkuda aastal 2002, kui ta saab 69-aastaks, et "rohkem lugeda ja suusatada". Tema järglase valimise esimeses voorus ei saanud keegi absoluutset enamust, teise vooru pääsesid Birminghami Sümfooniaorkestri dirigent ja Berliini Sümfooniakute külalisdirigent Simon Rattle ja 10 aastat Berliini Riigiooperi kunstiliseks juhiks olnud Argentiinas sündinud Daniel Barenboim.

Võitis 44-aastane Rattle, kes on tuntud suurepärase Mahleri tõlgendajana ning resoluutse nüüdismuusika pooldajana. Üks orkestri vanemaid liikmeid kommenteeris: "Tema tulek tähendab generatsioonide vahetumist, selget hüvastiütlemist minevikule."

Üks esialgu kandideerinu, Jaapanis sündinud Seiji Ozawa sai siiski ka Claudio Abbado järglaseks. Ta valiti Viini Ooperi muusikadirektoriks. See koht on olnud vakanne pärast Claudio Abbado lahkumist 1991. aastal. dpa-ETA

Euroopa ooperid organiseeruvad

Savonlinna festivali ajal otsustas 1,5 aastat mitteametlikult tegutsenud Euroopa

Ooperimajade Liit ametlikult registreeruda. Oma peakorteri paigutada Strasbourgi ja valida organisatsiooni esimeseks esimeheks Reini Rahvuskooperi direktori Rudolf Bergeri. Liidu tähtsaimaks ülesandeks on ooperikunsti huvide kaitsmine Euroopa Liidus. Sidemete arendamine nii liikmete vahel kui ka Ameerika ja teiste mandrite ooperitega. STT-ETA

Muusikapiraatluse vastu

Leedu ühines Rooma konventsiooniga muusika esitajate, piaaditootjate ja ringhäälinguorganisatsioonide kaitse kohta. See tähendab esmajoones järjekindlat võitlust piraatplaatide vastu, mis Rahvusvahelise Fonograafiatööstuse Föderatsiooni arvates moodustavad 70% Euroopas ringlevatest plaatidest, Leedus koguni 80%.

Senini on piraatplaatide toodetud põhiliselt Bulgaarias. Pärast seda kui Euroopa Liit ähvardas Bulgaariat majandussanktsioonidega, on nende väljavedu sealt vähenenud. Suurenenud on aga piraatplaatide vool Venemaalt ja Ukrainast. Leedu on olnud piraatplaatide transiitriigiks Poolasse ja Skandinaaviamaadesse. ELTA-ETA

Soome parimad muusikud

Soome selle aasta parimaks ooperilauljaks valiti Oulus Poris sündinud metsosopran Sari Nordqist Ulrica osatäitmise eest, parimaks kooridirigendiks Timo Nuoranne Soome Raadio Kammerkooriga Einojuhani Rautavaara "Vigiliase" lindistuse eest. STT-ETA

Tuntud muusikud surnud

6. juunil suri Peterburis 95-aastaselt tuntud vene kooridirigent professor Ilja Mussin. Tal on palju kõrgtaseme üliõpilasi, sh Valeri Gergijev. Meistrikursuste andmist jätkas ta surmani. Mussin on korduvalt juhatanud orkestreid Soomes. Sūgisel pidi ta jälle tulema dirigeerima Tapiola sūmfoniiorkestrit koos oma õpilase, selle orkestri peadirigendi Tuomas Ollilaga.

87-aastaselt surnud prantsuse helilooja ja kirjanik Jacques Besse. Tal oli kahekordne haridus: muusiku ja filosoofia alal. J. Besse oli Jean-Paul Sartre'i õpilane ja kirjutas 1945. a. muusika Sartre'i teatritükile "Kärbsed". STT-dpa-ETA

Kas naine või mees?

Šveitsi politsei arreteeris Luzernis Ameerika madala häälega bluesilauljanna Marla Gleni, kui see meesterietes oli käinud meeste tualettruumis ja läinud tülil valvuriga, kes talt nõudis tasumist Šveitsi rahas. Ameerikast saabunud seda polnud.

Kohalekutsutud politsei hakkas hoolega uurima valvuri poolt häbematuks meheks kutsutu passi, kus seisis kirjas, et ta on meesterahvas, hilisema parandusega, et ta on naine. Asjas selguse saamiseks kästi M. Glenil meespolitseinike silme all lahti riietuda. Protseuur lõpetati, kui arreteeritu oli võtnud särki seljast ja politseinikud veendusid, et nende ees seisab naisterahvas. Ta vabastati vahi alt ja võis sõita Luzerni Kontserdisaali oma väljakuulutatud kontserti andma. dpa-ETA

Njuujorklase juubelikontsert Tallinnas

Vahetult enne tänavust üldlaulupidu, 29. juunil, toimus Tallinna Kaarli kirikus kontsert, millega tähistati **Helen Tobias-Duesbergi** 80. juubelisünnipäeva.

Kontserdi tegi erakordseks asjaolu, et ka juubilar ise oli New Yorgist kohale tulnud. Seoses laulupeoga oli kuulajate hulgas tavatult palju välisestlasi ning juubilari ja esinejaid austas oma kohalviibimisega ka maestro Neeme Järvi abikaasaga.

Helen Tobias-Duesberg sündis 11. juunil 1919. a. New Yorgis Rudolf Tobiase noorima tütrena pärast oma isa surma.

Ta haridustee kohta, mis on ära toodud Eesti Muusika Bibliograafilises Leksikonis (lk 261) sobiks lisada, et samas Berliini Muusikaülikoolis, kus ta end täiendas, oli aastal 1916-18 olnud õppejõuks tema isa.

Tema heliloomingus on sümfoonilisi teoseid, insrumentaalmuusikat erinevatele koosseisudele, orelimuusikat ja kooriteoseid. Viimatinimetatud žanris on helilooja kasutanud palju vaimulikku rahvaviisi.

Eraldi märgiks ära Reekviemi sopranile, segakoorile ja orelile (1978), mis kõlas 1992. aastal Tallinnas, Rudolf Tobiasele pühendatud muusikapäeval (dirigeeris Toomas Kapten). Tahaksin siinkohal loota, et Eesti publik saab nimetatud teost veel kuulla.

Foto: H. Tobias-Duesberg annab intervjuu üldlaulupeol Tallinna lauluväljakul. A.-M. Halliku foto

Tookord esines ühendatud segakoori koosseisus ka Tallinna Kaarli kiriku kontsertkoor, kes osales samuti seekordsel sünnipäevakontserdil.

Kaarli kirikus toimunud sünnipäevakontserdi kava oli koostatud juubilari ja tema isa loomingust. Organist Rolf Uusväli mängis H. Tobias-Duesbergi Kolm koraalieelmängu ja R. Tobiase *Chaconne*. Sopran Monika Sutt (EMA magistrant, professor Taru Valjakka lauluklass) esitas 2 Tobias-Duesbergi soololaulu Juhan Liivi sõnadele.

Tallinna Tehnikaülikooli Vilistlaste Naiskoor Marge-Ly Rookäärü juhatusel kandis

ette kaks osa H. Tobias-Duesbergi Missa brevisest, solist Aile Asszonyi (sopran), orelil taas R. Uusväli. Koor on nimetatud teost laulnud ka tervikuna ning samal õhtul võis seda kuulda ning vaadata videolindi vahendusel Kaarli koguduse maja saalis.

Tallinna Kaarli kiriku kontsertkoorilt kõlas R. Tobiase Psalm 51 ja Väike Suurede Motett (Jeruusalemma tütred) ning Tobias-Duesbergi kaks eesti vaimulikku rahvaviisi. Koori juhatas organist-koorijuht Piret Aidulo.

Kontserti ilmestas Vardo Rumesseni tervitus juubilarile ning lühike ülevaade tema eluteest ja loomingust. Hr. Rumessen oli ka kogu ürituse idee autor.

Kontserdile järgnenud koosviibimisel Kaarli koguduse majas viibis paljude auväärsele külaliste hulgas ka juubilari õpingukaaslane ja lähedane tuttav, Kaarli koguduse kauaaegne organist ja eesti kirikumuusika *Grand old Lady* pr. Hella Tedder.

Arvatavasti on Helen Tobias-Duesbergi looming Eestis veel suuremalt osalt tundmata ning ootab häid esitajaid. Küllap siis leidub ka kuulajaid!

Piret Aidulo,
organist-koorijuht

MUUSIKU ELUTOAS

Kui ma laisalt veniva bussiga läbi kevadkauni Eestimaa lõpuks Jänedale jõudsin, võttis Urmas Sisask mind pikast ootamisest hoolimata vastu laia naeratusena, käe otsas diplomaadikohver ja kilekott värskete silmudega. Koju need niipea ei jõudnud, sest "esimese käigu õigus" kuulus loomulikult tähetorni all paiknevale planetaariumile. Selles ahtas toas natuke häälest ära pianiinil kirjutab Urmas oma helitöid ja annab pea iga päev kontserte kõikvõimalikest maamuna paikadest saabunud uudistajatele. Esimene intervjuu keerles teadagi ruumis paikneva ümber.

$$P_s^1 = \frac{2^x + 6 + 2}{P_s}$$

Selles lihtsas valemis peitub U.Sisaski tähistäevast inspireeritud muusika saladus, sest kui P_s asemele taevakeha sideeriline tiirlemisperiood sekundites ja 2^x+6+2 asemele panna oktaavide arv I oktaavist allapoole, siis P_s^1 ongi taevakeha I oktaavi "transporditud" helikõrgus hertsides. Nagu nihti saame teada, et emakese Maa "hääliitus" läheneb enam-vähem $q\#$ -le. Nii arvutades on Urmas saanud kahte seina katva Universumi klaviatuuri, sest kõik, mis taevas tiirleb ja pöörleb, tekitab publikule võnkumisele sarnaneva heli – muidugi lõpmatult madalamal meie kuulmisalast, näiteks Maa oma 31 oktaavi suurest allapoole.

U.Sisask: "Siin on praegu vaid makrokosmose osa, edasi tahan välja arvutada ka mikrokosmose helid kuni Plancki konstantsini välja, sest ka elektronid tiirlevad prootonite ja neutronite ümber, sealt tuleb omaette muusika. Loodan saada peatselt valmis kõiksust hõlmava Universumi klaviatuuri, siis võiks sellest loominguilisest käsipuust kinni hoides üles kirjutada ükskõik millist muusikateost, teha muusikateraapiat ja põnevaid rituaale, koguda inspiratsiooni..."

Nagu tean, on Sinu süsteem originaalne, leiab see maailmas vastukaja?

U.S.: "Algul suhtuti üsna skeptiliselt, aga pärast loenguid Vega Seltsis, Ursa Ühingus, Tõraveres jne. olen saanud päris positiivset vastukaja. Leitakse, et teoreetiliselt on need helid ainerohkes kosmoses ilmselt olemas. Ka välismaal on mu süsteemi vastu huvi tuntud."

Olles logaritme võtnud, arve teisendanud ja muu matemaatilisega tegeledes 60 aastat tagasi, ei suutnud ma Urmase ladusate seletustega kaasa minna; jäin pimesi uskuma tema arvutuste matemaatilist kontrollitavust

ja palusin seletust hoopis lihtsamana näiva Inspiratsioonoteooria kohta.

U.S.: "See näitab suhtlemist Loojaga, kes 15 miljardit aastat tagasi pani meie kuuma katla kudemaa. Mina kui inimvahendaja saan inspiratsiooni ja energiat läbi universumi, galaktikate ja tähtede, inimeste, interpretide ja panen tulemusena paberile näiteks "Eesti missa". Kuid võimalik on suhelda ka Jumala antipoodi – rahaga. Siis tuleb inspiratsioon läbi honoraride, lepingute, ärikonjunkturi, publiku. Minu teooria põhimõtte kohaselt olen rahaga suheldes küll nagu jumal-helilooja, ent see energia on kaduvväärikega tohi kunagi muutuda primaarseks."

Kui Urmas on välja arvutanud näiteks 9 planeedi helikõrgused, hakkab ta nende kui legoklotsidega uut lugu üles ehitama. Teine võimalus on ühe planeedi ümber pentatooniliselt keerutada, nagu näiteks Mariale pühendatud kiidulaulus "Magnificat". Karakter, rütmikujundus ja muud detailid tulevad improvisatsiooni käigus.

U.S.: "Tempereeritud klaveril ei saa muidugi kätte neid ühe helikõrguse lõputult erinevaid varjundeid, universum on maisest reaalsusest hulga põnevam ja mitmekesisem."

Kas pillide tämbri ei aita siin kaasa?

U.S.: "Olen kirjutanud mitmete instrumentidele, aga otsest teoreetilist sidet erinevate tämbritega pole veel jõudnud põhjalikult uurida. Kui ikka ühel taevakehal on rohkem ammoniaaki ja vähem vett, siis peaks see asjaolu mõjutama ka tämbrit. Igatahes teen keemikutega juba vaikselt koostööd. Kaugeltki mitte kõik mu helitööd pole seotud tähistäevaga, saan sisendust ka visuaalsetest-tunnetuslikest elamustest, jälgides näiteks virmaliste mängu, jalutades metsas. Loodus on ju ammendamatu inspiratsiooniallikas."

Omal maal kriitikute kiusata

Kurikõrvad on Sinu loomingut nimetanud eklektiliseks, primitiivseks, naiivseks, maitsetuks...

U.S.: "Nii see oli, on praegu ja jätkub ilmselt surmani, Kriitikud pole mulle siia kulla tulnud ega mu loomingulisse protsessi süvenenud, Jänedal käinutel kaob enamasti igasugune pahatahtlikkus. Selge see, et tänapäeval on ilusa muusika kirjutamine kategooriliselt keelatud, aga universumi muusika on nii võrratult ilus, et ma ei oska ega tahagi koledasti kirjutada."

Sisaski kompositsioonid on tõenäoliselt kuulsamad väljaspoolt Eestit. Statistikat pole ta teinud, sest näiteks Türgist saadud autorikaitse summa tagant ei näe ju mida ja

kus täpselt on esitatud. Aga Sisask on teinud ka põnevaid avastusi.

U.S.: "Astusin kord sisse Riia Toomkirikusse ja kuulsin oma "Neitsi Maarja kiidulaulu" läti keeles! Kui end koorijuhule selle teose autorina tutvustasin, venis ta nägu õige pikaks... Minult võinuks ju viisakusest tõlkeks luba küsida. Pealegi anti Ameerikas välja CD just läti keelse "Kiidulauluga", see jõudis täitsa kogemata Eesti Kontserti ja sealt minuni. Prantsuskeelsest variandist olen ka kuulnud... Mitmest riigist on helistatud ja palutud noote – püüan neile jõudumööda saata. Praegu on mul käsil töö rootsikeelse püblitektstiga; projekti "Piibel 2000" raames said 3 rootsi heliloojat ja mina ülesande nelja evangeeliumi muusikasse panemiseks."

Urmas Sisask oma lemmikpaigas - planetaariumis.

Autori foto

Kuigi tähetorn polnud veel ametlikult avatud ja päise päeva ajal sealt tähti ei näinud, tuli mul ikkagi ronida üles mööda keerdtrepi 71 astet imetlema väikest, kallist, peamiselt juhtpuldil abil programmeeritavat teleskoopi ja ilusat loodusavarust. Sellesse ettevõtmisse on raha laekunud riigieelarvest 1997.a. loodud sihtasutuse "Urmas Sisaski fond" kaudu ka mujalt. Kui arvestada praegust huvi planetaariumikontsertide vastu, peaks võimalus vaadata ka taevatähti mitmekordistama külalistajate arvu – seega tasuma peatselt Muusika-Tähetorn-Planetaariumile tehtud kulutused.

Tähemuusik Harjumaalt

Lõuna paiku jõudsin Sisaskite kortermaja kolmandal korrusel paiksnevasse elutappa. Poeg Aare ja ta sõber ei lasknud end meie tulekust häirida – mängisid telekamängu edasi. Leidsime Urmasega istekohad taburetil ja jalgpingil ning hakkasime meenutama tema lapsepõlve.

U.S.: "Sündisin 1960.a. Raplas. Lapsena elasin paljude Kohila kandi taludes. Alles 1969.a. sain Keila-Joa koolis esmakordselt klaverit puudutada. Kodus oli ainult akordion, selle võtsin pikuti enda ette ja tallasin lõõtsa varvastega. Nii musitseerides oli mul au käia esinemas Keila raketibaasis ja saada "honorariks" sõdurite poolt tehtud hein ja üles ehitatud saun. 1970.a. kolisime Väana-Jõesuusse, kasuisa oli Viti metsavahiks, ema Väana jahilossi komandandiks – muide tänaseni. Mu esimene helitöö "Kassiopeia" sündiski Väana-Jõesuus õues seisval klaveril – toas oli nimelt remont pooleli."

Olgu veel lisatud, et ema kolmest abielust sündinud päris- ja poolõdedest-vendadest on Siiri kõige tuntum kui põnev muusikaisiksus.

Aga kust ikkagi see varajane huvi universumi vastu?

U.S.: "Kehra LMK-s klarnetit õppides sorisin kord ühiselamu toas võõrastes kappides ja leidsin astronoomia õpiku. Abiturientidest toakaaslast ei pahanudki, vaid hakkasid minuga jagama oma täheteadmisi. Muusikaande avastas aga Tornimäe kooli õpetaja: reageerisin kord "valuliselt" kahele valele noodile tema mängitud Beethoveni palas "Elisele"... Solvumise asemel otsustas ta mulle anda klaveritunde. Aga karistuse oma ninakuse eest sain siis, kui võtsin esinedes ise valesid noote." Alates III klassist õppisin Tallinna Muusikakeskkoolis, klaveriõpetajaks jäi lõpetamiseni Tiina Ehin, kellega meil oli väga hea kontakt."

Aga milline on kolme kompositsiooniõpetaja panus Sinu loomingulisse arengusse?

U.S.: "Muusikakoolis pani I.Garšnek mind kõvasti tööle, ka polüfoonia kallal, meil oli omavahel eriline klapp. Aga tema asemel tuli varsti noor R.Eespere, kes tõukas mind ilusa muusika suunas. 9-11. klassini andis M.Kuulberg oskuse kirjutada nüüdisaegemas, ka atonaalses stiilis. Konservatooriumis juhtis R.Eespere mind jälle tagasi ilusasse muusikasse."

Kuidas Sisaski muusikat ka ei iseloomustaks, ühes on kirjutajad ühel meelel – see on külgetõmbav. Sisask on omandanud tugevad kompositsioonilised oskused kujundamaks veenva, õigete proportsioonidega vormi ja täitmaks seda enesekindlalt spontaanse ja hingejõulise muusikaga. Sisask on jõudnud 71. oopuseeni ja plaanitseb põhjalikku nimekirja, kus näha ka editsioonid ja plaadid.

U.S.: "Kõige tihedam on mu koostöö B.Baggeri Edition'iga, samuti Finland Warner Music'aga ja A.Uibo Eres'iga. A. Kaasik trükkis "Eesti missa" ära soome keeles. Osa teoseid saab laenata. Nad on kataloogis ja neid väljastatakse soovijaile; ent on ka veel trükkimata käsikirju.

"Põhjateavast" on plaadil kaks varianti – Lauri Väinmaa ja Tatjana Smelova oma. Viimane õppis Tallinnas, töötas end üles ja läks Pariisi. Tema ettekanne on muide väga hea. Minu loomingut on aga veel mitmel plaadil."

Milline on Sinu suhe eesti kultuurielu kandjatega?

U.S.: "Üldiselt hea, paljude interpretide ja kollektiividega – L. Väinmaa, N.-L. Sakkose, T.Peaske, T. Vavilovi, J. Leiteni, R. Rannapiga. Kaarli kiriku kammerkooriga ja segakooriga Noorus väga hea. Eesti Kontsert on andnud mulle toredaid interpreteerimisvõimalusi, näiteks käisin Rahvusmeeskooriga vahval rongituuril. Ainult ERSO-ga puudub mul kontakt. Sellele vaatamata on plaanis perekond Väinmaaga teos klaverile neljal käel ja sümfoniaorkestrile."

Sa oled palju reisinud - Austraalias, Tuneesias, Saksamaal, Soomes, Ameerikas ...

U.S.: Enamasti on need tööreisid. Nii sõidan eeloleval augustil Türgi täielikku päikesearjutust jälgima. Turistina reisin harva, mind kutsutakse kas koori juhatama, teose esitust kuulama või loengut pidama.

Jäneda kandi rahval vedas.

Muusikapedagoogika tudengi Eve Laumetsaga abiellus Urmas Sisask 1981.a. Pärast konservatooriumi lõpetamist saadeti noored kohustuslikule tööle Jänedale kui kõige Tallinna-lähedamasse korterit pakkuvasse asustatud punkti. Sellet ajast töötab Eve muusikaõpetajana Jäneda põhikoolis, ent Urmas loobus peale kolme sundaastat kultuurimaja juhatamisest.

Sisaskite esimese lapse Aare sünnitas Eve 1984.a. Koorijuhtimise ja teadusliku kommunismi riigieksamite vahel; Tiitu nägi ilmavalgust kaks aastat hiljem, juba Jänedal. Lastel on annet, mõlemad mängivad klaverit, aga tütre virkus ja tõsine huvi on isa arvates paljulubav.

Jänedal oli kunagi Sisaskitele täiesti tundmatu koht, nüüd armastavad nad oma looduskeskset elupaika kogu hingest ja on tihedalt seotud kohaliku kultuurieluga. Jänedal kammerkoori dirigeerib Urmas juba 14 aastat, organiseerib kohalikke laulufestivale, Lehtse valla muusikafestivale. Kunagi oli tal ka vanamuusikaansambel.

U.S.: "Lehtses keeb eriti elav kultuurielu. Näiteks kandis sealne teatritrupp koos Järvamaa sümfooniikutega ette minu "Kurja kuningatütre". Lehtse ja Jänedal kooridest moodustasime Ühendorkestrimikoori esitamaks koos orkestriga minu "Näriorkestrimikoori".

Sellesama, mis Moskvas muusika-kõrgkoolidele tudengite ja aspirantide heliloomingu ülevaatuselt 1986.a. tõi ära I preemia?

U.S.: "Täpselt – vene inimesele läks ilus, elurõõmus, meloodiline muusika hästi peale. See pole mu ainus preemia, 1988.a. sain ENSV muusika aastapreemia koorilaulu "Tuisk" eest, I Missa ja Gloria Patri eest anti riiklik preemia. Praegu on see summa 200000 krooni. Tookordse eest sain kätte "Vjatka" – 5 rubla jäigi vaid puudu. Nüüd on meil ka auto, aga seda juhib Eve, mina ei oska.

Nii et eesti mehele tüüpilist auto-haigust Sa ei põe?

U.S.: "Ei, mina käin kalal – siinsamas Jänedal on forelli ja haugi võtmiskohad, poiss on ka asjast huvitatud. Kogu perega käime looduses, korraldame piknikke, sõidame sugulastele külla."

"Saime uuesti nägijaiks..."

409. planetaariumikontserdile kogunes 40 Mäetaguse põhikooli õpilast ja õpetajat. U.Sisask alustas õnnistuskontserti oma muusa, Anne Kahro luuletusega ja puistas siis nagu käisest muistseid legende-müüte vaheldumisi oma paladega. Urmase pianistlik vorm on

suurepärase, kuigi ta lahtimängimise asemel jõi vaid tassi kohvi "kangemaga". Meenub, et keskkooli päevil harjutas nooruk tundide viisi Tšaikovski Esimest kontserti ja viis oma tahtmise läbi X klassi eksamil! Jäi vaid kahetseda, et Urmas ei istunud korraliku klaveri taga tunduvalt avaramas ruumis, sest temperamentse pianisti fortissimo kippus lõhkuma trumminahka.

U.Sisaskis on paras annus looduspäeviku tseremoonitset: šamaanitrummi tagumised mitte ainult oma teostes, vaid ka näiteks ümber avatava sauna või Vigala Sassi loitsukivi isa-poja-pühavaimus õnnistamisel. Suhtlemine metsavaimudega, kultusplatsi kujundamine ja palju muud taolist kuulub orgaaniliselt jumalauksliku Sisaski olemusse. Ka planetaariumikontserdid on heas mõttes etendused, kus on üksjagu kultuslikkust ja tseremooniasust.

Kui programm oli sealmaal, et kokkutulnuid lummata planetaariumi-efektiga, jutustas Sisask, kuidas ta kleepis 2 nädalat lakke ja seintele fluorestseeruvast paberist tähti. Vaatepilt oli võimas, pannes tagasihoidlikud maalaapsedki ahetama. Ja kui neil veel õnnestus viirikuisuitsust uimastatuina 1947.a. Primorski kraisse allasadanud Sihhote Alini meteoriidikamakale oma salajasemaid soove usaldada, said mulle kui selle tseremoonia kaasosalisele mõistetavaks külaliste raamatusse kirjutatud mõtted.

"On tunne, nagu oleksime saanud uuesti nägijateks ja õppinud lugema ja kuulama..." "Kuidas mahub nii palju positiivsust ja sihikindlust ühte inimesse..." "...fantastiline, vapustav" ... "rabav kogemus" ... "Te olete Maarjamaa ime" ... "Pärast Sinu kontserti, Urmas, võib taevasse jumalale külla minna" ... "Ajaloost tunneme toredaid inimesi. Neid on ikka põletatud ja risti löödud. Tore, et mõned sellised veel elus on"...

Urmas Sisask on täiesti elus – puudub vaid paar päti poolt väljalöödud hammast. Ta on pakil loomingulisust ja uurimisenergiat. Ta leiab kindlasti võimaluse sõita "üles kirjutama" ka ekvatoriaal- ja põhjapolaartaevast ning nende all elavate inimeste müüte.

U.S.: "Leppisin oma ihupianisti Lauri Väinmaaga kokku, et seks ajaks, kui vanaks saame, on kõik 88 tähte kirjas ja plaadistatud!"

Elutoas istus maikuus

Ines Rannap

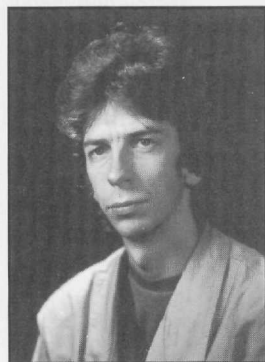

Ines Rannap ja Urmas Sisask

Erkki-Sven Tüüri helilooming

Mark Rais
(Algus Muusikalehes
nr 4 ja 5)

Instrumentaal-kammermuusika

Tüüri instrumentaal-kammermuusika arendab põhimõtteliselt samu printsiipe. Vähesel määral, esialgu ilmusid just kammerteostes nende tähtsamad võtted - sonoorne muusikakangas, kvadraatsuse lõhkumine, "helipilved" jne. Tüüril on need teosed erinevatele koosseisudele - flöödile, klaverile või sooloorelile "klassikaliste" koosseisudele - 2-le klaverile, klaverile ja viiulile, keelpilli- ja saksofonikvartetile, kuid eelistab ta ebastandardseid instrumentide koosseise. Siin on helilooja fantaasia tõesti ammendamatu: flööt, viiul ja kitarr, flööt ja tuuba, tšello ja kitarr, trompet ja orel, viiul ja kontrabass jne lõpmatuseni. Tüür tunneb väga hästi iga instrumendi omadusi ja tema kammerteosed on kirjutatud instrumentaalvärvide ja ansambli potentsiaalvõimete seisukohast.

Tüüpiline selles mõttes on Tüüri tsükkel "Arhitektoonikad" (1984-1992). Selle moodustavad 7 teost ansambli erinevate koosseisudega. Esialgu ei mõelnud helilooja neid just tsükliks. Tüür lõi neid ansambliks nagu oma ülejäänud teosedki, lähtudes konstruktiivsest ideest. Ainult siin kujutas ta ette arhitektuurset kehastust - siit ka pealkiri. On liigne lisada, et vorm on siin seetõttu eriti täpne. Vaatleme mõnda neist.

Arhitektoonika I (1984) on kirjutatud puhkpillikvintetile, see on veel traditsiooniline teos. Selle aluseks on lühikesed harmoonilised järgnevused või meloodilised motiivid, mis arenevad rütmilise tihenemise/hõrenemise suunas. On kasutatud ka kontrastset polüfooniat ja vertikaalset kontrapunkti. Pala on kolmeosaline, keskmises osas kõlavad kontrastse polüfoonia taustal kaks pikka fagotimeloodiat. Esimene neist taktimõõdus 3/8 moodustab polümeetria teise materjali suhtes; see on laiahaardeline, tonaalne, kujutab endast peaaegu kvadraatselt korduva ehituse perioodi, areneb motiivide pikendamise/lühendamise teel. Teine kontrasteerib tänu oma vabale ehitusele, pikkadele vältustele ja metsasarve toetusele.

Arhitektoonika II (1986) klarnetile, tšellole ja klaverile on Tüüri üks süngemaid teoseid. Ebatraditsioonilist koosseisu on siin kasutatud pingeloomiseks veel üsna traditsioonilisel moel - klassikalises koosseisus on asendatud üks pill ja dramatism on tajutav lõpuni ainult siis, kui kuulaja seda tunnetab. Pala lähtematerjaliks on helid, mida igati lauldakse ümber kõikides partiides ja oktaavides, nii et see moodustab midagi meloodilise helistiku taolist. Et seda tunnet tugevdada, on pala lõpus "kõrvalekalduv", kus keskelemendiks toon e. Väga tähtsat rolli mängib ka rütm, kogu areng toimub suurel määral tänu igasugustele vabadele rütmidele. "Meloodilisele helistikule" on vastandatud veel kaks faktuuri: kvaasitraditsiooniline liikumine dissoneerivates akordides, mis meenutab "kurja skertso", ja "valged klastrid" klaveri kogu diapasonil.

Arhitektoonika III (1990) on loodud kõige suuremale koosseisule kogu tsükliks. Siin on kasutusel flööt/altsaksofon, klarnet/bassklarnet, 2 klaverit (teine = süntesaator), viiul, tšello ja löökpillid; kõik pillid mängivad sageli ebatraditsiooniliste võtetega. Palal on alapealkiri "Postminimalistlik unistus"; kogu

materjal on välja viidud ühest helist. Arendamisviisilt on see juba täiesti küps, mitmekihiline teos. Erinevatest häälestest viiakse välja klassikalisi akorde ja *arpeggiosid* (mitteakordilisi helisid), vaba ehitusega kromaatilisi akorde, klastreid, *tremoli* ja teisi koloristlikke elemente, mis kõlavad nii koos kui ka eraldi. "Arhitektoonika III" on mõnes mõttes vastand eelmisele, see on elegantse struktuuriga väga helge ja harmooniline muusika.

Kui tsükli "Arhitektoonikad" otsis helilooja laiemas mõttes harmoonilist kooskõla erinevate pillide vahel, siis teos "Draama" (1994) flöödile, viiulile ja kitarrile on põhimõtteliselt teistsugune. Siin valitseb ka mitmekihilisus, kuid iga kiht on esindatud vaid ühe pilliga; oma tämbrilise erinevuse tõttu ei saa need pillid "kokku voolata" isegi faktuurse ja intonatsioonilise sarnasuse puhul; tänu sellele on muusika pingeline algusest lõpuni. Kuid Tüür ei piirdu sellega. Pala alguses on vastandatud kaks intonatsioonilist sfääri: diatoonika kitarril ning dodekafoonia flöödil ja viiulil. Hiljem muutuvad kõikide instrumentide partiid diatoonilisteks ja seejärel kromaatilisteks. Isegi partiidevaheline absoluutne rütmiline kokkulangemine, mida helilooja kasutab alaosade lõpetuseks, ei saa siin likvideerida konflikti. Tavaliselt Tüür ainult tugevdab seda, kasutades erinevaid vahendeid: suurte hüpetaiga lühikesed fraasid, rütmilised, dünaamilised ja faktuurseid kontrastid, štrihhide, pillide ja eri registrite vastandamine (või, vastupidi, pillide üksteisega "tugevdamine" mitteliituvates akordides). Kõige rohkem meenutab see pala Uut Viini Koolkonda, kuid see oleks vast liiga väline assotsiatsioon ja lihtsustamine, mida tahaksin vältida. Selles Tüüri teoses ei ole mitte tilkagi romantismi, see on julm muusika, mis mõjub ja liigutab just tänu oma närvilisele paljastatusele.

(Järgneb)

Originaalse käekirjaga ballett

"Ursula X" Estonia teatri laval

12. ja 13. juunil toimus Estonia teatris noorte kooreograafide öhtu pealkirjaga "In pas". Kahest seekord esitatud balletist (novembrikuule planeeritud etendusel lisandub nendele veel üks) tahaksin ma peatuda balletil "Ursula X". Lavastas Teet Kask, kes töötab praegu Norra Rahvusballleti solistina. "Ursula X" on koondkuju, mille aluseks on ühest küljest legend pühast Ursulast, kes inspireerib inimesi headeks tegudeks, teisest

küljest lavastaja enda sõbrad, armastatud, kolleegid - kõik, kes olid talle eeskujud, "muusadeks", innustasid ja toetasid teda. Laval kehastab seda koondkuju rühm kuuest inimesest (Tuuli Peremees, Marika Muiste, Helen Org, Daniel Kirsipuu, Eve Andre, Oleg Ostanin), kusjuures viis inimest valges on vastandatud "kangelasele" punases. Teet Kask on tihedalt seotud oma lahenduses moderntantsuga, näiteks meeste ja naiste liikumised on temal sageli ühesugused, kuid tema loomuline käekiri on väga originaalne; välise

abstraktsuse taga on tunda filosoofiat, tal õnnestus edasi anda ka mulje loomingu inimese psühholoogiast.

Põhimõtteliselt oleks õigemini nimetada balletti "Ursula X" interaktiivseks etenduseks, sest selle kõik komponendid on tähtsad võrdsel määral. Ballett on lavastatud norra helilooja Eric Wollo originaalsele elektronmuusikale. See teos on iseenest sügav ja võiks rahulikult kõlada ka kontserdil; heli- ja müraefekte ning arvutitõtluse võtteid on kasutatud seal väga leidlikult. Kuid see muusika

arvestab ka väga hästi tantsijate ja dekoratsioonide liikumisi. Viimased on samuti tehtud arvuti abil (lavakujundus ja valgus Dagny Norrast). Lava on katkestamatus liikumises; erineva pikkusega torud kasvavad välja laest rida rea järel; need loovad huvitavaid abstrakteid figure, lasevad välja tuld, kõverduvad, tõusevad jälle üles jne. Oskuslikult on lahendatud ka kostüümid (Pia Myrvold Norrast). Kõik koos moodustab ühtlase sünteesilise tegevuse.

MARK RAIS

Tallinna kontserdielu

JUUNI

Pärast väikest seisakut ja arupidamist astus Tallinna kontserdielu söakalt edasi Suvemuusika egiidi all. Esimesel päeval mängis kontserdisaali kammerlaval "Valgetel ja mustadel klahvidel" noor klaveriduo Kai Ratasseppe – Mati Mikalai.

Teine juubel Vanalinna Päevade raames.

Vanalinnapäevadel Vabaduse väljakule püstitatud muusikatelgis kulmineerusid kahe päeva kontserdid juubilar Eri Klasi ja tema sõprade suurejoonelise galaga. Vanalinnapäevade kultuuriprogrammi oli paigutatud ka Mustpeade Maja Valges Saalis antud suurepärase kontsert, mis meelitas napist reklaamist hoolimata saali puupüsti täis. Laine Leichter 80. juubeli tähistusi ei sundinud üksnes hämmastama selle auväärse eas daami reipuse ja tegutsemisinnu üle, vaid ka vaimustama arvukast tšellistideperest, keda L. Leichter on õpetanud esimesed kümmekond aastat. Tema klassi ainulaadses atmosfääris viibinud tšelloõpilastest on vanim Toomas Velmet ja noorim (käesoleval hetkel!) Siim Laas. Eriti kiiduväärne on L. Leichter võime kõita tšello külge just noormehi – nad moodustavad tervelt 5/6 kõigist õpilastest.

L. Leichter kasvanderite sooleerimisi saatis Tallinna Kammerorkester Tõnu Kaljuste juhatusel. Kava oli täis mitmesuguseid üllatusi: esmakordselt mängiti Eestis R. Straussi Romantsi F-duur (Kristjan Saar) ja soolotšellole seatud Tšaikovski Andante cantabile (Henry-David Varema); nooruke Silver Ainomäe esitas virtuoosselt Sarasate "Mustlasviisiid", Funcki Süiti tuli mängima koguni neli viola da gamba-kunstnikku; oktett Laine, nagu teadustas Mart Laas, pühendas õpetajale sünnipäevalaulu kuus variatsiooni – üks vaimukam kui teine; lõpuks esitati 20 tšello ja timpanitega Davõdovi Hümn.

Kui Andreas Lendi ja Villu Vihermäe Vivaldi kahetšellokontsert kandis veel õpilasliku püüdlikkuse pitserit, siis Teet Järvi Tšaikovski Rokoko variatsioonid olid tulvil meisterlikkuse sarmi. Õitsele puhkemas on ka Teedu poja Mariuse talent, tema Haydni kontserti I osa kuulati suure kaasaelamisega, elevust tekitas kadentsi sokutatud "polüfooniline" sünnipäevalaul. Juubilar on nakatanud ka oma lapselapse – Leho Karini Elleri Prelüüdis oli sügavust ja tundeheitsust. Küll võis Laine Leichteril olla mõnus seda kontserti kuulata!

Kolmas juunikuune juubel.

29. juunil valitses Estonia Kontserdisaalis väga armas õhkkond – kammerkontserdi andnud **Marje Lohuaru** ja **Pille Lill** kinkisid kuulajatele ja teineteisele nii palju naeratusi, et meelitasid lõpuks ka laval alati ülitõsise Urmas Vulbi huulte põgusa muige. Kontserdi lõpul M. Lohuarule ulatatud lillesülemid reetsid aga EMA prorektori jõudmise esimese juubelini. Seda sobis eesti noort muusikakaadrit kasvatavat kõrgkooli juhtida aitajal küll kõige paremini tähistada eesti muusikaga. Tunnustatud kammeransamblisti ja saatjana kutsus M. Lohuaru enda kõrvale kolleegi EMA-st – U. Vulbi ja ühe meie

aktiivsema kammerlaulja P. Lille. Nii sai kava vaheldusrikkaks läbilõikeks pea sajandi vältel loodud viiulipaladest ja romantsidest.

Enim väaris sel õhtul tähelepanu kergus, millega M. Lohuaru lülitus viiulisaatmiselt ümber vokalisti partnerlusele – teadupärast on neil suuri spetsiifilisi erinevusi – ja kuidas ta romantilist paatost ja tundesoojust õhkuvaist Saare, Kapi, Elleri lugudest jõudis ajapikku Sumera ja Pärdi karge, konstruktiivse väljenduslaadini. M. Lohuaru partiides võis täheldada nii hulga peeni, valitud nüansse kui ka jõulisi sekkumisi solisti kontseptsioonide elluviimisse.

P. Lillele on omane tung mõista ja esile tuua muusika sügavamaid väärtusi, ta ei kiitle pelgalt oma avara häälematerjaliga, vaid püüab sellega kujundada võimalikult mõjusamaid karaktereid. Nii pakkusid diametraalselt erineva suunitlusega romansid, nagu Saare "Mis see oli" ja Tubina "Ingel lindudega", üllatavalt tugevaid elamusi. Omaette pärliks kujunes Mägi "Maarjasõnajala" (flöödil Linda Vood) markantseks lihvitud tõlgitsus.

U. Vulp on meie üks vähesedi eesti viiulimuusika propageerijaid ja tunneb end selles valdkonnas suveräänselt. Elleri sajandialguse lahedad miniatuurid, Tubina mõtteihte, ekspressiivne Ballaad, Mägi pühalik Vesper, Tüüri muutliku kõlamaalinguga Conversio ja Pärdi kordustemaagiaga lummas "Fratres" omandasid U. Vulbi tõlgitsuses ereda isikupära, mis kombineerus võluvalt tema rangelt tõsise individuaalsusega.

Suurvormid.

8. juunil astus Valges Saalis üles üks suhteliselt noor ansambel. Trio koosseisus Marrit Gerretz-Traksmann, Harry Traksmann ja Kaido Kelder on loodud 1997.a., jõudnud saada Con Brio '98-ndal TV preemia ja esineda peale Eesti Stockholmi ja Moskvas. Ansamblistid on teisi liine pidi üldsusele õige tuttavad: pianist ja tšellist alustasid koostööd juba 1987.a. trios "Maruka", kus viiult mängis Ruth Haav; neil jäid seljataha mõned võistluskogemused, meistrikursused Viinis ja mitmeid festivale. Pianist ja viiuldaja tegutsevad duona juba seitse aastat; H. Traksmann ja K. Kelder on ühtlasi Tallinna kammerorkestri ja NYD Ensemble'i liikmed.

Kavas oli kaks suurteost, keskel Beethoveni üheosaline trio B-duur. Schuberti viimane, Es-duurne käike endas vaheldumisi traagilist nukurust ja päikeselisi kirgastumisi. Esituses olid need tundetoonid kenasti paika pandud, ent aegajalt, eriti I osa ekspositsioonis, nihkus klaveri ja keelpillide tasakaal paigast: M. Traksmanni jõuliselt järsk löök ei vastanud viiuli-tšello pehmele tooni- ja karakterikäsitlusele. Ent näiteks II osa dramaatilistes puhangutes leiti üles ideaalne üksmeel. Kui Scherzos oli hästi läbimõeldud kergust ja liikuvust, siis finaali tehnilised probleemid neelasid korrektse lahenduse nimel mängijate kogu energia.

1949.a. Sollertinski mälestuseks loodud trio e-moll on esimeste osade suhteliselt rahumeelsusest hoolimata Šostakovitši üks pessimistlikumaid ja halastamatuid teoseid. Kas ei immitse Andante moderatostki mingit ähvardust ja kas pole Allegro non troppo lausa meeletu – antud

nägemuses küll kindlasti, sest ansambli võetud (ja uhkelt säilitatud) tempo balansseeris talutavuse piiril, olles pigem tigea kui lihtsameelselt tantsulise karakteriga. Elamuslik oli Largo akordide esmane eksponeerimine ja nende järeleandmatus ning keelpillide leinaline meloodiakujundus. Finaalis saavutati katarsispiinavad karjeintonatsioonid, mehaaniline rütmika ja meeleheitlik kõla viis ekstaatiliselt kulminatsiooni, mille vaibumises oli surmahingust.

10. juunil kõlas Estonia Kontserdisaalis kaks väga tõsist suurvormi, mille õnnestumises oli ühevõrra kaasa rääkida **Paavo Järvi, Ralf Taalil ja ERSO-l.**

Rahmaninovi 3. Klaverikontsert on parajaks pähkliks kogu meeskonnale – peen poeetilisus ja otsekui varjatud traagika jõuab finaalis piduliku juubelduseni äärmiselt tiheda ja komplitseeritud partituuri vahendusel. Ega R. Taali partii täpsu ja läbimõeldus eriti üllatanudki, sest ta on näidanud end viimastel aastatel just arukalt mõtleva, targa pianistina. 25-aastasel Taalil on seljataga mitmed võidud Eestis toimunud jõukatsumistel (Con Brio '92 ja '94, vabariiklik pianistide konkurs); Schuberti nim. konkursil 1995.a. sai ta noorima finalistina eripreemia.

Suuri kogemusi omava P. Järvi jaoks oli Taalil turvaline musitseerida, nende omavahelist koostööd ja orkestri tasakaalustatust võis lausa nautida.

Läbinisti õnnestunud oli ka Prokofjevi V sümfoonia esitus. Autor tahtis teoses ülistada vaba ja rõõmsat inimest, tema suurt jõudu ja rüütellikust ning see on tal tulnud imehästi välja. Ilusad meloodiad, heroilisus ja pidulikkus, sõbralik huumor, elurõõm, mis sümfooniast õhkuvad, pole ju üldiselt Prokofjevile iseloomulikud tundetoonid. Seetõttu aimub neis siiski terake ironiat, jõhkust ja kibedust.

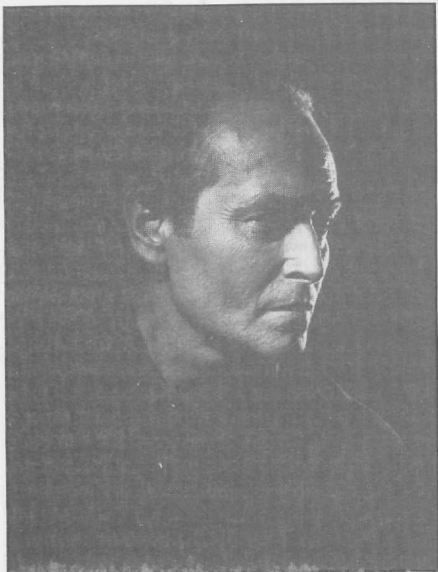
P. Järvi muusikunatuuris on heas kooskõlas temperament, tahtejõud ja osavus detailide vormistamisel; tema dirigeerimistulemust kui vabalt ja loomulikult kulgevat loomingulist protsessi on hea kuulata ja vaadata.

Juuni kontserdielu lõpetas Tobiase "Joonase lähetamine", millega ERSO, koorid ja solistid hiljaaegu lõikasid loorbereid Nürnbergis.

Põige Tartusse.

Sajandi viimase suve üht erakordselt sulnist õhtut mäletab 10 000 eestlast kui vokaalkunsti maailmataseme hetkelist laskumist Tartu Laululava orupõhjale. Küllap oli sümptomatiiline paljude asjatundjate pettumus – José Carrerase teleri kaudu kogetud kõrgvormis esinemisi kahe kaasvõi(s)tleja keskel Pariisis või Roomas ei ole vist võimalik korrata ühes Maarjamaa väikelinnas ... Või siiski?

Inimhääli kui äärmiselt tundlik instrument reageerib välis- ja sisemõjudele tunduvalt valulikumalt kui viiul või flööti, aga 13. juuni leitsakule ei pidanud keelpillidegi häälestus vastu! J. Carrerase hääle seisundit mõjutanud teguritest peale eelmisest suvest ilma jäänud põhjamaalasi vaimustanud kõrgtemperatuuri ei tea me midagi. Kuid ilmselt ei tundnud ta end – eriti esimeses pooles – kuigi kindlana,

Suve tippündmus Tartus.
José Carrera

võttes iga kõrgema noodi eel jõu koondamiseks abiks käed ja demonstreerides ülimalt pingutat isegi 56. reas istunule. Nii kviteeriti Tosti "Marechiaré", Griegi romanssi ja Meyerbeeri aariat üsna jahedalt. Alles Verdi duett "Traviata" I vaatuses saatis publiku vaheajale roosilisemas meeleolus.

Kolme tenori tandemis on Carrerasel ikka olnud tõsise traagiku roll ja sellisena mäletavad muusikasõbrad teda juba aastakümneid. Carreraselt ei tasu oodata naerusuist muhedust nagu P. Domingol või joviaalselt mõnulemist nagu L. Pavarottil. Tema on ühtemoodi dramaatiline nii ulatuslikus aarias kui ka naapoli laulukeses, ja see teebki Carrerases meeliharvalt kütkestavaks. Ega vist oma "võistlejaist" tagasihoidlikuma häälematerjaliga tenoril jäägi üle muud kui kompenseerida seda "puudujääki" peene väljatõõtlusega, ereda emotsionaalsuse ja varjunditerohkusega – ühesõnaga musitseerimise kvaliteediga.

Eesti kontserdi ja Carrerases määndzmeni vahelisel kokkuleppel sai kava kirju ega pruukinud rahuldada süvamuusikafanne. Kuuldi vaid üht vähetuntud aariat Meyerbeeri "Aafriklannast" ja duetti "Traviatast". Muidugi oli Carrerast huvitav kuulata ka populaarsetes lauludes, nagu Castaidoni "Keelatud muusika", Curtise "Öö hääled" või Lara "Granada". Pealegi küttis ta kontserdi teises pooles üles nii end kui ka publiku, kes püsti seistes nõudis seni lisapalu, kui sai kätte "O sole mio".

Tuntava osa programmist täitis tagasihoidlik, kuid meeldiv sopran Isabel Rey, kelle annotatsioon on piisavalt hiilgav tõstmaks teda Carrerases partneri auväärsele kohale. Vast polnud temagi tippvormis, sest näiteks Gounod' Valss ooperist "Faust" ei sãranud ei koloratuuri ega tõlgitsusnõuansside poolest, Verdi duetis jäi ta aga ilmselgelt oma kaaslasale alla. Muide, lisapalaks korratuna kõitis see tunduvalt rohkem. Ka lisaks lauldud Puccini Gianni Schicchi aaria sisusse süüvinud ja viimistletud esitus pakkus tõsist kuulamismõnu.

Carrerases ihudirigent Enrique Ricci oli tugevaks sillaks ERSO ja külaliste vahel, paraku mitte 100%liseks ... Mõnega fermaadi kõrges registris lõpetas Carreras varem, aegajalt juhtus muidki loginaid. Suuresti häiris orkestri

kuulamist (vähemalt seal 56. reas) kehv helirežiim: kui lauljaid võimendati enamvähem normaalselt, siis orkester mängis "kotis"; vähimagi kaja puudumise tõttu lagunesid pillirühmad hajali ja orkestri kompaktsust täiskõlast võis vaid und näha. Orkestrinumbri jäid haledaiks, iga tühinegi väärtus luubi alla seatuks. Kas Inglismaalt tulnud helirežiissõõr orienteerus vaid esimestes ridades istunute akustilistele vajadustele? Tulevikus peaks hoolitsemise kõikide kuulajate osasaamise eest, sest Tartu laululava on suurepärane koht selletaoliste suurürituste korraldamiseks. Pruuskava õhupalli lennu võiks edaspidi ajastada vaheajale ... äkki häiris tekkinud eluvus ja pausike Suurt Tenorit?

Ines Rannap

JUULI

Mustpeade Majas

6. juulil esinenud duo esitles end nimeetuse all "The Blues Brothers". Tegemist pianist Tanel Joametsa ning viiuldaja Lasse Joametsa suveleitsakusse imetabasel sobinud projektiga, kuhu kaasati appi ka tuntud džässmuusikud Taavo Remmel kontrabassil ja Tanel Ruben löökpillidel. Kui kontserdi avapooles kõlanud C. Debussy klaveripalade tsükkel "Lastenurk" ning M. Raveli sonaat viiulile ja klaverile omasid üksnes kohati hingesugulust "džassi juurtega", siis ülejäänud kava kujutas endast tõelist džässipidu: juubilar Duke Ellingtoni (1899-1974) muusikale lisaks pakuti omaloomingut, samuti meloodiaid T. Monki ja G. Gershwini sulest.

13. juulil esines Mustpeade Majas Valges saalis esmakordselt eesti päritolu Kanada pianist Tiina Mitt-Flawni oma vanaisa Albert Härmiga, Estonia Teatri orkestri omaaegse hinnatud löökpillimängija mälestuseks.

Tiina Mitt-Flawni alustas kontseti S. Rahmaninovi Prelüüdiga op. 3 nr. 2 täis tulist dramatismi. Järgnenud K. Raidi ja L. Avessoni teoste ettekandmisega tõstatus küsimus kava valiku õnnestumisest. Avapooles lõpetanud E. Liszti "Ungari fantaasia" kahele klaverile (teisel Asta Ballstadt) kinnistas samuti tundmust, et tegu on seltskondliku salongiõhtuga, kus nagu ei sobikski märgata esinejate konarlikku koostööd ega kohatist mängutehnilist küündimatust.

Kontserti A. Ballstadt saatel jätkanud Mati Palm võlus aga kuulajaid oma lavalise sarmi ning vokaalse meisterlikkusega. Palm alustas Eesti lauluklassikaga, nagu A. Kapi õrmromantiline "Metsateel", ja C. Kreegi rahvalauluse "Tule koju". Järgnes mitmekülgne valik itaalia laule ning ooperikatkendeid, millest efektsim ehk Mefistofeelse proloog "Ave Signor" A. Boito ooperist "Mefistofeles". Vaimustunud kuulajaskond ei raatsinud lauljat kuidagi lahkuma lubada, teenides kingiks kaks lisalugugi.

Kes Haapsallu või Viljandisse tänavusele vanamuusikafestivalile ei jõudnud, võis vähemasti lõppkontserdil esitatud Tallinnaski kuulda. 18. juulil kõlas Toomkirikus G. Fr. Händeli oratoorium "Israel Egiptuses", esitajajaks Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tallinna

Kammerorkester ning 6 solisti dirigent Tõnu Kaljuste juhatusel. Nimetatud teos on omasuguste seas mõneti erandlik: siin puuduvad tegelased ning operlikku libreto asendab Vana Testamendi tekstilõikudest kokku seatud lugu, sisuks iisraeli rahva vangipõlv Egiptuses ja Jumala imeteod. Ka koosneb oratoorium valdavalt koorosadest, jättes solistidele sõna üsna napilt. Kirjeldused egiptlastele Jumala poolt karistuseks saadetud nuhtlusest – konnades ja sääseparvedest – on vaimukalt pillilikud, enamgi avaldavad muljet helimaalingud purustavast rahetormist, pilkasest pimedusest või egiptlasi uputavast merest.

Teose ettekanne Toomkirikus oli tempokas ja energiaküllane. Kogu esitluskooles asetis ülal oreilirõdul, jättes kuulajad vabaks (segavast?) visuaalsest muljest. Koori vokaalne meisterlikkus ning ülimalt afekteeritud tekstiillustratsioonid, orkestri ergas ja paindlik toetus, samuti stabiilne solistideansambel vormisid kuuldu igati elamustpakkuvaks.

20. juuli kontsert Mustpeade Majas oli pühendatud argentiina helilooja Astor Piazzolla (1921-1992) loomingule. "Tango-kuningaks" tituleeritud heliloojat on peetud selle sajandi uue tango – "Tango Nuovo" suurimaks meistriks, kelle loodu pole pelgalt meelelahutuslik. Piazzolla tangod on ulatuslikud rikkaliku helikeelega teosed, mis ühtviisi populaarseks repertuaariks nii džässi- kui klassikakontsertidel. Meile suhteliselt eksootilise ja vähetuntud muusika eksponeri jaoks olid Terje Terasmaa vibrafonil, Arvo Leibur viiulil ja Heiki Mätlik kitarril, kelle sulest ka esitavate teoste seaded.

Drottingholm on paik Rootsimaal, kus asub Kuninga suveresidents. Barokiajal toimusid siin suurejoonelised pidustused, kontserdid ja ooperietendused. Vaimurikka ajastu elustamiseks loodi 1971. aastal Kuningliku Ooperi orkestri juurde Drottingholm Baroque Ensemble, mis tänaseks koondab Rootsi parimaid vanamuusika-interpreete. 27. juulil esinesid need barokkmuusikud Estonia kontserdisaali kammerlaval. Tõelise "barokiklassika" – G. Fr. Händeli "Concerto grosso" op. 6 nr. 1 kõrval võis nautida Rootsi 18. sajandi lemmikteost – J. H. Romani süiti kogumikust "Drottingholmi muusika", kirjutatud 1744. aastal kuninglikuks pulmapäevaks. Kui kontserdi avapool oli üksnes suur ja selge rõõm kaunist muusikast ning selle väarikast esitusest, siis teise poole täitnud A. Vivaldi kontsertidetsükkel "Aastaajad" kõlas märksa intrigeerivamalt. Kuigi tegu paljumängitua ja –kuuldud muusikaga, annab teose programmilisus (igale kontserdile on autor lisanud sisu avava soneti) võimaluse seda isikupäraselt interpreteerida. Kuuldu kõlas rõskelt ja värvikalt küll, püüdes saavutada võimalikult mõjusat illustratiivsust ning lastes särada solisti, ansambli muusikalise juhi ja esiviuldaja Nils Erik Sparfi loomingulisel interpreediandel.

Nigulistest

Jätks juulisuvine orelimuusikasari, suubudes kuu lõpus suurejooneliselt orelifestivali.

7. juuliesinesid Ines Mairde ning sopran Pille Lill. Vaheldusriikast kava prantsuse ja ameerika heliloojate teostest raamis W. A. Mozarti muusika. Avamäng C-duur (KV 399) kontserdi avaloona oli dramaatiliselt suurejooneline, jäädes registralikult ehk liiga karmikõlaliseks. Järgnev

kimbuke lüürilisi laule tõi esile Pille Lille nauditavalt sooja, pingevaba tämbri, kuid paraku ka probleemi laulja hääle hajumisest Niguliste akustikas. Vallatu vahelepõikena oma tavapärasele lemmikule – prantsuse muusikale – pakkus Maidre kuulajaile värvika variatsioonitsükli USA hümniteemal Charles Ives'i sulest. Samuel Barberi "Adagio" transkriptsiooni ettekande mõjusust kärpis mälestus mullusuvisele orelifestivalilt, kus nimetatud teos kõlas itaalia noore organisti Roberto Bertero seatuna lummava meditatsioonina.

14. juulil mängis Nigulistes soome organist **Kari Vuola**. Traditsioonilise ülesehitusega kava algas saksa barokiaja suurmeistrite Vincent Lübecki ja Dietrich Buxtehude teostega, põikas siis organisti kodumaale ning lõppes romantikute J. Brahmsi ja C. Francki loominguga. Organist paistis pelgavat Niguliste orelit liig valjuks, jäädes seetõttu registrivalikus üsna vaoshoituks. Lisaks kõlalisele näis esitus püsivat kohati ka emotsionaalse sordiini all.

Juba aastaid on **Tiia Tenno** mängitud kontsertidel pakkunud orelikõlale vaheldust metsasarvesoolod. 21. juuli muusikaõhtul oli Tenno ansamblipartneriks Kaupo Otsing. Taaskord näis, et metsasarv on sooloinstrumendina kirikuakustikas vaieldav valik, nõudes delikaatselt läbimõeldud repertuaari. Kui duo esitatud A. Kapi "Andante religioso" kõlas igati nauditavalt, siis G. Fr. Händeli sonaadis F-duur mõjus metsasarv flegmaatilise ja kohmakana, ähmastades akustikas ning põhjustades sonaadis kiiretes osades tempokõikumisi.

Tiia Tennolt kõlasid kaks koraalivariatsioonide tsükli baroki-heliloojate M. Praetoriuse ja S. Scheidti sulest, pakkudes filigraanselt läbipaistvat barokipolüfooniat ning erksaid värve registrivalikus. Louis Vierne'i 4. orelisümfoonia kontserdi finaalina jäi justkui raskemeelseks.

Suvemuusikasarja viimase kontserdi täitsid rikkaliku barokikavaga **Ene Salumäe** ning sopran **Anne-Liis Poll**. Kõigepealt tänulik kompliment sisuka kavalehe eest, millelt võis leida esitatavate vokaalteoste eestikeelse tõlke. Barokiaja afekteeritud helikeel lähtub suuresti tekstist; võimalus seda jälgida oli tõeliselt nauditav. Ansambelis "The Estonian Baroque Soloists" osalev Anne-Liis Poll sobitus oma isikupärase "barokse" hääletämbri kenasti kiriku akustikasse, esitades värvirikka valiku itaalia laulumeistrite ning J. S. Bachi loodud muusikast.

Ene Salumäe soolokava koosnes korduval *basso ostinato* põhinevatest variatsioonivormidest. Nii kõlasid "Passacagliad" G. Frescobaldilt, J. K. Kerllilt ja J.S. Bachilt ning J. S. Bachi "Ciacona", kasvatades läbi kogu kontserdi teos-teoselt emotsionaalset ja dünaamilist aktiivsust.

Muljeid 30. juulil alanud Tallinna XIII Rahvusvaheliselt Orelifestivalilt vahendame Muusikalehe järgmises numbris.

Imbi Laas

Kristjan Järvi Pärnu Linnaorkestri ees
Foto: Ivar Kadak

PÄRNU DAVID OISTRAHHI FESTIVAL KOGUB ELUJÕUDU

Üks credamaid sündmusi Pärnu suvisel tihedas muusikaelus oli vaieldamatult 1.-11. juulini toimunud Pärnu David Oistrahhi Festival, mis taastatud kujul leidis aset kolmandat korda. Mitmete varasematel aegadel toimunud festivalidel osalejate meelest oli seekordne festival kõige tihedamini David Oistrahhiga nimega seonduv.

Festivali kunstiline juht on Allar Kaasik, produtsent Kai Kallastu. Üheks peaesinejaks festivalil oli viiuldajaja dirigent Sergei Stadler, festivali lõppkontserdil dirigeeris Pärnu Linnaorkestrit Kristjan Järvi.

Avakontserdi kõrget taset hoidis Helsingi Noorteorkester Csaba ja Géza Szilvay dirigeerimisel (solist Réka Szilvay), üksteist päeva kestnud festivalil esinesid Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester (dirigent Tõnu Kaljuste), pianist Antti Siirala ja organist Kalevi Kiviniemi Soomest, keelpillikvartett Romantik Moskvast (kvartetis mängib viiulit Oistrahhi õpilase Halida Ahtjemova õpilane, Venemaa Muusikaakadeemia kasvandik Dmitri Jegorov, kes on sündinud ja muusikalise alghariduse saanud Pärnus), David Oistrahhi õpilase Roza Faini õpilane Karina Buschinger Saksamaalt, Tallinna klaveriduo Nata-Ly Sakkos ja Toivo Peaske, pianist Heili-Kristel Kaasik. Soolokontserdi andis festivali kunstiline juht, tšellist Allar Kaasik, kelle kontserdil tulid esmaettekandele Urmas Sisaski "Universumi sünd soolotšellole" (David Oistrahhi Festivali tellitud teos) ja Kuldar Singi l'Hommage a Mika Piiparinen, l'Hommage Sibelius ning l'Hommage a Pjotr Tšaikovski (Alar Kaasiku redaktsioon).

Üheks omapäraseks ja pretseedituduks sündmuseks Pärnu muusikaelus kujunes ligi kaheksa tundi kestnud maratonkontsert, kus lisaks külalistele astusid üles ka mitmed Pärnust pärit muusikud (lauljad Malle Raid, Külli Tomingas jt.) Maratonkontserdil toimus Andrus Kallastu nelja uudisteose ("Keelpillikvartett", "Kirikusonaat viiulile ja orelile", "Magnificat koloratuursopranile ja keelpillikvartetile", "Stabat Mater soololauljale") esmaettekand.

Festivali tase hoiti üsna kõrge, tänu millele oli publik dilemma ees. Kuna kõik kontserdid olid head, ei saanud huviline puududa üheltki kontserdilt. Positiivne oli, et pea kõik välisinterpreetid mängisid festivalikontsertidel ka Eesti heliloojate loomingut.

Oistrahhi festivali üheks kandmavaks ideeks on jätkata põlvkonade vahelisi muusikalisi traditsioone. Nõnda astusid üles vanameistrid ja päris noored muusikud, kelle hulgast võlus publiku 10-aastane tšellist Holger Kaasik, kes oli festivali põhikontsetide noorim osaleja. Lisaks andsid õpilaskontserdi Tallinna Muusikakeskkooli ja Pärnu Muusikakooli noored muusikud.

Festivali viimasel päeval asetati lilled mälestustahvlile majal Toominga tänav 1, kus David Oistrahhi veetis pea kõik oma suved alates aastast 1955. Lisaks moodustati David Oistrahhi Festivali sõprade klubi, mille liikmeks on oodatud kõik, kes soovivad Oistrahhi festivali nõu ja jõuga toetada.

Aastal 2000 toimub Pärnu David Oistrahhi Festival 1.-15. juulini, 9. juulil dirigeerib festivali kontserti maestro Neeme Järvi.

Juulis 1999, seekordse Oistrahhi Festivali toimumise ajal sõlmisid Pärnu linnapea Vello Järvesalu, festivali kunstiline juht Allar Kaasik ja maestro Neeme Järvi kokkuleppe, mille kohaselt hakkavad aastast 2000 David Oistrahhi Festivali raames Pärnus toimuma Neeme Järvi rahvusvahelised meistrkursused dirigentidele.

TOOMAS KUTER

MÕTTEID

seoses folkloorifestivaliga "Laps - pärimuse kandja" 8.-9. mail Tallinnas

Konverntsil tegid ettekandeid nii teoreetikud kui praktikud. Kõikide sõnavõttud puudutasid üht- või teistpidi folkloori vajalikkust ja kasulikkust laste õpetamisel. Laste ülesastumised kinnitasid igati sõnavõttudes öeldud tõesid. Paraku ei jäänud aega diskussiooniks, mille käigus oleks ehk mõnegi vajaduse saanud selgemaks rääkida (kohal oli ka Haridusministeeriumi esindaja) ja ehk oleks sellest selgeksrääkimisest tulevikus hakanud midagi konkreetset muutuma või juhtuma, aga ...

Folkloor - laulud, tantsud, mängud, pillid ja lood, muinasjutud - sisaldab endas reeglite kogumit-süsteemi ja samas võimalusi, mille kaudu saab lapse (iga inimese) loovust loomulikult teel avada ja arendada. Ajast aega on kasutatud laulude tekstide üleschitatus teatud kindlaid vorme ja reegleid, mida on päritud edasi suuliselt. Neid kasutades - varieerides, muutes saab alati luua uusi lugusid, just nii nagu vaja siin ja praegu.

Folkloor ei ole ainult ajalooline kategooria.

Ka nüüdisajal elab teatud vormides suuline pärimus ja laste puhul ongi huvitav jälgida seda, kuidas nad mõtleavad folklooriselt ja kasutavad folkloorist tuntuid võtteid endale maailma selgitamiseks. Näiteks eelkoolialine laps võib rahulikult laulda omal viisil ja omade sõnadega sellest, mida näeb ja mis on tähtis tema mõtetes. Õnnelik on see, kes oskab õppida koos lastega ja lastelt. Avatus, millega nad OMI LAULE LOOVAD, kaob tihti koolipinki jõudes ja seal peale algabki kunstlik muusika tegemine. Hakkab õppimine, mis pärsib eelneva muusikalise vabaduse. Näiteks on koolilaulikutes laulude viisid ja sõnad täpselt kirjas, neid hakatakse õppima, pähe tuupima. Selle peale kulub palju energiat ning loovusele ei jää enam ruumi. Ka koolilaulikutes olevad rahvalaulud on tihtipeale kivistatud klaverisaatega kindlasse helikõrgusesse. On üks viisi variant, kindlad värsid ja kui teisiti läheb, on see viga. Ei tea nimetada ühtegi õppeasutust, kus antakse haridust tulevastele muusika-õpetajatele, milles oleks õppekavas rahvalaulu

programm. See aitaks aga noorel õpetajal mõista meie vana rahvalaulu, avastada tema väärtusi ja neid ka lastele edasi anda.

Eestis on ääretud folkloorikogud, maailmas peaaegu ühed suurimatest. See on võimas aabits, kuid kahjuks kaduvväike hulk inimesi oskab seda lugeda. Kas on võimalik sellist väärtust kunagi siiski hakata ametlikult ja praktiliselt kasutama. Ehk tekiks rohkem tasakaaluvõimalusi meie kultuuri- ja hariduselus?

Meie riigis on muusikalise hariduse andmine liialt ühekülgne - valdavalt klassikalise muusika kaudu. Mäletan aegade tagant ühte sümfooniakontserti. Oli üks Rootsi orkester, aplaus oli lisapala nõudev ja tuligi terve orkester lavale, püsti tõusis üks mängija esimesest viiulist ja mängis rootsi polskat, demonstreerides parimat rahvamuusika mängustiili tundmist ja oskusi.

Celia Roose

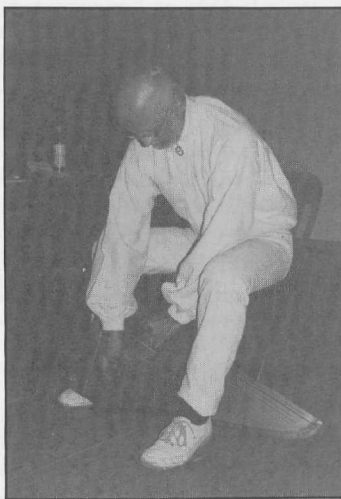

VILJANDI VII PÄRIMUSMUUSIKA FESTIVAL

peeti 22.-25. juulil 1999. Päikeselises, vihmases ja tormituulisel linnas oli jälle neli pidupäeva, kui linna rahvaarv peaaegu kahekordistus. Peeti ära 64 kontserti, millest suur osa pakkus peale meelelahutuse ka asjatundjatele kunstinaudingut. Eriti suure vaimustuse teenisid ära kaks meesansambli - Tbilisi Gruusiast ja Torama Mordvamaalt. Aga rõõmsat kaasalaulmist ja -tantsimist võimaldasid paljud Eesti oma esinejad alates VLÜ-st ja lõpetades Siidisõsaratega.

"MEELDIB LOOMINGULINE JOON,"

ütles Viljandis folklorist Igor Tõnurist, kui mitme tunni pikkuseks veninud laupäevahommikune labajala - õpikoda lõppes ja talt küsisin, mis talle sel festivalil kõige rohkem meeldib. Mis on selle ürituse hea külg, jätkasin pärimist. Tõnurist arvas, et see on täiesti kindlasti noorte kultuurisündmus. Isegi kui Viljandisse ei tulda muusikat kuulama, vaid sõpradega kohtuma, on taustmuusika üsna tähtis. Võib juhtuda nagu kirikus, kus paljud inimesed käivad vaid kombe pärast, aga ometi ühel hetkel võib toimuda ärkamine. Niisamuti võidakse ärgata oma rahva muusikale. Uurisin, kuidas määratleks ta erinevust folgi ja folkloori vahel. Igor Tõnurist mõtles pisut ja sõnastas selle nii: "Pärimusmuusika alla käib kõik alates ehtsast rahvamuusikast ja lõpetades

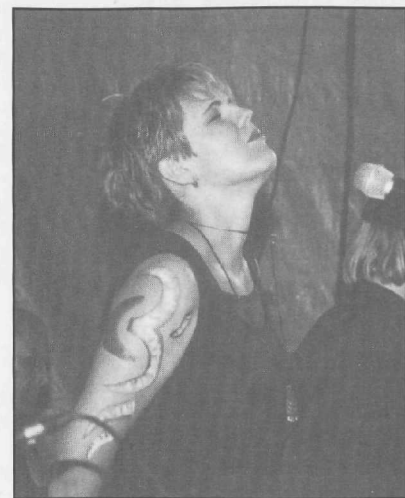

Igor Tõnurist näitas ka, kuidas vanasti mängiti pulmas kannelt laua all, kui rahvast oli väga palju

rokkmuusikaga. See on lihtsalt hulga laiem nähtus kui autentne rahvamuusika. 1920-ndatel alustas August Pulst, kelle mälestuseks oli seekordne Viljandi festival pühendatud, ehtsa rahvaloomingu jäädvustamise ja esitamise, uuesti tuli terav vajadus autentse rahvaloomingu järele pool sajandit hiljem, 1970-ndatel. Sajandi algul saadi kätte väga ehtsaid pillimehi. Aga nad on tänapäevalgi veel olemas! Regivärs on peaaegu välja surnud. Konserv (üleskirjutus, noot, film) on säilinud. Uus põlvkond võib jälle tema poole pöörduda.

Juba vabariigi algusaastatel oli Pulsti tegevusel teravaid kriitikuid - rahvalaule nimetati põlastavalt pastlakultuuriks.

Uudistasin, kas pärimusmuusika festivalil on ka tõsisid puudujääke. Tõnurist tegi, nagu poleks mu küsimust kuulnudki ja jätkas oma mõttelõnga. Ta rääkis, kuidas ta noorena ekspeditsioonidel käies märkas, et me võõrastame seda, mida me ei tunne. Igasugune laul, millest me ei saa aru, on ju meile igav. Aga teine asi on õppinud inimestega. Lihtne

Üks festivali üllatajaid oli oma emakeeles laulnud Viljandi Kultuurikolledzis õppiv liivlanna Julgi Stalte

Oma koori ei jätnud ta maha

10. augustil oleks koorijuht ja pedagoog **Ants Kiilaspea** saanud 90-aastaseks. Sel puhul temast mõned laused.

Kui ma pärast 1950. aasta üldlaulupidu asusin elama Tallinna, tahtsin ka siin laulmist jätkata. Ja just Ants Kiilaspea käe all, kuna laulupeol oli meelde jäänud, kuidas segakoori lauljad talle dirigendipulti astudes aplodeerisid. Peagi laulsin tema juhtimisel Töötava Rahva Kultuurihoone segakooris. Uhke tunne oli kuuluda 100-liikmelise kontsertkoori ridadesse ja käia proovidel Töötava Rahva Kultuurihoone suures majas.

Aga see õnn kestis vaid paar aastat. Hoone läks NLKP valdusse ja meil tuli otsida uut eluaset. Vaevalt saime mõnes kohas olla paar kuud, kui ruumid õeldi jälle üles. Nähtavasti leiti kõikjal, et nii suur kollektiiv on tülik. Julgen arvata, et selle rändamise ja

palgata elamise peale oleks iga teine koorijuht ära läinud. Ants Kiilaspea nii ei teinud.

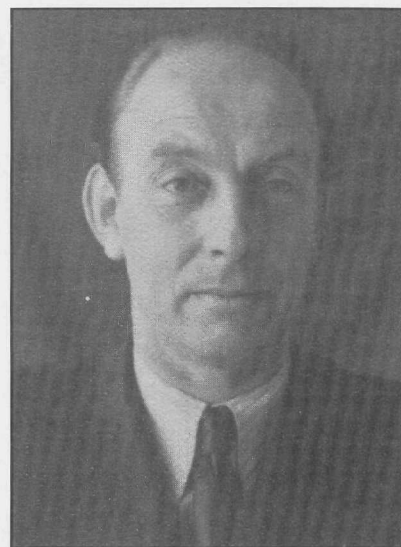
1953. a. sai meist lõpuks Jaan Tombi nimelise Kultuurihoone segakoor. Head ruumid harjutamiseks ja esinemisteks. Koorijuht võeti palgale, temale abiks konservatooriumi üliõpilane Uuno Taremaa ja hääleseadjaks Elmar Luts. Peagi oli meie koor Eesti parimate hulgas.

1956. a. saadeti J. Tombi nimelise Kultuurihoone segakoor Moskvasse esindama isetegevusliku koorina meie vabariiki Eesti kunsti ja kirjanduse dekaadile. Moskvas oldud 13 päeva jooksul esinesime 13 korda. Koor ei petnud temale pandud lootusi – Moskva nõudlik kontserdipublik jäi rahule.

Jaan Tombi nimelise Kultuurihoone segakoori juhatas Ants Kiilaspea aastani 1966. Segakooride üldjuhina laulupeol tegutses ta 1950., 1955., 1965. ja 1969. aastal ning suri aasta enne 1975. aasta laulupidu.

F. Peenema,

kunagine Jaan Tombi nimelise Kultuurihoone segakoori vanem

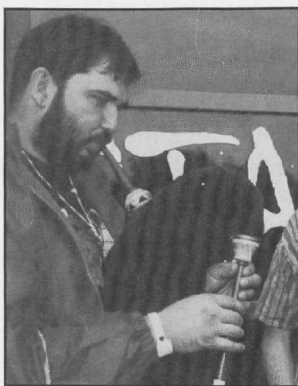

90

autentne muusika on kõige alus. Siis meenutas ta Ummamuudu ja Leelonaase ühisprojekti "Ummaleelo". Tundub, et on elav ja rahvariides, aga ometi on rahvalooming siin vaid tsitaat, mis on allutatud tümpsuule. Nad muutuvat seal natuke masinaks. "Ummaleelo" teda ei vaimustavat, sest selle tegijad suruvad ehtsa, spontaanse rahvaloomingu liiga raamidesse. Nad (Ummamuudu) küll räägivad, et viivad setu folkloori niimoodi maailma. Tegelikult teevad nad suure kollaaži, setu pilt on selles vaid väike osa. Jäin aga mõtlema, kas see pole siiski ainukene viis viia setu laulust kas või raasukegi maailma tümpsusustatud noorteni, sest teistmoodi ei suudaks nad ju seda vastu võtta.

Igor Tõnurist võrdles Viljandi Pärimusmuusika Festivali maakondlike folklooripäevadega. Viimased olevat tema meelet vahel lausa igavad. Viljandi festivalil on elu sees – ja see ongi kõige tähtsam.

Küsitaja ja fotograaf
ANNE-MALLE HALLIK

Viljandi pärimusmuusika festivali peakorraldaja Ando Kiviberg sai 28. juulil 30-aastaseks. Muusikaleht ühineb õnnesoovidega

VEEL FOLGIFESTIVALIDEST

EESTI I RAHVAMUUSIKA INTERPRETEERIMISFESTIVAL PÖLVA FOLK-FEST '99 toimus 17. juulil 1999. a. Põlva Intsikurmu lauluväljakul

Festivali eesmärgiks oli Eesti rahvamuusika ausse tõstmise, arvestusega et side vana ja uue muusika vahel ei luba unustada J. Hurda ja teiste vanavara kogujate rikkalikku pärandit ning annab samal ajal võimaluse rahvamuusikat esitada nüüdisaegses kontekstis, läbi tänapäevaste tehniliste võimaluste.

Rahvamuusika interpreteeringutega astusid lavale 10 võistlejat ja võistkonda. Neist vanimad olid Richard Tarros ja Ülo Kurik Võrust, noorimad folkloorirühm Rage Pärnust.

Võistlejate ettevalmistatud kava hindas žürii koosseisus Lepo Sumera, Ingrid Rützel, Vaike Sarv, Igor Tõnurist ja Põlvast Peeter Aas. Festivali avas ansambel "Lindpriid", lavastas Rudolf Allabert koos Urmas Vadiga Tallinna Pedagoogikaülikoolist. Külalisesinejateks Kirile Loo, Rein Rannap, Linnamuusikud sisustasid aja, kui žürii tegi otsust. Pärast südaööd tegi žürii esimese Lepo Sumera tulemused publikule teatavaks.

Ülle Podekrat,
festivali korraldaja

ŽÜRII OTSUS

Tunnistada peapreemia vääriliseks projekt "Sõda ja armastus" ja määrata preemia 4000 EEK. Viljandi Kultuurikolledžist (juhendaja Margit Kuhi). See ansambel oli ka publiku lemmik.

Žüriipreemiad ja 2000 krooni said ansambel Oma viis Pärnust, ansambel Sammalaeg Viljandist ja eripreemia originaalseima kava eest Avo Tamme Hiiumaalt.

Eesti Rahvusliku Folkloorinõukogu eripreemia (1000 EEK) sai Baltica festivali

motolaulu hingestatud esituse ja originaalse interpretatsiooni eest Tallinna Pedagoogikaülikooli raadiorežii tudengite ansambel MIU-MAU.

Folgitütusi oli sel suvel mitmeid. Peale Viljandi Pärimusmuusika Festivali leidsid neist kohalikus ajakirjanduses põhjalikumat käsitlemist Viies Võru Folkloorifestival ja I Põlva Folk-Fest '99.

Võru festivali kohta märgiti, et esmakordselt jõudsid kohale kõik need, kes pidid tulema – 12 riigi esindajad, trupid paigutati õõbima üle terve maakonna ja nad esinesid ka väljaspool Võrumaad. Oli ettevõtlikke inimesi, kes oskasid oma ettevõtet vaimukalt reklaamida, näiteks "Õde Voitka metsakööök". Muljet avaldasid kultuuride mitmekülgsus ja samal ajal nende vahel tekkinud ühtsustunne.

Lõppkontserdil esines üllatusi: eri maade mängijatest koostatud koondorkester esitas eesti tantsulugusid, mida oli sõprusõhtul enne lihvitud, lõõtsavõistlusel tegid ilma Taulid ja Teppod. Kutsutakse üles tuleva aasta festivalile midagi uut – geniaalset välja pakkuma.

Põlva folgifestivali kohta saab Koidust eelpoolkirjapandule veel palju lisa. Võitjate kohta Lepo Sumera sõnadega – vastas kõigile festivalitingimustele, oli originaalne, ühendades nii regivärsilist kui ka uemat rahvalaulu ning kogus teistest tunduvalt rohkem punkte. Ajakirjanik Õ. Allas lisab omalt poolt, et tegemist oli ansambli juhi diplomitööga, milles ühtlasi nii ühendati kui ka vastandati sõda ja armastus, ning kasutati kuut erinevat pilli. Avo Tamme aga esines saksofoni asemel torupillil ja mängis sellel laulu "Ema viis hälli heinamaale" täiesti uudsel moel.

Kokkuvõttes näidati folkloori tõlgendamise mitmekesisust. Ainult kava läks liiga pikaks.

6.-9. juulini peeti Lõuna-Eestis soome-ugri laste folkloorifestival Suvcharja ilo. Kontserdid toimusid Obinitsas, Meeksis, Värskas ja Tartus.

70 aastat tagasi

August 1929

“Laul ühendab ja lähendab” – nii pealkirjastas Postimees artikli 18. augustil asetleidnud Eesti-Läti ühislaulupeost, milles osales tähelepanuväärsel hulgal Eesti ja Läti riigitegelasi, kellest paljud ka sõna võtsid. Eesti koore (11) juhatas J. Aavik, lätlasi (6) T. Reiters. Suurima menu osaliseks sai M. Härma “Tuljak”. Ühendatud läti koorid esinesid 5 lauluga. Paar laulu esitati koos. Lauljaid oli 500, kuulajaid 8-10000. Sellist inimmerd polnud Läti Valka varem näinud.

Kuigi **Haapsalu** mudaravila töötas 15. septembrini ja sama kaua püsisid linnas ka viimased suvitajad, toimus suveorkestri viimane kontsert tulevargi saatel 25. augustil. Kirev värvidemäng, mis peegeldus vaikel veepinnal, pakkus ilusat vaatepilti. Suvemuusika lõppes traditsiooniliselt riigihümni, mille lõppedes tõusid elavad kiiduvaldused orkestrile ja selle juhile T. Jürissonile, kes juba teist hooaega oli Haapsalu suvemuusikat juhatanud.

Rahvarohke suveorkestri lahkumiskontsert oli ka **Pärnus**. Kava oli koostatud publiku soove arvestades. Kuna diviisi puhkpilliorkester oli laiali saadetud, katsetati sel suvel sümfoonia-orkestriga, kuid vahelduse koosseisu tõttu ei pääsenud see piisavalt mõjule. Eriti muidugi plaazil. Kuid ka pargis ei kuulnud tuulistel ilmadel muud kui sääsepirinale vastavat

kõla. Oli ka etteheiteid omavalitsusele - sel ajal kui kohalikud muusikud olid töötas, pakuti mänguvõimalust teiste linnade pillimeestele.

Augustis oli ka Pärnu suveorkestri juhi V. Taggo auõhtu. Kuigi tal tuli juhatada peaaegu salongorkestri mõõdule vastavat kollektiivi, võttis ta kavva ka Dvořaki kuulsat sümfooniat “Uuest maailmast”. Kontserdi teises osas oli palju surmaga seonduvaid palu. Tulemata jäänud viiulisolisti K. Schützi asendanud hr. Udrik esitas “Mustlastantsu”, K. Ots aga aaria Tšaikovski “Padaemandast” ja M. Härma soololaule. Kava lõpetas Tšaikovski avamäng “1812. aasta”.

Estonial oli uus direktor - A. Kasemets. Hooaeg taheti alustada algupärandiga - A. Lembal oli valmis saanud ooper “Kalmuneid”. Pärast seda pidi lavale tulema Verdi “Othello” ja teised maailmaklassika teosed. 34-liikmeline orkester, mida vajaduse korral taheti suurendada 60 meheni, kavatses anda kergema kavaga n.n. “rahvakontserte” ja ka paar nõudlikumat sümfooniakontserti.

Tartu Kõrgema Muusikakooli õpilased käisid **rahvaviise kogumas**. Laule ja pillipalu saadi paarsada. Oli labajalavalsse ja polkasid, harvem reinlendirit. Mängiti harmoonikat ja viiulit, vähem vilepilli, pajujuurikapilli ja parmupilli. Torupilli kuulda ei

saadud, küll aga sellele mõeldud lugusid harmoonikal ja viiulil. Kandlemängu oli vähe kuulda. Nooti pillimehed ei tundnud. Huvitavad olid lugude pealkirjad: “Eit, tule koju!”, “Saksamaa linnud haavaoksa peal”, “Minu isa vend oli Kõpus käind”, “Põrgus on oksjon”, “Tihti juua, tihti juua, kuivalt ei või keegi süüa”, “Koogakääga niitete”, “Äksi eit”, “Kaini valss” jne. Vokaalmuusikast oli veel säilinud pulmalaule, mida hüüti “toonideks” ja “mõnudeks”. Kihnu laulikud tatsusid neid esitades jalalt jalale, et mitte takti kaotada. Kirjutati üles ka mängulaule. Rahvalaulikuid ja -pillimehi iseloomustati kui tundlike inimesi. Enamasti olid nad vaesed ja joodikud.

Viljandi tuntud seltskonnategelane, arst ja laulumees **Mats Nõges** tähistas 29. augustil oma 50. sünnipäeva. Ta oli lõpetanud Tartu ülikooli, oli Eesti Üliõpilaste Seltsi liige. Tohtritööd oli ta teinud alates 1914. aastast, jäädes pärast Rõngut pidama Viljandisse. Saksa okupatsiooni lõppedes oli ta esimesi, kes Eesti lipu lehvimas pani. Oli olnud ka Asutava Kogu liige. M. Nõges lauljatees sai hoo sisse üliõpilaspäevil Tartus J. Simmi koorides lauldes ja jätkus hiljem H. Kanni, võis ka M. Nõgest näha veel kõrges eas astumas laulupeo rongikäigus ja ikka esireas.

15. augustil tähistas Pärnu Endla aias oma aupäeva **Johannes Kask**. 25 aastat oli ta muusikapöölul töötanud. Kuigi iseõppija, oli ta juba poisist peast kaasa mänginud

peaaegu kõikides kohalikes puhkpilliorkestrites, seejärel aga ka tõusnud juhupulti. Oli juhatanud Pärnumaa laulupidusid. 1929. a. oli ta valitud kohaliku Kaitseliidu orkestri juhiks. Juubelikontsert oli eesti muusikast. Selle esimeses osas esitas puhkpilliorkester juubilari juhatusel algul kergemat, pärast Pärnu ühendsegakoori esinemist M. Meri juhatusel aga nõudlikku puhkpillimuusikat: E. Tamme avamäng “Tule koju”, Kunileid-Aaviku “Sind surmani küll tahaks” ja R. Kulli “Poppurrii eesti rahvaviisidest”.

Lõpuks veel sõnum ooperist, mida keegi meist näinud pole ja ega vist näegi. **Otto Hermann**, kes hiljuti Tartus oli juhatanud suure eduga oma helitööde kontserti, sai valmis ooperi “Ilo”. Kuulu järgi oli see jõukohane vaid parematele lauljatele ja suuremale orkestrile. Tol ajal, aastal 1929, oli lootust, et teos ka lavale pääseb. Ooperi sisu oli muinaasajast. Eestlaste vanema Ado tütar Laine armastab Ilot, kes on malevaga parajasti sõjasõidul. Malev on võidukas. Armastajad kohtuvad ja näevad unes Murueide tütarde tantsu. Toimub pidu maleva saabumise puhul. Nõid ennustab Vanapaha tulekut. Öö saabudes tulebki Vanapaha, olles appi kutsunud kõuejumala Pikri. Äike toob rahvale hukatust, hukkab ka vanem Ado. Torni vaibudes tunneb Vanapaha võidurõõmu. Ilmub Ilo, kes näitab talle kerkivat koitu, mis rahvale pääsemist töötab. Vanapaha taandub. Saabub hommik, rahvas sammub vastu õnnele ja küllusele.

Mati Märtin

Kuidas me lõbutsesime?

Eesti kuuekümnendate aastate levimuusikale tagasi vaadates näib see kõikidele takistustele vaatamata rikas ja romantiline. Nüüdsete põhilisel kahe- ja paremal juhul kolmelikmeliste ansambelise asemel olid laialt levinud suuremakooosseisulised ansamblid ja orkestrid. Kuigi kuuekümnendail oli õhk puhtam kui hilisematel aastakümnetel, olid meie kontserdilavad külalisesinejate poolest vaesemad.

Noorte lauljate tase on nende aegade võrreldes mäekõrguselt üle ning helitehnika, viiuldajate ja akordionistide tase on tänapäeval erilisem, alahinnata ei saa ka süntesaatorite võimalusi ja muud. Siiski on viie- ja kuuekümnendail aastail lindistatud lugudel midagi erilist. Vähem oli äramiksitud tümpsu, nõmedat harmooniat ja helinditest õhkuvat pinnapealsust. Kindlasti on paljude jaoks Emil Laansoo või Kustas Kikerpuu omaaegsed orkestratsiooniid kuulatavamad kui tänapäevastatud moodsamad *soundid*.

Kontserdid

Erinevalt praegusajast (erandiks vast ainult projekt “Mis värvi on armastus” ja Suveniiri kontserdid) oli palju estraadikontserte. Tallinna piires leidsid need peaaesjalikult aset Estonia kontserdisaalis ja

kolmekümnendail ehitatud juugendstiilis Kadrioru kontserdiväljakul, mis lammutati seitsmekümnendail. Kontserte kandis enamasti vähemalt viieliikmeline saateansambel või suurem orkester. Süntesaatorit me veel siis ei tundnud, aga väga erilise elektrioreli *soundi* saavutasid näiteks Nils Peterson ja ansambli Laine klahvpillimängija Enn Vain. Kui tegemist ei olnud just soolokontserdiga, käisid laval järgemööda erinevad noored-vanad artistid, esitades paar-kolm laulu. Kavva võisid mahtuda näiteks Artur Rinne, Heli Lääts, Jaak Joala, Marju Kuut jt. Kontserdikava käis nagu kellavärk, mõnikord vahetati kui möödaminnes saateansambel välja.

Lauljate keskele oli kontserdikavades paigutatud ka mõni instrumentaalsolist. Rohkemesinevamad olid neist trompetistid Abi Zeider ja Richard Mölder, igal ajal vastu pidanud akordionist Venda Tammann, havaikitarri- ja balalaikavirtuos Roland Pikkof jt. Vladimir Sapozhnik näitas ennast äärmiselt mitmekülgse viisil: viiulil, kontsertiinol, ksülofonil, parodistina jne.

Kontserte juhatisid “naljamehed”. Adolf Traks hiilgas improviseeritud kommentaaridega: “Kaua te neid “taldrekuid” lavale toote?”, naeris oma palja pea üle, siunas

läbi lillede “riigiusk” jm. Kui orkestri Rütmi kontserdil elekter keset laulu ära katkes, oli puhkpille eialgu kuulda, ainult mikrofonil laulvat solisti enam mitte. Eino Baskin lohutas: “Kannatage mõni minut, elekter tuleb tagasi, “ilmad” on juba kord sellised”.

Kontserdikavva mahtusid akrobaatide numbrid. Mäletame neist näiteks Jüri Druusi ja Sergei Fatkinit. Partneri pea peal seisev trikimees lükkas nahaalselt oma varbaid allseisjale vastu nägu, mis viimast justkui pahandas. Kui ülemine mees demonstreeris efektselt allakukkumist, kiljatas hirmuga publiku keskel üks daam. Saateansambel aga mängis neil puhkudel “Meremeest”, “Vanu sõpru” või mõnda muud tuntud lugu. Laulude lõpul oli kombeks saata lapsi lavale lilli viima.

Nagu tänapäevalgi, peeti soolokontserte. Pea igas vanuses inimesi tõmbas magnetina ligi “Eesti aja sümbol” Artur Rinne. Sageli püüdis kõhukas vanahärra vahemängu ajal esitleda ägedamaid tantse, mispuhul rahvas suisa pisarateni naeris. Kuulamas käidi Uno Loopi, Heli Lääts jt. Oli ka kontserte alapealkirjaga: “Boris Lehtlaan tahaks laulda.” või peibutas müürilehel: “Kalmer Tennosaare kontsert.”

Andres Klemet

(Järgneb)

Jõuline jänki, Ernesaksa sõber

Ameerika ajakiri Wittenberg Magazine avaldas ajakirjanik Jim Dexter'i pika usutluse omaaegse kuulsa ameerika koorijuhi **John Williamsiga**, kes kaua aega on juhitanud Ohio osariigis asuva Wittenbergi ülikooli koori ja Kesk-Lääne kooriühingut. J. Williamsi mäletavad innukamad eesti koorilaulusõbrad kui 1991. aasta juulis Tallinnas toimunud koorifestivali "Laulusillad" Ameerika-poolset korraldajat.

Usutluses meenutab J. Williams oma Eesti käike ja iseäranis Gustav Ernesaksa suure vaimustusega /.../. Ometi leidub omapärasel usutluses pentsikuid liialdusi ja faktivigugi.

Tutvumine Ernesaksaga ja küllakutse raskesti ligipääsetavasse paika

Williams ja Ernesaks said tuttavaks Interlochenis Michigani osariigis, kus 1976. aastal pühitseti USA koorimuusika kaheksajandat aastapäeva. Mehed sõbrunesid kiiresti, aga esmalt polnud Williams siiski päriselt aru saanud, kui tähtis isik ta uus sõber on. Arusaamine ei jäänud aga tulemata. Usutluses kirjutatakse sõna-sõnalt järgmist: "Nõukogude Liidu rahvakunstnikuna oli Ernesaks nimi, mida iga nõukogude kodanik teadis; tegemist oli maailma ühe koorimuusika geeniusena, kellel oli koguni Moskvas suur poliitiline mõjuvõim."

Ernesaks kutsus jänkist koorijuhi Tallinnasse laulupidu vaatama. Algu ei tahtnud Williams kutset vastu võtta /.../ Ta polnud kuulnud, et Eestis oleks rahvusvaheliselt arvestatavaid koorilauluüritusi korraldatud. Aga Ernesaks käinud visalt peale. Siis saanud Wittenbergi koorijuht veel ametliku kutse Nõukogude Liidu kultuuriministrilt ja teate, et ta saab Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi erikülalise staatuse... Williams lendas Moskvasse ja seal Leningradi, kus talle öeldi, et Tallinnasse ei tohi ta varem edasi sõita kui kolme päeva pärast. Siis oleks aga laulupidu vahepeal ilma temata ära peetud. Meeleheites valis jänki Ernesaksa telefoninumbri ja rääkis ära, mis tal mureks on. Seejärel ulatas ta toru Leningradi KGB ohvitserile ja ütles, et Ernesaks on teises otsas.

"Gustavi nime kuuldes läks ohvitser näost lubivalgeks ja haaras väriseva käega kuuldetoru."(!) Julgeolekujäagri hirm teinud koorijuhile nalja.

Lõpuks ometi Eestis

Kõne tagajärjel (nii vähemalt arvas Williams) jõudis ta Tallinnasse siiski enne laulupidu. KGB uhke limusiiniga sõidutatud ta Leningradist kohale. Eesti pealinnas olevat tema vastuvõtuks pikk punane vaip maha laotatud ja terve hulk päevapiltnikke kokku aetud.

Alles Tallinnas, nähes, milline koht on koorilaulu siinses traditsioonis, hakanud ta päriselt aru saama, kui kuulus mees on Ernesaks.

"Neis, tol ajal veel Nõukogude vabariikides, võttis keskmine kodanik koorilaulu väga tõsiselt. See oli peamine poliitiline ja sotsiaalne väljund, rahvusliku au ja uhkuse asi. Professionaalsed koorid olid populaarsemad kui rahvuslikud spordivõistkonnad." Aga ikka polnud Williams veel küllalt valmis siniseid koore kuulama.

"Olin täiesti pahviks löödud. Seesugust koorilaulu polnud ma eluilmast kuulnud.../Mu esimene nõukogude koorilaulu festival oli rõõgatu: 34 taktikuulekat lauljat ja neid kuulamas 300 000 andekat asjaarmastajat..."

"Aastakümnete tagant olin seal esimene läänlane ja mind näidati kogu aeg televisioonis," seletas Williams...

"Kui laulupidu lõpule lähenes, nõudis rahvahulk, et Ernesaks tuleks dirigendipulti ja juhataks ta oma komponeeritud Eesti mitteametlikku rahvushümni "Mu isamaa on minu arm" laulmist. Samal ajal hakkas sadama paduvihma, aga ükski sadadest tuhandetest eestlastest ei mõelnudki liikuma hakata..."

Nõukogude armee oli sääraseks nõukogudevastaseks tundepurskeks ette valmistatud ja ümbritses kogu lauluväljaku tankidega." (Ühel korral oli ümber lauluväljaku väga suur hulk miilitsaautosid, mõnel korral oli ka sõdureid ja madraseid miilitsale appi kutsutud korda hoidma, aga tanke ümber lauluväljaku küll ei mäleta. – toim.)... Siis kõlanud üksik kahuripauk. "Jalamaid jäi 300 000 - päine rahvahulk täiesti kuss," meenutas Williams. "Viivitamata hakkasid nad astuma, sest nad teadsid, mis Moskva nüüd teha tahtis – suur karu oleks nüüd käpa peale pannud." (Refereerija mäletamist mööda korraldati 1980. aasta laulupeo aegu Tallinna lähel suur ilutulestik. Rahvale oli teatatud, et kui paugud käivad, siis tähendab see ilutulestiku algust. Vihm oli selleks ajaks üle jäänud ja rahvas hakkaski mere pool astuma.)

Ometi andis poliitilise vastuhaku hõng Wittenbergi ülikooli muusikaprofessorile nii palju indu, et ta otsustas korraldada Ameerika-Nõukogude ühislaulupeo rahu kaitseks.

Sekeldused seoses Wittenbergi koori reisiga Nõukogudemaale

Järgmisel aastal pidi Wittenbergi koor Nõukogude Liitu laulma tulema. USA Riigidepartemang oli lubanud reisi rahastada. Ometi oleks reis peaaegu et ära jäänud. Kui 80 lauljat pidid juba Nõukogude riigi poole teele asuma, saatis NL kultuuriministeerium äkilise teate, et üritus jääb ära. Nad ei vaevunud põhjendamagi. Williams tõstis nii palju kära, kui suutis. NL kultuuriministri asetäitja sõitis Itaaliast New Yorki ja Williams läks temaga kohtuma...

See asi sai ikkagi korda. Williamsi arvates kujunes ringreis täielikuks muusikaliseks ja diplomaatiliseks triumfiks.

Laulusillad

Williams oli lubanud Ernesaksa koori vastukülaskäigule kutsuda. Selleks pani ta mängu osaliselt iseenda raha. Ta kauples lõppkontserdiks välja kõige kuulsama New Yorgi kontserdisaali – Carnegie Halli.

Seejärel tekkis Williamsil mõte korraldada ülemaailmne laulupidu. Ta kirjutas kirju Reaganile ja Gorbatšovile. Ta kohtus NL kultuuriministeeriumi ja USA Riigidepartemangu tegelastega. Mõlemast kohast sai ta kuulda, et ta on peast põrunud... Pärast Gorbatšovi ja Reagani kohtumist 1985. aastal Reikjavikis hakkas asi edenema. Maailma juhtkujud olid ka Williamsi mõtet omavahel arutanud ja sellele oma õnnistuse andnud. Juba järgmisel päeval pärast tippkohtumist lennanud Williams ilma viisata Moskvasse. Veel üks päev ja nõukogulased olevat teatanud, et ülemaailmne laulufestival "Laulusillad" toimu Eesti pealinnas Tallinnas 4.-7. juulini 1991, see tähendab kuue aasta pärast. Nii Roland Reagan kui ka tema järglane Georg Bush kavandasid üksvahe "Laulusildadest" osa võtta. Ometi loobus USA president sellest mõttest, sest Eesti iseseisva riigina polnud tolleks ajaks veel ametlikult tunnustatud.

Eesti vabadusliikumise ja Pärsia lahe kriisi tõttu oleksid "Laulusillad" siiski äärepealt ära jäänud. Ometi sai asi teoks. Idast ja Läänest tuli Tallinnasse kokku 22 500 lauljat. Williamsi jutu järgi olevat kuulajaid kogunenud 400 000...

Nädaline, 5. juuni 1999
(kärbitult)

Toimetus leidis sama loo ka 3. juuni Postimehe Kultuurilisas, kus oli ära märgitud ka refereerija nimi – Andres Ehin. Arvame, et kõik ML lugejad üle Eesti pole sellega siiski tuttavad.

“CYRANO”ga

Nüüd on see siis olnud: Euroraadio ooperiprogrammis on kõlanud Eesti helilooja teos Rahvusooperi Estonia esituses ning Eesti Raadio tootmis- ja helitehnoloogilises ja ülekande-tehnoloogilises mõttes!

15. mail kandsid lisaks meie Klassikaraadiole veel viisteist Euroopa maad oma raadioprogrammides üle **EINO TAMBERGI** ooperi “CYRANO de BERGERAC”. Projekti initsiaator ja koordinaator ning tegelik läbiviija-vastutaja oli Klassikaraadio peatoimetaja TIIA TEDER, salvestuse helirežissöör MAIDO MAADIK, satelliidi-ülekanne teostumise tehnilise külje eest kandis hoolt ER arendusdirektor HANNES VALDMA.

“Cyrano” oli erandprojekt oma tähenduselt, tähtsusest ja ulatusest. See oli pretsedent, see oli omamoodi läbimurre ja õigustus oma EBU liikmeksolemisele, milline staatus ei tähenda Eesti Raadiole ju ainult kasulikkude pidevat (vahetussaadete) SAAMIST, vaid ka vastuandmist. Kontsertide korraldamise ja (otse)ülekanne kogemused on meie raadiol juba aastatepikkused, ooper kui selline oli aga esimene.

Sellise suurprojekti planeerimine sünnib Tiia Tederi sõnul vähemalt paar-kolm aastat ette. Ooperi valik oli temapoolne ja —mõõname praegu — väga õnnestunud valik! Ideega haakus meelsasti Rahvusooper Estonia, kelle direktor Paul Himma oli aastaid Eesti Raadio muusikajuht ning EBU-ga praktiliste kontaktide aktiivne looja nende suhete algstaadiumis. Kuigi ettevalmistused osatäitjate valiku, muusika õppimise, igasuguste lepete, lepingute, rahastamise ja paljude muude asjade osas hakkasid kohe liikuma, tihenes tööprotsess siiski just aprilli teises pooles. Ooperi avalikud etendused olid planeeritud 23. ja 25. aprillile.

Huvitav oli jälgida tööprotsessi

selle otsustavas staadiumis nädal enne etendusi, mille käigus pidi valmima ka ülekanne lõplik helilint. See muusika ei olnud teatrile võõras. Viimane “Cyrano”-lavastus oli 1994. aastast. Dirigeeris siis ja ka praegu

Mija Huhta ja Sauli Tiilikainen Harri Rospu foto

PAUL MÄGI. Uued olid aga peaosatäitjad: Cyrano rolli laulis-mängis Soome Rahvusooperi solist SAULI TIILIKAINEN,

Roxane'i — noor, alles Sibelius Akadeemias õppiv sopran MIJA HUHTA. Ta valiti välja lavastaja Mikk Mikiveri ja peadirigendi Paul Mägi poolt ca 15 pretendendi hulgast Helsingis. Christiani osa oli antud Mati Kõrtsile, krahv de Guichi laulis Jassi Zahharov ning toaneitsit Riina Airene. Ooper esitati eesti keeles, mis seadis soome solistid teatud lisaraskuste ette, kuid nad said diktsiooniga suurepäraselt hakkama.

Vokaalsetele võimetele lisaks arvestati ka telegeeniliselt sobilikku tüpaaži, sest projektiga haakusid ETV videofilmide tegijad ning nende Soome-poolsed kolleegid. ETV projektijuht Heidi Pruuli selgitas, et ka nende tähelepanu oli juba varem ja täiesti iseseisvalt pälvinud just SEE Eesti ooper. Praegune asjade käik aga võimaldas koostööd raadioga. Heidi Pruuli kutsus tele-režissööriks Soomest kauaaegse telemehe, kes ka aastaid tagasi tegi Eestiga koostööd, kes on hinnatud ja kutsutud Savonlinna ooperifestivalide salvestustele, kes praegu on freelancer — AARNO CRONVALLI. Tema omakorda kutsus kaasa juhtoperaatori TEUVO KARHU. Ülejäänud meeskond oli ETV-st, eesotsas operaatori Toomas Voodiga. Soomlastega sõlmitud lepingu järgi näitab valminud videofilm kahele korral Soome kanal 2. Montaažitöö tehakse meil, sest meie ETV aparaat on selle jaoks kõrgtasemel. Töötükk on planeeritud augustikuuks, ca 6-10 päevaks. Videofilm “Cyrano de Bergerac” peaks nägema 2000. aasta algul.

Nii suure auditooriumi ees esinemine on

suur šans ja suur vastutus.

Seda tunnetasid kõik, alates heliloojast endast ja lõpetades ükskõik millise “reamehega”. Eino Tamberg kinnitas oma raadiointervjuus, et ta on iga lavastuse eel taas põhjalikult mõelnud, mida annab paremaks teha kompaktsuse, selguse, dramaturgia tihendamise mõttes. Ka selleks lavastuseks tegi ta kupüüre I vaatuses, lisades aga lavastaja palvel stseeni III vaatusel algusse. Helilooja viibis ise kõikidel lavaproovidel ning, töötades käsikäes dirigendi ja helirežissööriga, muretses nii lavaetenduste kui helilindi tulemuste pärast. Ooperietendused publikule kulgesid nauditavalt ja menukalt mõlemal päeval. Ilmselgelt olid kuuldused Sauli Tiilikaise vokaalselt kaunit esinemisest ja toredast lava-mängust jõudnud juba proovide käigus teatrimajast väljapoole

levida, sest pühapäevane päevane etendus oli kokku meelitanud nii palju Tallinna tippmuusikuid, nagu seda kohata võib muidu vaid päris-esietendustel või tipp-dirigentide kontsertidel. Ja oli tõesti, mida nautida!

Esteetiliselt kaunid ja professionaalselt väljendusrikkad hääled — lisan rahuliku südamega Tiilikaise kõrvale ka Mija Huhta ja Mati Kõrtsi, eriti aga Jassi Zahharovi — lasid täiel määral nautida Tambergi muusika võlu ja valu. Hiljem, tööprotsessile pilku tagasi heites, kiitsid nii helirežissöör kui Tiia Teder Estonia orkestrit, kelle mäng oli igati tasemel. Etendustele järgnevatel päevadel tehti veel lisasalvestusseansse, et saada kokku laitmatu tervikvariant. Montaaži tööruus ja vastutus lasus just Maido Maadiku õlgadel, kuid tema kõrval püsis tugeva abimehena Tarmo Eespere, kes kontsertmeistrina oli teatris kogu ooperi trupile kätte õpetanud. Maido Maadik tõdes kokkuvõttes, et ta on selle ooperi tervikuna läbi kuulunud vähemalt veerandsada korda! Muide, maailma praktikas on tavaliselt niisugused raadio ooperiõhtud “kokku lõigatud” ca 4-6 etenduse salvestistest. Intervjuust Maido Maadikuga saime veel teada, et ooperit salvestati raadio-mikrofonidega, mis olid kinnitatud solistide külge, kaasaarvatud väikese saatjaga nende seljal. Meie raadiol endal veel selliseid kalleid mikrofone ei ole ning need olid laenatud, s.o. üüritud Soome Raadio kolleegidelt.

Veel tahaksin esile tuua Tiia Tederi mõtte, et äärmiselt huvitav oli kogeda teatrilisel inimesel seda

kiirust, millega professionaalide käes etendus küpseb.

Kui esimene lavaproov oli ehmatav oma skemaatilises ja markeerimises, siis juba kolmandal päeval oli kogu trupp küps “imet sünnitama”, käis vaid viimistlustöö, täiustamine, nüansseerimine. Muidugi oli sellele eelnenud kõva “kodutöö”. Soome solistid nentisid omakorda, et küllalt raske oli õppida partiid omaette, ja pealegi võõras keeles, kuigi juures oli korralik reaalne tõlge. On ju selles teatriloo oluline komponent TEKST, SÕNA, mis loodud Ronsard'i suurepärasele teosele Jaan Krossi sama suurepärase tõlkes ja seades. Eino Tambergi ooperis on selle sisu ja idee nagu kandev vundament. Samas ütlesid mõlemad peaosalised, et niipea kui laval lisandusid orkester, partnerid, kostüümid ja lavakujundus, läks kõik oma kohale! Päevade kulgedes nad armusid oma rollidesse. Ja etenduseks oli kõik VALMIS!

Muusikalise külje õnnestumine aga kutsus esile uue eesmärgi: anda see ooper välja CD-salvestusena, heliplaadina. Helirežissööri töös seab see lati veel mitme pügala võrra kõrgemale, montaažitöö peab saama veel filigraansem. Töö kestab veel Maido Maadiku käes.

Jääme huviga “Cyrano” heliplaati ootama!

VIRVE NORMET

ERSOga

Juuni lõpupäevadel käis suur grupp Eesti professionaalseid muusikuid esinemas 48. Nürnbergi Orelinädalal. Vastuvõtt oil hea. Avaldame väljavõtteid kohaliku ajakirjanduse reageeringutest.

Võimsalt liikuvad kõlamaalingud

... Eesti pealinna esindusorkester on rahvusvaheliselt edukas kõrge kõlakuultuuriga ansambel. Peadirigendi Arvo Volmeri juhatamisel esitatava repertuaari raskuspunkt on eesti muusikal ...

Orkestri ja publiku sisse-mängimiseks on Mozarti kirikusonaadid olnud alati armastatud. Siin kõlas kirikusonaat orelile ja orkestrile KV 329 pidulikult, ladusalt ja filigraanses töötluses. Lopsakalt avasid Tallinna sümfooniikut end Händeli ja Haydni mängides ... Haydni Teises orelikontserdis valitses sisemine pinge. Mahedad keelpillid kujundasid tundelise Largo-osa ...

Tõmbenumber tuli lõpuks. Camille Saint-Saënsi sümfoonia nr. 3 op. 78, ka Orelisümfooniaks nimetatud, kuna seal kasutatakse orelit sooloinstrumendina efektseks tõusuks. Tallinlaste tõlgitsuses kasutati täiuslikult ära prantslase selle keevalise partituuri orkestraalne külluslikkus ... Pateetiline Maestro-ekstaas justkui nõuaks tormilist aplausi.

Fritz Schleicher
Nürnberg Nachrichten
26.-27. juuni

Kooride säras

... (Rudolf Tobiasi "Joonase lähetamise") esitamisest ilmnest, et helilojal on oratooriumis seos Euroopa romantikaga. "Joonases" leidub nii Mahleri värvipaletti kui ka Wagneri kinnisideid. Need elemendid rajanevad Bach'i ja Händelini tagasiulataval kindlal vundamendil. Dirigent Leo Krämer

oskas Eesti Rahvusliku Sümfooniaorkestriga elavalt ja kaasakiskuvalt välja tuua selle suurejooneliselt kavandatud, proloogist ja viiest pildist koosneva oratooriumi stiililise mitmekesisuse. Niisugune saavutus on seda respektieritavam, et Krämerit ründasid nädal tagasi Tallinnas rөөvlid, ta käsi ja nägu said vigastada ja tema ülesastumine oli viimase minutini küsitav. (Dirigeeris istudes).

Romantilise oratooriumi traditsioon ja eesti rahvuse eneseteadvus leiavad "Joonases" kooskõla esmajoones koorides. Nad on ülimalt dimensionaalsed. Peale põhikoori, mis mitte harva jaguneb, on tegevad Chorus Mysticus ja lastekoor. Sellise inimhulga kokkutoomiseks astusid Püha Lorenzi kirikus üles Eesti Oratooriumikoor koos oma kammerkooriga. Eesti Rahvuslik Meeskoor ja Tallinn kammerkoor, toetatuna Hugo Distleri koori poolt.

See, kuidas Tobias niisugust häälemassi kasutab, teeb muljetavaldavalt selgeks, et "Joonase lähetamine" on üle igasugusest eklektismist. Nii proloogis kui ka 3. pildi Sanctuse ettevalmistamisel valitseb erakordaline dramaatiline pinge, vastandlikud emotsioonid viiakse publikuni sujuvalt kontrastsete tempode ja dünaamika kaudu. Olgu märatsev torm, mille ajal laeva meeskond ohverdab Jumala käsul põgeneva Joonas, olgu Ninive elanike bakantlike laulude puhul, Leo Krämer viib orkestri vastandite selgele väljasmusitseerimisele. Kuigi Eesti Rahvuslik Sümfooniaorkestril on pisut jämedam, veel mitte lääneeuroopaliku kontserdisaalisärani timmitud kõla – või just seetõttu – sobisid "Joonase" proportsioonid ...

Nii võib ka andestada põhikoori mõned intonatsioonilised ebatäpsused. (Ka mitteperfektsed saksa keele. Kriitilisem on autor solistide suhtes, kõige rohkem rahul Pille Lillega.)

Solistide nõrkused ei varjuta üldmuljet ...

See Nürnbergi orelinädalate teine õhtu oli selle esimene, tugeva aplausi välja teeninud kõrgpunkt.

... Kapi "Hiiob" kujutab endast lopsakat helimaalingut suurelt orkestri-aparaadilt koos koori ja empaatilise

orelisaatega. Selles muusikas ei avaldu vaid autori kompositsiooniõpetaja Rimski-Korsakovi toonikujunduse võtted, ta on ka tugevalt seotud hilisromantikaga. Suurepäraseid koorifuugad on austusavaldus suurmeister Bachile, orkestrimäng toetub suuresti ooperile. Et niisugune tagasipilk vaatamata groteskselt ülepingutatud finaale (tervitus Mahlerilt) võib veenda ning ei vaju ajalukku, on mitte viimases järjekorras tänu võlgu koori, orkestri ja solistide tihedale stseenide vaheldumisele. Dirigent Arvo Volmer juhtis meid suveräänselt läbi selle 80-minutilise koorioratooriumi, mis veenis oma harmoonilise rafineerituse ja meloodilise värvikuse tõttu ning pani publiku imetlema.

Thomas Heinfeld
Nürnberger Zeitung, 28.06.99

Kaks taasavastatud kultuurteost Eestist kinkisid Nürnbergi Orelinädalale muljeterikkad õhtud

Lõpuks siis "message" litauri kõlinala ja koguni hügelantami kõlatulvaga, topelt- ja poistekooridega, dramaatiliste solistide hääletega ja Eesti Rahvusliku Sümfooniaorkestriga: nüüd lõpuks tõeline sisu mottole "Musica sacra Baltica" kahe oratooriumikontserdi näol ... Suurepärase tõendusega oma võimekusest ja kogumulgega rahuldati rariteetide otsijate kuulamislust ja muusikaajalooline teadmishimu ...

Homogeensemata ühtlasema ja tehniliselt siledama üldmulje jätnud "Hiiobiga" võrreldes mõjus "Joonase lähetamine" võõramoelisemana, arhalisemana ja ülepingutatumana, ka mitmekihilisest filosoofilisest vaatepunktist lähtudes.

Külalised Eestist oskasid oma taasavastatud kultuuriteoseid täpsete ja hõivatud dirigentide Leo Krämeri ja Arvo Volmeri juhatamisel esitada värvikalt ja äärmiselt pingelaetult ning kinkisid Nürnbergi Orelinädalale kogudusele kaks muljeterikast õhtu.

H.E.
"Abendzeitung", 28.06.99
Saksa keelest tõlkis H. Vainu

EESTI KONTSERDI KONTSERDID SEPTEMBRIS

P 5.IX kell 19 Vanemuise kontserdimaja – HOOAJA AVAKONTSERT VANEMUISE SÜMFOONIKUD. Dirigent Mikkel Kütson.
Dvořak, R. Strauss, Brahms.
N 16.IX kell 19 Estonia kontserdisaal – HOOAJA AVAKONTSERT "UUEST MAAILMAST" ERSO.
Solist Daniel Blumenthal (klaver, USA). Dirigent Arvo Volmer.
Adams, Gershwin, Dvořak.
N 16.IX kell 19 Kärda kultuukeskus.
R 17.IX kell 18 Kõrgessaare tervisemaja – Weekend Guitar Trio
R 17.IX kell ??? Pärnu,
L 18.IX kell 17 Kohla-Järve kultuurihoone,
P 19.IX kell 19 Estonia kontserdisaal – Robeitino Loretti. Pärnu Linnaorkester
N 23.IX Valga-Valka festival "Üleaedsed"
K 22.IX kell 19 Niguliste,
N 23.IX kell 18 Jõhvi kirik – HEINAVANKER.
Ansambli juht Margo Kõlar.
Gregoriaani laulud, inglise ja madalmaade varajane polüfoonia, eesti vaimulikud rahvalaulud.
K 22.IX kell 19 Valga Jaani kirik –
N 23.IX kell 19 Tartu Ülikooli aula,
R 24.IX kell 19 Estonia kontserdisaal – NORDIC TALENTS I Põhjamaade - Balti noorte muusikute vahetusprojekti avakontsert. Nordic Voices (Norra).

N 23.IX kell 18 Hiiumaa Reigi kirik,
R 24.IX kell 17 Kullamaa kirik,
K 29.IX kell 20 Valtu Seltimaja - SÜGISPIDU ÕUKONNAS. HORTUS MUSICUS
L 25.IX kell 16 Väravatom - BANCHETTO MUSICALE. HORTUS MUSICUS.
P 26.IX kell 19 Estonia kontserdisaal,
E 27.IX kell 14 Vanemuise kontserdimaja, – Sydney SBS Raadio ja Televisiooni Noorte Sümfooniaorkester. Dirigent Matthew Krel, instrumentaalsolistid Eller, Sibelius, Milhaud, Šostakovič jt.
E 27.IX kell 19 Estonia kontserdisaal – NYD'99 esitleb: MUUSIKA LENNUVÄLJADELE. BANG ON A CAN ALL STARS (New York). Ansambli kunstilised juhid Michael Gordon, David Lang, Julia Wolfe. Lang, Ziporyn, Gordon, Eno.
N 30.IX kell 19 Vanemuise kontserdimaja,
R 01.X kell 19 Estonia kontserdisaal - MUUSIKAPÄEVA SÜMFOONIAKONTSERT. ERSO.
Solist Evelyn Glennie (löökpillid).
Dirigent Jerzy Maksymiuk.
Stachovski, McMillan, Lutoslavski.
N 30.IX kell 18 Narva muusikakool – Ave Nahkur (klaver).
Beethoven, Skrjabin, Schubert.

VEEL ÜKS EDUKAS KONTSERDIREIS

ERSO esines 29. juulil 1999 Hispaanias Galiitsa Rahvusvahelisel Muusikafestivalil linnas nimega Santiago de Compostella, kus olid esindatud mitmed tuntud orkestrid ja koorid. Solistide hulgas olid ka Plácido Domingo ja Mstislav Rostropovič. Dirigent oli Arvo Volmer, kutsuja Galiitsia festival, korraldajad ERSO ja Eesti Kontsert. Kontsert oli väga edukas - rahvas karjus "braavo!" - ja esitasime kaks lisapala (Kapp - Mõõkade tagumine ja Chabrier - Espana). Kavas olid Ravel, ooper "L'enfant et les sortileges" (Poiss ja võlur) ja "Bolero".

Ville-Markus Kell

PE^b_{2E} 100% 99,8

VESTE

KATEEDRIST HULLUPALATI

(Vastukaja Tartust ML eelmises numbris (lk 6/7) ilmunud T.Luunja artiklile. "Vaimukusest absurdini...")

Tänapäeva Tartus ei õnnestunud mul leida ühtegi õppetoolis või kateedris töötavat inimest, kes külastaks Atlantise õlleaeda või kuulaks mulgi muusikatoöstuse staare. Uurimust läbi viies sain teada, et parimaid mulgikapsaid tehakse, piinlik küll, Tartu teadurite juures ning see oli ka kõik, mida sai liigitada mulgiha valdkonda. Tundkem uhkust, et Tartus on terve ports omal käel tegutsevaid ning kapsahinna eest müümatuid (muusika)ürituste staare (Aleksander Müller, Sven Kullerkupp, Genialistid), kes käesoleval aastal ilmutavad oma helikonserve.

Mahaparseldatud Tartu vaimu endiste sümbolite – postimeeste ja õlletehaste – käsilate poolt tekitatud lärmi eest varjuvad inimesed Raeoja Beachi ajaks kahte Raeoja platsi raamatupoodi. Elitaarsem osa neist, nagu Muusikalehe lugejadki üle terve vabariigi, külastavad (Lõuna-)Eesti ainsat arvestatavat noodipoodi VIIS ON 5 samal platsil. Omapärase muusika ning nootide valiku poolest hämmastab see pood ka Tallinna kateedrites leiba teenivaid ning hullupalatist kaugel olevaid lugupeetuid persoone.

Vilde ja Wilde on pigem Raha Ristmiku ehk Absurdilinnaku maskotiks. Raha Ristmiku ning majanduskriisi tingimustes ilmselt polnud teist võimalust. Nad istuvad vaikselt ning ei kiusa kedagi. Tahtmatult peletavad nad hoopis inimesi, kes muidu oleksid WILDE pabi vanaema murakakoogi sööjad. Parem ongi.

Kolm lollust kuu aja jooksul linna kohta, kus elab kümnendik eestlastest, pole hullukstegevalt palju. Võrreldes aprilliga oli seda muidugi kolmekordselt, kuid mulgid läksid juunis pärnusammertaimile ning postimehed koju norratallinnasse.

Suvekuudel on Tartus vaikne. Politseinikud tukuvad vaikselt tänavanurkadel ning pätipoisid on kaugel. Seni külastage Absurdilinnakut Tartus ning oodake septembrit. Siis saab jälle nalja. Tartusse tulevad soome punkarid ning vene sibulamüüjad.

T. Tiksoja

ALFRED MÄRTIN

23. aug. 1906 -
3. juuli 1999

IN MEMORIAM

Toonela tubadesse lahkus Eesti teenekamaid puhkpillimuusika edendajaid, kelle tegude kõrgaeg langes sajandi keskmistele kümnenditele. Ta oli esimesi õpilasi Tallinna Konservatooriumi vastavatud puhkpilliorkestrijuhtide klassis, mille lõpetas 1937.a. Veel enne seda, 1934.a., oli ta asutanud Kaitseliidu Kopli Malevkonna orkestri, mida juhatas Kaitseliidu likvideerimiseni 1940.a. Järgmine suurem "oma orkester" oli puhkpillimuusika selts Edu (1936-1940). Keerulistel sõja- ja sõjajärgsetel aastatel 1940-

1947 juhtis Lutheri Vincervabriku orkestrit. Alfred Märtini kui dirigendi hiilgeaeg oli 1947-1961, kui ta juhatas Töönduskooperatsiooni Kultuuribaasi puhkpilliorkestrit. Alustanud 9 mehega, arendas ta selle kiiresti rohkem kui 80-liikmeliseks tipporkestriks, kes laulupidudel mängis alati kõige vastutusrikkamal kohal - kolonni peas. Esimesena võttis ta sõjajärgses Eestis kasutusele rivitrummid ja fanfaarid. Igal aastal anti kontsert Estonia kontserdisaalis.

A.Märtinil oli teeneid ka noorte mängijate ettevalmistamisel. 1958.a. asutas ta Tallinna 16. Keskkooli puhkpilliorkestri, kes 1960.a. vabariiklikul kooliorkestrite ülevaatusel saavutas esikoha, tasuks Eesti puhkpillimuusika esindamine üleliidulises pioneerilaagris Artek, kust tuldi tagasi kuldmedaliga.

Alfred Märtin on ka kirjutanud lühemaid palu puhkpilliorkestrile ja teinud uurimistööd Eesti muusikaajaloo vallas.

AEG KAOB ... LAULUD JÄÄVAD.

Loendamatu arv esinemisi – küll ansamblitega, küll kitarriga saatel. Hulk salvestisi Eesti Raadio ja ETV tarvis. Kolm CD-d. Autorisaated nii Eesti Raadios kui ka ETV-s.

Lisa aga enam ei tule – **TARMO PIHLAPI** elutööle tõmmati joon alla 47-selt. Tarmo ei olnud õlalepatsutaja tüüp ei laval ega lava taga. Ta tunnetas distantsi nii esinemistel kui väljaspool seda. Aga publik

võttis ta omaks. Tänu siirusele, otsekoheusele. Ja professionaalsusele.

Mulgi keevalisus ja sõnakus (sündinud on Tarmo Abjas) töid mõnigi kord ellu pingeid. Ta põles – aususe nimel nii muusikas kui elus. Hea nali aitas meeleolu parandada. Ja mõnusat nalja oskas ta ka ise teha.

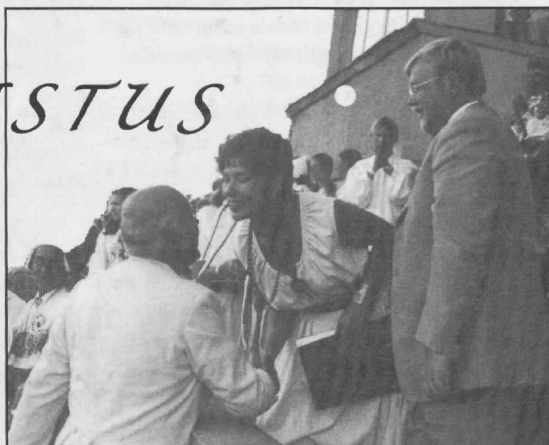
Ei mäleta, et Tarmo oleks kunagi lohakalt riides olnud. Ta oli korrektne, aga mitte pedant.

"Ent süda ainult laulda lubab, see on mu elu enda tõmmat liisk," on kunagi kirjutanud luuletaja Juhan Sütiste. See mõte käis ka Tarmo Pihlapi kohta.

Laulja on lahkunud. Ent laulud jäävad.

FOTO- SÜÜDISTUS

Nagu kirjutas 29. juuli Maalehes Mägra Märt, tegeleb kultuuriminister Signe (42) agaralt abielumeeste ahistamisega. Fikseeritud on moment, kui tema ohvriks on langemas tantsupeo üldjuht-korraldaja Juris Žigurs. Ja seda peaministri Mart Laari silme all!

Anne-Malle Halliku foto

T. Tiksoja

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Väljaandja MTÜ Muusikaleht EV Kultuuriministeriumi, Eesti Rahvuskultuurifondi ja Neeme Järvi toel. Aadress Tallinn 10150 Narva mnt. 40 (Pedagoogikaülikooli vastas), IV korrus vasakule trepist üles. Telefon 423 - 089, 525 - 124, fax 421 - 456, e-mail mv@netexpress.ee. Honorari saab kätte igal neljapäeval kella 9-14. Või lasta kanda pangaarvele. Postiga honorare välja ei saadeta.